

Оперативна програма
„Иновации и
конкурентоспособност”
2014-2020 г.

ноември 2014 г.

МИ

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Стратегия за приноса на оперативната програма към стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване.....	8
1.1.	Стратегия за приноса на оперативната програма към стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване.....	8
1.1.1.	Описание на стратегията на оперативната програма за принос към постигане на целите на стратегия „Европа 2020“ и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване.....	8
1.1.2.	Обосновка за избора на тематични цели и съответните инвестиционни приоритети.....	45
1.2.	Обосновка на финансовото разпределение.....	50
2.	Приоритетни оси.....	56
2.1.	Приоритетна ос 1: Технологично развитие и иновации.....	58
2.1.1.	Инвестиционен приоритет 1.1: "Технологично развитие и иновации".....	58
2.1.2.	Рамка за изпълнение на приоритетната ос.....	68
	Категории интервенции.....	69
2.2.	Приоритетна ос 2: Предприемачество и капацитет за растеж на МСП.....	71
2.2.1.	<i>Инвестиционен приоритет 2.1. „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството”</i>	71
2.2.2.	Инвестиционен приоритет 2.2.: „Капацитет за растеж на МСП”.....	77
2.2.3.	Рамка за изпълнение на приоритетната ос.....	86
	Категории интервенции.....	87
2.3.	Приоритетна ос 3: Енергийна и ресурсна ефективност.....	90
2.3.1.	Инвестиционен приоритет 3.1.: "Енергийни технологии и енергийна ефективност".....	91
2.3.2.	Инвестиционен приоритет 3.2.: „Ресурсна ефективност”.....	97
2.3.3.	Рамка за изпълнение на приоритетната ос.....	102
	Категории интервенции.....	103
2.4.	Приоритетна ос 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ.....	105
2.4.1.	Инвестиционен приоритет 4.1.: Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия.....	105
2.4.2.	Рамка за изпълнение на приоритетната ос.....	109
	Категории интервенции.....	110
2.5.	Приоритетна ос 5 - Техническа помощ.....	111

Категории интервенции	118
3. Финансов план на ОПИК 2014-2020 г.	119
4. Интегриран подход за териториално развитие	123
5. Специфични нужди на най-бедните географски райони и целевите групи, изложени на най-голям риск	127
6. Специфични нужди на географските райони, които са с постоянно неблагоприятни природни или демографски условия	127
7. Власти и органи, отговарящи за управление, контрол и одит и роля на партньорите	128
7.1. Власти и органи, отговарящи за управлението, контрола и одита.....	128
8. Координация между фондовете, ЕЗФРСР, ЕФМДР, на други национални инструменти за финансиране и инструменти на съюза както и с ЕИБ.....	136
9. Предварителни условия.....	147
9.1. Описание на действията, които ще бъдат предприети за изпълнение предварителните условия, отговорните органи и съответния времеви график на тези действия	149
10. Намаляване административната тежест за бенефициентите	189
11. Хоризонтални принципи	194
12. Отделни елементи	199
12.1. Списък на основните партньори в процеса на разработване на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020.....	199
Списък на приложенията.....	201

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1-1: Макроикономически перспективи.....	12
Таблица 1-2: Пречки за иновациите в избрани сектори	19
Таблица 1-3: Предприятия по брой, численост на персонала и добавена стойност разбити по размер на предприятията	21
Таблица 1-4: Предприятия по размер, брой, численост на персонала и добавена стойност разбити по сектори.....	22
Таблица 1-5: Разпределение на финансови инструменти по ОПК 2007-2013 г.....	39
Таблица 1-6: Синтезиран преглед на обосновката за избор на тематични цели и инвестиционни приоритети.....	46
Таблица 1-7: Преглед на инвестиционната стратегия на програмата.....	55
Таблица 2-1: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР	59

Таблица 2-2: Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР	64
Таблица 2-3: Рамка за изпълнение на приоритетна ос 1	68
Таблица 3-1: Финансов план на оперативната програма, даващ годишния ангажимент на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) в оперативната програма (в евро) по категории региони*	119
Таблица 3-2: Финансов план на оперативната програма, показващ сумата на общото финансово разпределение на всеки фонд в оперативната програма, национално финансиране и съфинансиране по приоритетни оси за целия програмен период (в евро).....	120
Таблица 3-3: Разпределение на финансовия план на оперативната програма по приоритетна ос, фонд, категория регион и тематичната цел за ЕФРР, ЕСФ и Кохезионен Фонд (Таблица 18b 19) (Член 87 (d) (ii) от Общия регламент) (в евро).....	121
Таблица 7-1: Идентификация и контакти за връзка със съответните компетентните органи	128
Таблица 9-1: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение	150
Таблица 9-2: Действия за изпълнение на приложимите общи предварителни условия	172
Таблица 9-3: Действия, които ще бъдат предприети за изпълнение на приложимите тематични предварителни условия	177

СЪДЪРЖАНИЕ НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1: Иновативни характеристики на МСП	17
Фигура 2: Разходи за НИРД на бизнеса по икономически дейности (% от общите разходи на бизнеса за НИРД).....	18
Фигура 3: Структура на българския износ по групи и стоки през 2011 г.	26
Фигура 4: Крайно енергийно потребление (КЕП) през периода 2000-2011 г. в България по сектори на икономиката.....	29
Фигура 5: Първична и крайна енергийна интензивност за 2000-2011 г.	30
Фигура 6: Разходи за опазване и възстановяване на околната среда по сектори (като % от БВП).....	32
Фигура 7: Отстояние от средните стойности за ЕС	33
Фигура 8: Ресурсна продуктивност	34

Фигура 9: Области за подкрепа по Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”35

Фигура 10: Ефекти от ОПРКБИ 2007-2013 г. на база данни от СИБИЛА36

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БВП	Брутен вътрешен продукт
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ИАНМПС	Изпълнителна агенция за насърчване на малките и средните предприятия
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИКТ	Информационно-комуникационни технологии
ИП	Инвестиционен приоритет
ИСИС	Иновационна стратегия за интелигентна специализация
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
КФ	Кохезионен фонд
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСП	Малки и средни предприятия
НИД	Научно-изследователска дейност
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НИФ	Национален иновационен фонд
НСИ	Национален статистически институт
НСНМСП	Национална стратегия за насърчване на МСП
ОПДУ	Оперативна програма "Добро управление"
ОПИК	Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж"
ОПРКБИ/ОПК	Оперативна програма "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика"
ОПНОИР	Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж"
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОПРР	Оперативна програма "Региони в растеж"
ОПРЧР	Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"
ОПТТИ	Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура"
ОСР	Обща стратегическа рамка
ПМДР	Програма "Морско дело и рибарство"

ПО	Приоритетна ос
ПРСР	Програма "Развитие на селските райони"
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ТЦ	Тематична цел
УО	Управляващ орган
ХВП	Хранително-вкусова промишленост

1. СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА КЪМ СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ.

В настоящия раздел е описана Стратегията на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” (ОПИК) 2014-2020 г. и е представена финансовата обосновка за разпределение на помощта по тематични цели и инвестиционни приоритети.

1.1. Стратегия за приноса на оперативната програма към стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване

1.1.1. Описание на стратегията на оперативната програма за принос към постигане на целите на стратегия „Европа 2020“ и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИНОС НА ОПИК 2014-2020 г.

Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., като част от изпълнението на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) в България според Споразумението за партньорство 2014-2020 г., е тясно свързана с целта за растеж и заетост (Growth and Jobs) и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020”:

Европа 2020

- интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

ОПИК 2014-2020 г. пряко се ангажира с интелигентен растеж (чрез приоритетни оси 1 и 2) и с устойчив растеж (чрез приоритетни оси 3 и 4), като цели допълващ ефект по отношение на приобщаващия растеж.

Подкрепата по ОПИК 2014-2020 г. е насочена към адресиране на нуждите, преодоляване на предизвикателствата и оползотворяване на възможностите за развитие пред българската икономика, определени съгласно:

Документи ¹	Цели/приоритети/нужди
<p>Националната програма за развитие: България 2020 (НПР БГ 2020) - водещият стратегически и програмен документ, който определя целите на политиките за социално-икономическото развитие на Република България до 2020 г., както и взетите национални решения за растеж в контекста на стратегия „Европа 2020“.</p>	<p>Стратегическа цел 3: Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност</p> <p>Приоритет 5 „Подкрепа на иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката”</p> <p>Приоритет 7 „Енергийна сигурност и повишаване на ресурсната ефективност”</p>
<p>Националната програма за реформи (НПР) ежегодно отразява напредъка на страната по изпълнението на националните цели в контекста на Стратегията на Общността “Европа 2020” и напредъка по препоръките на Съвета на ЕС.</p>	<p>Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”, подкрепа за стимулиране на НИРД и иновационната активност на предприятията (в съответствие с водеща инициатива „Съюз за иновации”)</p> <p>Национална цел 3 по Пакет „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия² и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.” (в съответствие с водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“)</p>
<p>Позиция на Службите на Комисията относно разработването на Споразумението за партньорство и програмите на България за периода 2014 – 2020</p>	<p>Приоритет 2 „Благоприятна за иновации бизнес среда”</p> <p>Приоритет 3 „Модерна инфраструктура за растеж и работни места”</p> <p>Приоритет 4 „Екологосъобразна и ефективно използваща ресурсите икономика”</p>
<p>Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г.</p>	<p>Препоръка 4 „...като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията“</p> <p>Препоръка 5 „...Да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране”</p>

¹ COM(2013) 352 final, Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г.; Ref. Ares(2012)1273775 - 26/10/2012, Позиция на Службите на Комисията относно разработването на Споразумението за партньорство и програмите на България за периода 2014-2020 г. и др.

² Целта е постигната – през 2012 г. дялът е 16.3%. Към момента усилията са насочени не върху увеличаването на ВЕИ, а върху необходимостта от балансиране на електроенергийната система.

	Препоръка 7 „...Да ускори проектите за междусистемни електро- и газопроводи и да укрепи капацитета за справяне с прекъсванията на доставките. Да положи повече усилия за подобряване на енергийната ефективност“
Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2014 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г.	Препоръка 6 ”... Да ускори проектите за междусистемни връзки със съседните държави членки и страни кандидатки, по-специално за природен газ, както и да укрепи капацитета за справяне с прекъсванията на доставките“
Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.	Стратегически приоритет 2: Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж Стратегически приоритет 3: Свързаност и зелена икономика за устойчив растеж

ОПИК 2014-2020 г. е основен инструмент за изпълнение на политиките, заложен в следните национални стратегии:

- **„Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г.**”, представлява визията на Република България относно държавната подкрепа в областта на МСП в съответствие с политиката на ЕС. Отчетена е нуждата от създаването на около 12 000 нови МСП, разпределени по съответните сектори на икономиката, най-вече в областта на промишлеността и интензивните на знание услуги. ОПИК 2014-2020 г. допринася за постигане на целите в пет от приоритетните области на Националната стратегия за насърчаване на МСП – предприемачество, достъп до финансиране, умения и иновации, околна среда и интернационализация.
- **„Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България до 2020 г.**”, която има характер на предварително условие за ОПИК 2014-2020 г. и цели да осигури ефективно и координирано управление иновационните процеси; укрепване на иновационната система, чрез изграждане на съвременна иновационна и научна инфраструктура, повишаване на човешкия капацитет според нуждите на науката и индустрията и въвеждане на специфични финансови инструменти за подкрепа; подкрепа на цифровия растеж и електронното управление. В Стратегията се работи за подход на определяне на тематични области (базиран на т. нар. процес на entrepreneurial discovery) с потенциал да се превърнат в „генератори на растеж“ за постигане на значим икономически ефект на регионално и национално равнище.

ОПИК 2014-2020 г. също така е разработена в съответствие с целите на:

- **Енергийната стратегия на Република България до 2020 г.**, представлява визията на страната за развитието на сектора, съобразено с актуалната европейска рамка и световните тенденции в развитието на енергийните

технологии. Ключовите предизвикателства са високата енергийна интензивност на производството в България, високата зависимост от внос на енергийни ресурси и необходимостта от екологосъобразно развитие. ОПИК е в съответствие с приоритетите на стратегията за гарантиране сигурността на доставките на енергия, съобразяване с целите за възобновяема енергия и повишаване на енергийната ефективност.

- **Стратегията за електронното управление в България за периода 2014-2020 г. и Националната програма „Цифрова България 2015”**, която отчита факта, че ИКТ са двигател на иновациите и растежа на икономиката. Програмата определя параметрите за развитие на информационното общество (ИО) и цифровите технологии в България, които да доведат до изпълнението на европейските цели, дефинирани в Цифровата програма на Европа (ЦПЕ).
- **Стратегията на ЕС за Дунавския регион в България**, най-вече в сферата на предприемачеството, иновационната активност, повишаване на конкурентоспособността и ефективността на предприятията.
- **Стратегията за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030**, с която се цели утвърждаване конкурентоспособността и ефективността на туристическия сектор на България посредством оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма.

ОБЩИ НУЖДИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ОБЛАСТТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОПИК 2014-2020 г.

Като малка и отворена икономика с фиксирана към еврото валута, България е силно зависима от външните пазари и чуждестранните инвестиции, както показва ефектът на световната финансова и икономическа криза върху темпа на растеж. Характерно за българската икономика също е, че към момента конкурентните ѝ предимства се формират на основата на ниските цени на базисните фактори – труд, природни ресурси и енергия, а не на база специализираните фактори като иновации, производителност, висококвалифицирана работна сила, научни изследвания и технологично развитие (които са в основата на дългосрочната конкурентоспособност). Това предопределя и стремежът на ОПИК 2014-2020 г. за засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен синхрон с европейската индустриална политика:

Рискове и прогнози за развитието

По предвиждания на Евростат за периода 2010-2060 г. населението на България ще намалее с близо 27%, а дялът на населението над 65 г. ще достигне до над 32.6%³, докато този на децата до 15 г. ще се свие до 13%. По прогнози на Световна банка от 2012 г. към 2050 г. България ще има най-бързо свиващото се население в работоспособна възраст в света. Най-тревожното е, че се очаква населението на възраст между 15 и 24 години да намалее с 41%, което ще окаже директно влияние върху характеристиките и структурата на образователния сектор и пазара на труда, респективно върху цялата икономика.

В този смисъл, рисковете, свързани с икономическия растеж в България, могат да се диференцират като външни и вътрешни. Икономическата активност в ЕС,

³ Eurostat, News Release, 80/2011 - 8 June 2011, Population projections 2010-2060

тенденциите в енергийното развитие и обемът на ПЧИ са ключови външни аспекти на прогнозата за растеж. Увеличаване на производителността, ефективността и иновативността на българските предприятия, са фундаментални вътрешни фактори, които са в състояние да определена степен да компенсират последствията от влошаващите се демографски процеси. При относително стабилна външна среда, растежът ще зависи от комбинирането на реформи в ключови сектори с инвестициите по ОПИК 2014-2020 г. в подкрепа на експортно-ориентирана икономика, базирана на знанието, иновациите и секторите с висока добавена стойност.

Таблица 1-1: Макроикономически перспективи⁴

Показател	2013	2013	2014	2015	2016	2017
	Равнище (млн. лв.)	Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение
Реален БВП (по цени от предходната година.)	78 762	0.9	2.1	2.6	3.4	3.4
Номинален БВП	78 115	0.0	3.3	4.4	5.2	5.2
Компоненти на реалния БВП						
Частно потребление	50 209	-2.3	1.3	3.0	4.3	4.4
Правителствено потребление	12 416	2.5	2.4	2.2	2.4	2.3
Бруто образуване на основен капитал	16 648	-0.3	2.1	4.3	5.4	6.0
Изменение на запасите и нетно придобиване на активи (% от БВП)	309	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5
Износ на стоки и услуги	56 701	8.9	6.9	5.9	6.1	6.2
Внос на стоки и услуги	57 521	5.7	6.3	6.6	7.1	7.4
Приноси към растежа на реалния БВП (п.п.)						
Крайно вътрешно търсене	-	-1.2	1.7	3.2	4.3	4.5
Изменение в запасите и нетно придобиване на активи	-	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0
Външен баланс на стоки и услуги	-	2.0	0.3	-0.6	-0.9	-1.1

В съответствие с посоченото в Споразумението за партньорство 2014-2020 г., идентифицираните цели и приоритети в приложимите стратегически документи и постигнатите резултати от предходния програмен период, ОПИК 2014-2020 г. следва да адресира следните основни нужди и предизвикателства пред българската икономика:

- **ниската степен на иновативност на дейността на българските предприятия в резултат от недостатъчното сътрудничество между бизнеса, научните среди и висшите учебни заведения**, малките по обем и неефективни инвестиции в НИРД и иновации, както и липсата на адекватна среда и инфраструктура за иновации

Нужди и предизвикателства

- Ниска степен на иновативност

Българските МСП са на 108-мо място от 148 държави по отношение на бизнес сложност и иновации⁵. България е последна в ЕС по иновационно представяне и предпоследна по дял на МСП, реализирали на пазара нови продукти или услуги (17% при 39% за ЕС). Ниското ниво на иновационна активност води до силна ценова конкуренция от страните с по-ниски производствени разходи и спад на пазарния дял на българския износ в редица водещи индустрии (лека

⁴ Конвергентна програма на Република България 2014 – 2017 г., актуализация април 2014 г.

⁵ *The Global Competitiveness Report 2013–2014*

промишленост, ХВП, фармацевтика, производство на желязо и стомана и др.). От друга страна е налице ниска степен на ползотворно сътрудничество – създаване и внедряване на иновативни продукти с висока добавена стойност, за които съществува пазарно търсене - между представителите на бизнеса (особено МСП), образователните институции и НИРД организациите, което е доказано условие за постигане на икономическо развитие и устойчивост.

- **усложнен достъп до източници на финансиране и слаба инвестиционна активност** – едва 16,7%⁶ от българските МСП имат достъп до публична финансова помощ, включително гаранции

Микро, малките и средните предприятия изпитват затруднения по отношение осигуряването на средства за инвестиционна дейност в дълготрайни материални и нематериални активи и т.нар. трансфер на технологии, а в следствие на кризата - дори на оборотни средства. Предприятията използват предимно лични спестявания (62%) и банкови заеми, за да финансират инвестиции⁷. С огромен потенциал за увеличаване е и делът на използващите неразпределена печалба и на възползващите се от финансовите възможности на европейските фондове, вкл. и JEREMIE. В началото на 2012 г. достъпът до финансиране е силно затруднен за 69% от предприятията. Осигуряването на финансирането за дейността им зависи в сериозна степен от етапа на тяхното развитие. Кредитирането е по-достъпно за предприятията с по-дълга финансова история в сравнение с младите предприятия – само 27% от предприятията, създадени след 2010 г., са ползвали банков кредит.

*- Затруднен
достъп до
финансиране*

Ограничението на инвестициите в икономиката води до ограничаване на възможностите за постигане на икономически растеж и създава бариери пред развитието на иновационния потенциал на предприятията и постигането на интензивен растеж. От друга страна, експлоатацията на морално остаряло и амортизирано оборудване сериозно влошава ефикасността и ефективността на производството спрямо вложените производствени ресурси – суровини, материали, горива, енергия и труд за единица продукция и се отразява негативно върху конкурентоспособността на предприятията.

- **недостатъчна предприемаческа активност и секторна структура на икономиката, която значително се различава от тази в страните от ЕС**

Традиционно, банките рядко предоставят ресурс за стартиращи предприятия особено във високо и средно технологичните сектори, секторите на интензивни на знание услуги и научната и развойната дейност, където дълготрайните материални активи са малко и не служат за обезпечение. Така необходимостта от продължаване на финансовите инструменти в тази сфера е належаща, на база и опита по инициативата JEREMIE. Близко 6% от МСП (между 1 200 и 1 500 на брой) имат годишен ръст на оборота над 20% и постоянно търсят възможности за финансиране на разширяването на дейността си. Те създават между 35% и 40% от добавената стойност, генерирана от МСП. Очевидна е нуждата от специално моделирани финансови инструменти за адресиране тези нужди.

*- Недостатъчна
предприемаческа
активност*

⁶ Национална стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г.

⁷ Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012 – 2013 г., ИАНМСП, гр. София, 2013 г.

В Националната стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г. е посочен основният недостатък на структурата на българските предприятия – секторна структура, която значително се различава от тази в страните от ЕС, а именно:

- Специфична
секторна
структура

	България	ЕС-6
Високотехнологично производство:	1%	2%
Ниско-технологично производство:	10%	8%
Интензивни на знание услуги:	14%	23%
Ниско-интензивни на знание услуги:	68%	51%
Други сектори:	7%	16%

Делът на предприятията, които извършват дейност от сектора „Търговия на дребно” е над 32% от МСП, като за сравнение този показател в страните от ЕС-27 е средно 17%, а от ЕС-6 е само 13%.

Най-голям принос в БДС на България имат следните икономически дейности: производство и разпределение на електрическа и топлоенергия и газ (около 20%), производство на хранителни продукти (около 10%), производство на облекло (около 7%), производство на изделия от други неметални минерални суровини (около 6%), производство на метални изделия, без машини и оборудване (около 6%), добив на метални руди (около 4%), производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение (около 4%). Нито една от тях не попада в класификацията на високо-технологичните сектори, които са основният двигател на „икономиката базирана на знанието”.

- **ниска степен на интернационализация** – по данни за 2012 г. едва 3,84% от българските МСП правят внос извън ЕС, а само 1,76% правят износ извън ЕС. 95% от МСП се характеризират с ниска степен на интернационализация и страната се подрежда на 27-мо място в ЕС

- Слаби
експортна
активност и
достъп до пазари

Ограничените технологични мощности, гаранциите за устойчиво качество и слабата иновационна дейност на МСП са факторите за слабия износ, който реализират българските предприятия на европейския и международния пазар. По отношение на обобщаващия показател за технологична готовност⁸, който изследва наличието на най-нови технологии (99 място), нивото на усвояване на технологии от предприятията (113 място), нивата на чуждестранни инвестиции и технологичен трансфер (107 място), България е класирана на 44-то място от общо 148 страни.

Въпреки това, в обема и цените на износа, включително и в производителността на труда, ръст бележат секторите машиностроене, метални изделия, компютри, оптика и електроника, автомобилостроене. Към тях следва да се добавят и производството на храни и облекло, медицински и фармацевтични продукти. На практика това са сектори с потенциал за по-сериозен принос към растежа на износа, особено на трети пазари.

Привличането на преки чуждестранни инвестиции в целеви сектори би допринесло за подобряване позициите на България в класацията. За тази цел следва да се осъществява проактивен инвестиционен маркетинг за насърчване на процеса на привличане на инвестиции в българската икономика. Така ще се популяризират възможностите и услугите, осигурени от българските институции за инвеститорите в България.,

⁸ The Global Competitiveness Report 2013-2014

- **влошена структура на износа** (основан предимно на износа на суровини и материали и стоки със сравнително ниска добавена стойност)

- Структура на износа

От наличните данни за външната търговия на България става ясно, че най-голям е дялът в износа на суровините и материалите: 43,3% от общия износ за 2012 г. Следват потребителските стоки с 23,3% и инвестиционните стоки с 16,7%. В сравнение със същия период на 2011 г. се увеличава дялът на потребителските стоки и енергийните ресурси за сметка на намаляване дялът на суровините и материалите (с 3,5% по-малък). Високо-технологичните промишлени сектори реализират 6,1% от общия износ (при средно 16% за ЕС), което им отрежда трето място по износ на един зает след износа на петролни продукти и основни метали. Като цяло, експортът на България е съставен от продукти, които са под средното световно ниво на технологично усъвършенстване.

- **висока степен на ресурсна и особено енергийна интензивност на производството, ниска степен на приложение на нови технологии** – секторът на МСП допринася съществено за формирането на профила на българската икономика като най-високо ресурсо- и енергийно интензивната за единица произведена продукция сред икономиките на ЕС.

- Висока ресурсна и енергийна интензивност

България заема първо място по енергийна интензивност в ЕС 27, т.е. българската икономика изразходва най-голямо количество енергия, необходимо за производството на единица брутен вътрешен продукт или със 77,34% повече от средното за ЕС 27. Въпреки дългосрочната тенденция на подобряване на енергийната ефективност на българската икономика, измерена чрез общия индекс за енергийна ефективност ODEX, през 2011 г. България заема последно място по енергийна ефективност на ниво ЕС-27, което е един от факторите, ограничаващи производителността и конкурентоспособността на предприятията в България. Високата енергийна интензивност на индустрията се дължи на физически и морално остарели технологии, на ограничения достъп до нови добри практики, системи и модели за енергийно и ефикасно производство.

Периодът на кризата 2008-2009 г. не позволи капиталови инвестиции от стратегическа важност и доведе до трайна тенденция за ограничаване на разходите, както държавните, така и частните. Вследствие, особено сериозна трудност за МСП се оказва осигуряването на свободни средства за инвестиции в повишаване на енергийната и ресурсна ефективност на дейността им. Според проведено целево проучване⁹ оценката на българските предприемачи за състоянието на технологичното оборудване в техните предприятия съгласно стандартите на ЕС показва, че за само 17% от тях то е съвременно, а за 52% е на приемливо ниво. Само 27% от предприемачите посочват, че са имали възможност да осъществят инвестиции за обновяване на технологиите през последните години.

Самото обновление и усъвършенстване на технологиите прави производствените процеси по-ресурсно ефективни и по-екологосъобразни, оказва влияние върху повишаването на енергийната ефективност и засилва конкурентоспособността на

⁹ Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012 – 2013 г., ИАНМСП, гр. София, 2013 г.

предприятията чрез постигане на по-ниски производствени разходи и намалява зависимостта от доставките на първични производствени суровини.

- **уязвимост към прекъсване на газовите доставки**

Република България е на практика 100% зависима от вноса на газ от Русия (транзитиран през териториите на Украйна, Молдова и Румъния) и няма никакви алтернативни източници или трасета за доставки на природен газ. България беше най-засегнатата държава-членка на ЕС по време на газовата криза от месец януари 2009 г., когато доставките на руски газ през територията на Украйна бяха прекъснати за две седмици.

Развитието на адекватни инфраструктурни съоръжения и в частност на газови междусистемни връзки със съседните страни би осигурило непрекъсваеми и диверсифицирани доставки и също така би осигурило необходимите условия за физическото функциониране на регионалния газов пазар в Югоизточна Европа.

Изграждането на устойчиви и диверсифицирани енергийни системи, обезпечените енергийни доставки, ефективното използване на ресурсите и иновативните решения са от ключова важност за дългосрочния устойчив растеж, създаването на работни места и подобряването на качеството на живота.

КОНКРЕТНИ СФЕРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОПИК 2014-2020 г.

Иновационно представяне

Както е идентифицирано в Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), България попада в групата на страните „плахи иноватори“, чието представяне е с повече от 50% под средното ниво за ЕС-27¹⁰, и заема последно място по иновационно представяне сред ЕС-27. Иновациите създават устойчиви конкурентни предимства и в резултат на тяхното стимулиране българската икономика ще може да се придвижи нагоре по веригата на добавената стойност. В тази насока ще има целенасочено въздействие по линия на ОПИК 2014-2020 г. по отношение на иновационното представяне на България по следните показатели: количество на местните доставчици¹¹ (местните бизнес субекти ангажирани в процеса на създаване на иновации), принос към веригата на добавената стойност¹², взаимодействие между бизнеса и научните среди в НИРД¹³, капацитет за иновации¹⁴, естество на конкурентните предимства¹⁵.

Нужда от подобряване на иновационната дейност на предприятията

¹⁰ Съгласно Innovation Union Scoreboard 2013

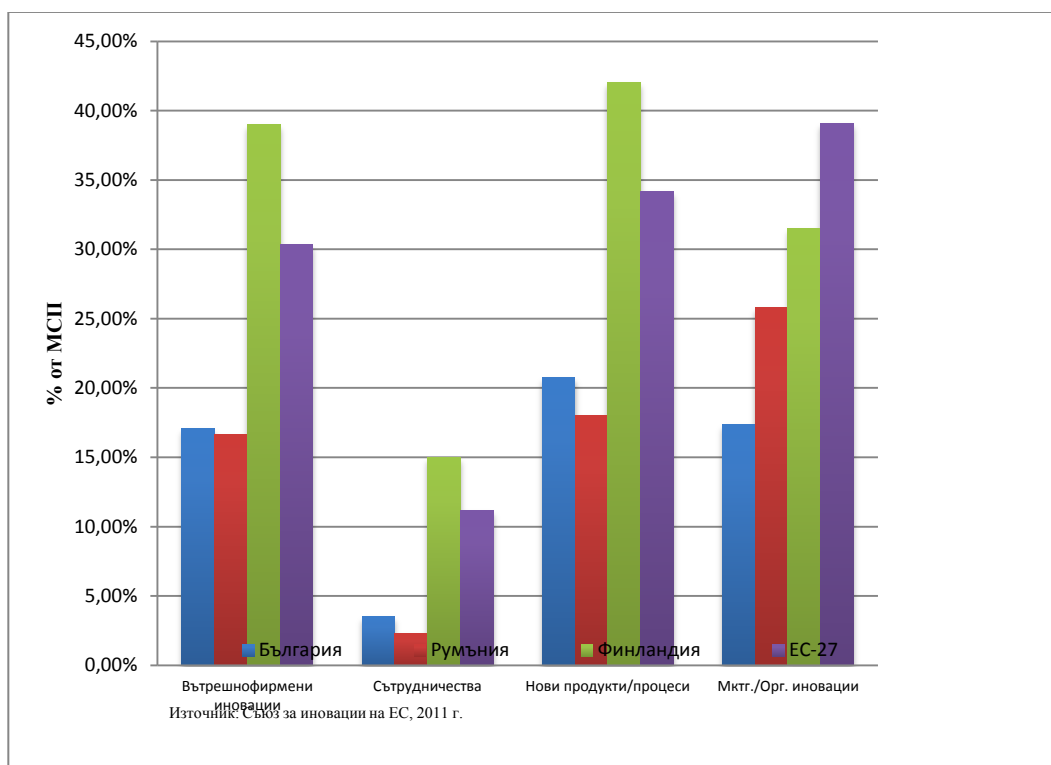
¹¹ От 61 място през 2008-2009 г на 108 място през 2013-2014 г съгласно Global Competitiveness report.

¹² От 86 място през 2008-2009 г на 116 място през 2013-2014 г съгласно Global Competitiveness report.

¹³ От 92 място през 2008-2009 г на 117 място през 2013-2014 г съгласно Global Competitiveness report.

¹⁴ От 80 място през 2008-2009 г на 103 място през 2013-2014 г съгласно Global Competitiveness report.

¹⁵ От 100 място през 2008-2009 г на 113 място през 2013-2014 г съгласно Global Competitiveness report.

Фигура 1: Иновативни характеристики на МСП

При сравнение на иновативните характеристики на българските МСП спрямо тези на ЕС-27 (Фигура 1) най-значително е отстоянието на България по показател „сътрудничества”. Основната препоръка на Съвета на ЕС¹⁶ в областта на иновациите и конкурентоспособността засяга именно партньорствата между университетите, научните звена и индустрията. Насърчаването на обмена на идеи, трансфера и комерсиализацията на резултатите от научните изследвания са от решаващо значение, за да може изследователската система на България да генерира значително икономическо въздействие. Българската икономика все още не е навлязла в етапа на преход от ефикасна икономика към високо ниво на развитие („икономика, базирана на знанието”)¹⁷, което я поставя в позицията на „догонваща” държава. По линия на ОПИК 2014-2020 г. ще се търсят възможности за ускоряването на прехода към икономика, базирана на знанието чрез насърчаване на инвестициите в потенциални тематични области за интензивно иновационно развитие и иновационните хоризонтални политики в съответствие с ИСИС.

За да се доближи до средното ниво на ЕС, България следва да положи допълнителни усилия за координирана подкрепа, едновременно насочена към повишаване на показателите за ефикасност и към показателите за „икономика, базирана на знанието” (високо ниво на развитие), като иновациите се възприемат като неделим елемент на конкурентоспособността. Според Доклад Оценка за България, изготвен за ЕК, по-голяма част от българските фирми работят под технологичната граница, а „техният растеж се основава на източници на

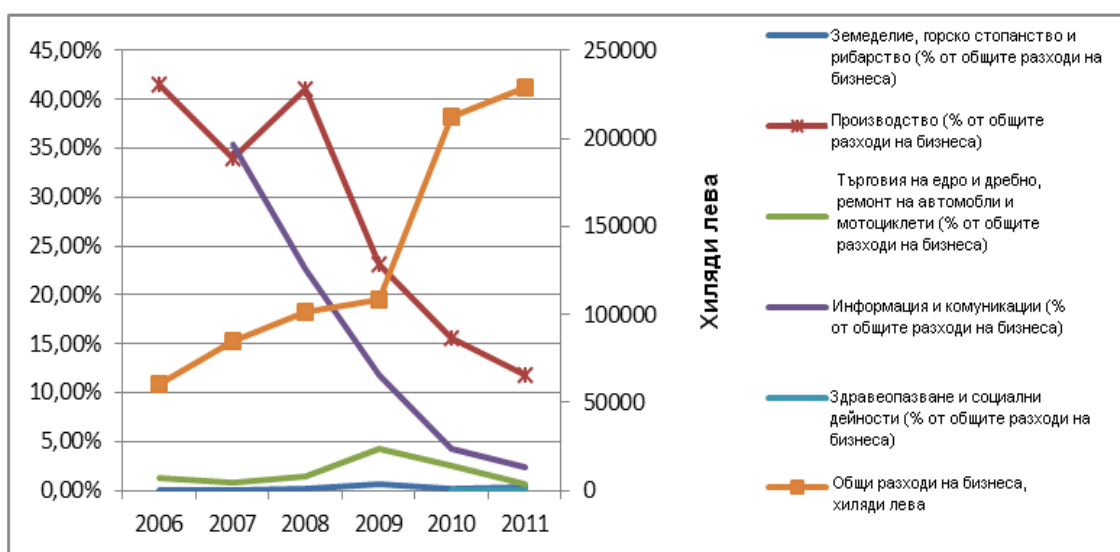
¹⁶ Препоръки на съвета от 9 юли 2013 година относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012—2016 г.

¹⁷ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

подобрения в производителността, които не са свързани с НИРД и разпространение на знанията, нито с генериране на знания”¹⁸. Дори привлечените досега в икономиката ПЧИ имат ограничен принос към технологичния трансфер. За да подобри конкурентоспособността си, България следва да наблегне както на качеството на работната сила, така и на изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии. Това налага иновационната политика да е ориентирана към специфични области и да съчетава насърчаването на НИРД-базирани иновационни дейности с такива, които не са пряко свързани с НИРД (като например ИКТ).

Най-сериозна причина за изоставането на България по отношение иновациите е делът на общите инвестиции в НИРД и иновации в сравнение с водещите световни икономики и другите държави-членки на ЕС.

Фигура 2: Разходи за НИРД на бизнеса по икономически дейности (% от общите разходи на бизнеса за НИРД)

Източник: Национален статистически институт на България, <http://www.nsi.bg>

В частния сектор по-голяма част от предприятията, особено микро и малките предприятия, не разполагат със собствени технологии и възможности за разработване на иновации с решаващо значение за отделни отрасли или група отрасли. МСП срещат редица затруднения, свързани с липсата на персонал с подходяща квалификация за иновационна дейност, с достъпа до приложни изследвания и финансирането за такива.

Недостиг на високо-квалифицирани кадри, вкл. НИРД

Във връзка с това, стратегията на ОПИК 2014-2020 г. ще допринесе за увеличаване на инвестициите (публични и частни) в НИРД и иновации, особено в производствения сектор и в сектора на услугите, както и за постигането на националната цел за дял от 1,5% на разходите за НИРД от БВП. Ще се търсят възможности за насърчаване на партньорствата бизнес-бизнес и бизнес-академичен сектор, включително в международен план, за увеличаване на обема на генерирани и трансферирани идеи, по-добър обмен на специалисти и разширен обхват на инвестиционната дейност.

Нужда от засилване на сътрудничеството в "триъгълника на знанието"

¹⁸ Радошевич, С., Строгилопулус, Г. 2012. Стратегии за интелигентна специализация в областта на научните изследвания и иновациите. Оценка на България. Европейска комисия, 2012 г.

Таблица 1-2: Пречки за иновациите в избрани сектори

Сектор	Специфични за сектора пречки за иновациите	Взаимосвързани пречки за иновациите
ИКТ	Неадекватна система за защита на ИКТ активи, като например иновационни услуги и иновации на бизнес процесите	Недостиг на квалифицирана работна ръка
Мехатроника	Голям брой малки играчи в долния край на веригата на стойността	Липса на сътрудничество между бизнеса, университетите и изследователските общности
Медицина и фармацевтика	Неразвита система и подходяща инфраструктура за изследвания на ранен етап и изпитвания	
Интензивни на знание на услуги	Неадекватна система за защита на активите на ИС, като например иновационни услуги и иновации на бизнес процесите Недостиг на предприемачески умения Много слабо познаване на възможностите за финансиране и ограничени умения и капацитет за достъп до такива възможности Слабо сътрудничество между научните изследователи и бизнеса	Неефективно прилагане на правилата за ПИС Ограничен достъп до финансиране

Секторна специфика на иновациите

Чрез ОПИК 2014-2020 г. ще се цели и преодоляването на основните пречки пред иновациите в избрани сектори (Таблица 1-2) в съответствие с целите на ИСИС.

Иновационната стратегия за интелигентна специализация адресира необходимостта от синхронизиране на усилията в сферата на развитието на икономиката, научните изследвания и иновациите, и засилване на връзката между науката и бизнеса. Проектът на ИСИС определя тематични области (като мехатроника и чисти технологии; ИКТ и информатика; индустрия за здравословен живот и биотехнологии; нови технологии в креативните и рекреативните индустрии), както и технологични ниши, като посредством регулярна комуникация с всички партньори и заинтересовани страни ще се гарантира непрекъснат процес на предприемаческо откритие. В тази връзка, инвестициите по Тематична цел 1 в рамките на ОПИК подкрепят изключително дейности попадащи в специфичните тематичните области и хоризонталните политики на ИСИС.

Съгласно проекта на ИСИС фокусът на иновационната политика на Република България през периода 2014-2020 г. ще бъде насочен върху:

- иновационния потенциал в идентифицираните тематични области (за създаване и развитие на нови технологии, водещи към конкурентни предимства и повишаване на добавена стойност на националните продукти и услуги), и
- подкрепа на иновациите за ресурсна ефективност и ИКТ приложения в предприятията от цялата промишленост (за ускорено усвояване на технологии).

за да може България до 2020 г да премине от групата на "плахите иноватори" към групата на "умерените иноватори". Това ще стане чрез:

- Регулярен анализ за идентифициране на пазарните предимства на страната и създаване на качествен научен потенциал, обслужващ националната икономика и работещ за осигуряването на високо качество на живот на гражданите;
- Засилване на иновационния потенциал и реструктуриране на икономиката към сектори с потенциал да се интегрират в икономиката на ЕС както с максимална полза за страната, така и за ЕС като цяло, сектори с експортен потенциал извън ЕС;
- Стимулиране на частните инвестиции в научни изследвания и иновации;
- Стимулиране развитието и използването на ресурсоефективни, щадящи околната среда, безотпадни технологии, намаляващи замърсяването при източника, позволяващи тяхното рециклиране, при намаляване на въглеродните емисии;
- Развитие на финансови инструменти, съобразени с размера на фирмите и разширяване достъпа до финансиране както за микро, малки и средни предприятия, така и за иновативни големи предприятия;
- Развитие и съхранение на човешкия потенциал и привличане на таланти;
- Развитие на научно-изследователската и иновационната инфраструктура (включително електронната инфраструктура);
- Стимулиране на интернационализация на предприятията за навлизане на международни пазари.

Подходът в ИСИС е комбиниран: ще се подкрепят дейности за създаване и развитие на силни връзки между научните изследвания и бизнеса; създаването, привличането и задържането на качествен човешки ресурс; и функционираща цялостна благоприятстваща иновациите среда и инфраструктура. Тези дейности ще са насочени изцяло към стимулиране развитието на тематичните области посредством подкрепата на специфични дейности, адресиращи конкретните предизвикателства пред всяка тематична област, идентифицирани в процес на задълбочени анализ и широк кръг обсъждания. Хоризонтално ще бъдат подкрепяни иновации в областта на ресурсната ефективност и ИКТ приложенията в предприятията във всички сфери на индустрията.

Едно от условията за стимулирането на иновационната активност на предприятията съгласно ИСИС е развитие на цялостната научно-изследователска и иновационна еко-система. От съществено значение за изграждане на благоприятна за иновациите среда е взаимната съгласуваност и допълняемост на мерките, подкрепяни по ЕСИФ, национални програми и други програми на ЕС, което е разгледано по-подробно в съответната част на ОП.

Нужда от развитие на благоприятна среда за иновации

За ефективното и устойчиво управление на иновационните процеси и непрекъснато откриване на предприемачески протенциал е гарантирана ангажираност на най-високо ниво чрез институционализирано координиране и партньорство с всички заинтересовани страни (държавната, местната власти, индустрията, научния и неправителствения сектор).

Управлението на ИСИС е структурирано на няколко нива, описани детайлно в *Анекс 4*.

Приоритетите ще се определят от Съвет за интелигентен растеж. Той ще осъществява вертикалната координация с министерствата, участващи в административната партньорска мрежа. Два съвета ще имат консултативна роля във взаимодействието между административната партньорска мрежа и

регионалната партньорска мрежа – Национален съвет по Иновации /НСИ/и Национален съвет за научни изследвания /НСНИ/. Регионалната партньорска мрежа включва представители от всички регионални администрации в страната.

В звената от административната партньорска платформа ще се развие експертен капацитет по всяка от вертикалните тематични области, чрез който бързо и ефективно да се координират действията и инициативите, свързани с реализацията на ИСИС. Ще бъде агрегирано и разпространявано знание по финансовите инструменти за изпълнение на ИСИС, както и ще се съдейства за ефективното взаимоотношение със заинтересованите страни.

На ниво регионална партньорска мрежа и на ниво НСИ и НСНИ ще бъде събирана регулярно, отсявана и анализирана обратната връзка от заинтересованите страни по вертикалните тематичните области дефинирани в ИСИС. Тази обратна връзка ще служи за измерване на успеха по прилагането на мерките, за анализ на текущите тенденции, и за идентифициране на иновационни възможности и идеи. Информацията ще бъде използвана в процеса на приоритизиране на действията и формиране на нови мерки за подкрепа на иновациите.

Предприятията срещат трудности да развият своя потенциал и да се превърнат в иноватори и поради проблеми, свързани със защита на интелектуалната собственост. Българското законодателство в тази област е в съответствие с директивите на ЕС, но не успява достатъчно да стимулира местна иновативна дейност. Въпреки че тези мерки са намалили неправомерното присвояване на интелектуална собственост, прилагането им продължава да бъде неравномерно, а възприемането им от страна на частния сектор е предимно ограничено до патенти, получени чрез международни партньорства. Затова стратегията на ОПИК включва и подкрепа за стимулиране развитието на политиката по закрила на интелектуалната собственост.

Предприемачество

Гръбнакът на икономиката са микро, малките и средните предприятия (МСП) и въпреки забавянето по време на финансово-икономическата криза, МСП остават основният двигател на икономическия растеж в България, като допринасят за 75% от заетостта (68% в ЕС) и 62% от добавената стойност (58% в ЕС)¹⁹. 92% от МСП са микро, 6,6% - малки и 1,2% - средни предприятия през 2012 г. Въпреки, че процентното съотношение на видовете МСП съответства на това в ЕС-28, по отношение на добавената стойност българските микро-предприятия са значително под ЕС-28. Най-висока добавена стойност имат предприятията от сектор „Преработваща промишленост”, следвани от „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” и „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения”.

МСП - гръбнак на българската икономика, но с ниска добавена стойност

Таблица 1-3: Предприятия по брой, численост на персонала и добавена стойност разбити по размер на предприятията

¹⁹ Национална стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г.

	Брой предприятия			Зает персонал			Добавена стойност		
	България		ЕС - 28	България		ЕС - 28	България		ЕС - 28
	Брой	дял	дял	Брой	дял	дял	Брой	дял	дял
Микро	336,631	92%	92.2%	568,383	29,9%	29.5%	3.0	16.9 %	21.4%
Малки	24.317	6.6%	6.5%	454.776	23.9%	20.5%	3.5	19.8%	18.4%
Средни	4.536	1.2%	1.1%	410.849	21.6%	17.1%	4.0	22.6%	18.2%
МСП	365.484	99.8%	99.8%	1,434.008	75.4%	67.2%	10.5	59.3%	58.0%
Големи	756	0.2%	0.2%	468.505	24.6%	32.8%	7.2	40.6%	42.1%
Общо	366.240	100%	100%	1.902.513	100%	100%	17.7	100%	100%

Източник: НСИ, Евростат, 2012 г.

Таблица 1-4: Предприятия по размер, брой, численост на персонала и добавена стойност разбити по сектори

	Икономическа дейност (Индустрия)	Брой предприятия					Зает персонал		Добавена стойност		
		До 9	10 – 49	50 – 249	250 +	Общо	%	Общо	%	Общо	%
A	Селско, горско и рибно стопанство	12,990	1 657	158	15	14,820	4.0%	n/a	n/a	n/a	n/a
B	Добивна промишленост	276	86	28	17	407	0.1%	24 955	1.3%	617	3.7%
C	Преработваща промишленост	23,111	5 528	1 715	300	30 654	8.4%	536 771	27.9%	4 124	24.9%
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газ	1 693	62	26	19	1,800	0.5%	34 191	1.8%	1 338	8.1%
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възст	509	128	76	44	757	0.2%	33 972	1.8%	321	1.9%
F	Строителство	17 465	2 392	507	54	20 418	5.6%	182 765	9.5%	1 339	8.1%
G	Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	132 362	6 843	768	67	140,040	38.2%	527 989	27.5%	3 369	20.4%
H	Транспорт, складиране и площи	17 758	1,330	215	44	19 347	5.3%	155 573	8.1%	1 493	9.0%
I	Хотелиерство и ресторантьорство	24 016	2 183	254	23	26 476	7.2%	138 118	7.2%	474	2.9%
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далеко	8 036	710	146	32	8 924	2.4%	67 841	3.5%	1 587	9.6%
L	Операции с недвижими имоти	20 527	488	n/a	n/a	21 015	5.7%	35,490	1.8%	508	3.1%
M	Професионални дейности и научни изследвания	36 001	1,000	91	8	37,100	10.1%	90 023	4.7%	943	5.7%
N	Административни и спомагателни услуги	7,610	744	212	64	8,630	2.4%	94 377	4.9%	427	2.6%
P	Образование	2,690	104	16	n/a	2,810	0.8%	n/a	n/a	n/a	n/a
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	12 286	558	217	64	13 125	3.6%	n/a	n/a	n/a	n/a
R	Култура, спорт и развлечения	3 762	273	n/a	n/a	4 035	1.1%	n/a	n/a	n/a	n/a
S	Други дейности	15 539	231	7	n/a	15 777	4.3%	n/a	n/a	n/a	n/a

Източник: НСИ, 2011 г.

Секторната структура на българската икономика обаче се различава значително от тази на страните от ЕС. Делът на МСП от високо-технологичните промишлени производства, интензивните на знание услуги и научната и развойната дейност е значително по-нисък и в тази връзка стимулирането на предприемачеството и стартирането на нови предприятия в тези сектори е от първостепенно значение.

Предприемачеството е ключов фактор за развитието и на местните икономики. По правило колкото повече предприятия се създават на територията на дадена област, толкова повече шансовете за високи доходи и просперитет на местната икономика нарастват. Жизнеспособността ѝ се обезпечават от наличието на достатъчно малък и среден бизнес. Високият брой МСП като цяло гарантира по-висока диверсификация и съответно устойчивост на динамичните промени на местната икономика.

С най-много на брой предприятия на 1000 души в България са областите София (столица), Варна, Бургас, Благоевград, Пловдив, а най-застрашени за устойчивостта им са икономиките на областите Кърджали, Търговище, Монтана, Враца, Видин и Силистра.²⁰

Като цяло предприемаческият сектор в България е доминиран от микро предприятия с по-малко от 10 служители. Насърчаването на предприемаческата активност е свързано с редица фактори. Въпреки че по показателя „правене на бизнес“ България заема 6-то място сред ЕС-27, то условията, свързани с финансирането и обезпечаването на риска на предприемачите, остават като

Нужда от насърчаване на предприемачеството чрез финансови инструменти

²⁰ Регионални профили: показатели за развитие, гр. София, 2013. Институт за пазарна икономика

барьера пред желаещите да започнат собствен бизнес и изберат предприемачеството като възможност.

МСП, предимно микро и малките предприятия, срещат затруднения с достъпа до финансиране, като най-големи са пропуските свързани с посрещане на финансовите нужди на микро-предприятията. Микрофинансирането е един от най-търсените финансови инструменти от по-малките компании, стартиращите предприятия и предприемачите, които изпитват проблеми с достъпа до банковата система, която се явява основният източник на корпоративно финансиране в страната. Вследствие на това, основните източници на финансиране на микро-предприятията са предимно "средства от страна на собственика", следвани от „правителствени грантове“ и „краткосрочни заеми, банкови овърдрафти и кредитни линии“. Следва да се отбележи, че достъпът до основните банкови продукти се ограничава до микро-предприятия, които имат по-голям оборот и подходящи активи за гарантиране на обезпеченията. Институциите предоставящи микрофинансиране в България в момента не са в състояние да отговорят на нарастващото търсене на микро-предприятията, като присъствието им постепенно намалява, докато разходите за кредитиране остават много високи за потенциалните клиенти. Налице е следователно, нужда от насърчаване развитието на институциите за микрофинансиране.

Макар и по-слабо застъпено, търсенето на дялов капитал в България съществува сред всички категории МСП, особено сред малките и средните предприятия, като се наблюдава нужда в сегмента между 1 и 5 млн. евро за инвестиция. Въпреки това, предлагането на дялов капитал в страната почти не съществуваше в последните няколко години особено за малки инвестиции до 5 млн. евро, което се дължеше основно на структурните ограничения на финансовия сектор и нестабилната бизнес среда в страната. В близко бъдеще, единствено инициативите подкрепени от JEREMIE могат да се считат за потенциални източници на дялов капитал. Недостигът²¹ от рисков капитал е изчислен на 30 600 000 евро/година, а недостигът на дялов капитал за компаниите в по-зрял етап на развитие - 88 000 000 евро/година.

Предварителният анализ на финансовите инструменти заключава, че МСП у нас се нуждаят основно от по-лесен достъп до вече предвидени съществуващи публични мерки и услуги, като същевременно имат необходимост и от методическа, консултантска помощ при осигуряване на необходимото им външно, заемно финансиране.

Чрез възможностите, които предоставя ОПИК 2014-2020 г. за финансиране с финансови инструменти в областта на предприемачеството, ще се стимулира създаването на нови предприятия, успешното реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж, респективно до създаването на нови работни места, като се компенсира частично идентифицираният в предварителната оценка на прилагането на финансовите инструменти недостиг от финансиране за МСП.

Иновативното предприемачество изисква силна експертиза, специализирани платформи и достъп до финансиране, най-вече чрез финансови инструменти.

²¹ Проект на предварителна оценка на финансовите инструменти.

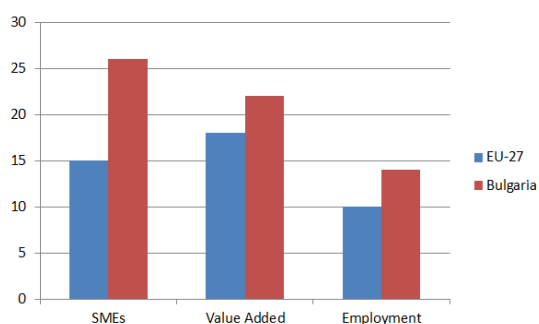
Съществуват значителни възможности за подобряване и разширяване на действащите в момента инструменти за финансиране на предприемачеството и иновациите, като ОПИК 2014-2020 г. ще се концентрира върху прилагането на работещи такива, които да адресират пазарните нужди от развитие на предприемачи за внедряването на иновации и комерсиализацията на НИРД разработки с доказано пазарно търсене. По отношение инструментите в подкрепа на предприемачеството, България има шанса да се докаже като регионален лидер.

България подкрепя и цялостната европейска политика за развитие на МСП в нови области, свързани с европейски и регионални предизвикателства, например творчески и културни индустрии, продукти и услуги, свързани с преодоляване проблемите с демографията, застаряването на населението, социално предприемачество и др. При този специфичен кръг потенциални ползватели на средства от ЕФРР грантовото финансиране е начин да се стимулира участието с качествени проекти, които имат значителен принос за изпълнението на националните и европейските политики.

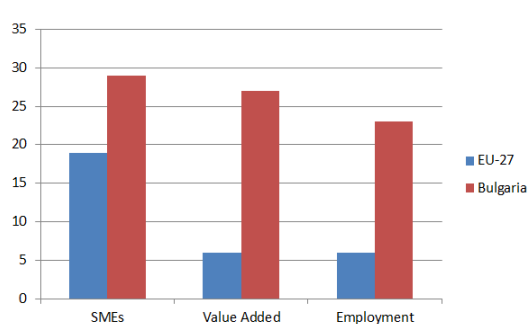
МСП в нови области

Според ИСИС сред секторите на творческите индустрии най-динамично се развиват информационните технологии и производството на филми, телевизионни продукции и звукозапис и то с темпове по-високи от средните за ЕС по отношение броя на предприятията, добавената стойност и заетостта. Тези сектори са два от четирите в България, които в годините на финансовата и икономическата криза имат непрекъснат растеж в посочените по-долу показатели.

Ръст в % на информационните технологии за периода 2008-2014

Ръст в % на производството на филми, ТВ продукции и звукозапис за периода 2008-2014

Общият дял на добавената стойност само на тези два сектора, ако се запазят същите темпове на растеж, се очаква да достигне през 2020 година до 4% от добавената стойност, създавана от всички предприятия, а като цяло на творческите индустрии – около 8-9%. Отрасловите връзки, според данни на НСИ, показват, че въпросните два сектора потребяват продукцията най-вече на секторите производство на компютърна и комуникационна техника, на електронни оптични продукти, което означава, че разрастването им неминуемо ще се отрази на растежа на един от високотехнологичните промишлени сектори в страната.

Капацитет за растеж

Традиционното производство в България е изправено пред силната ценова конкуренция, например от трети страни, както и пред конкуренция по отношение на качеството от други страни от ЕС. И все пак, в България се развиват

производствени сектори с потенциал за растеж и износ, както и такива в специфични области²², свързани с европейските и регионални предизвикателства.

От друга страна предприятията разполагат с ограничени ресурси и съответно ниска способност за поемане на риск и експорт на съществени обеми, когато се работи на интензивно конкурентни пазари. Фактор също са различия в приложимата нормативна уредба в конкретните сфери на икономическа дейност; ограничена информация относно потенциални партньори и особеностите на външното търсене, въпреки множество традиционни връзки на българската икономика с пазари на трети страни.

В унисон с „Доклада за Европейска конкурентоспособност за 2013 г.: към реиндустриализация, основана на знанието”, преструктурирането на българската икономика следва да се основава не предимно на търговията на дребно и на производството на суровини и материали, а на потребителски и инвестиционни стоки и услуги с акцент върху високо-технологичните сектори на производството, както и секторите на интензивни на знание услуги, които ще се подпомагат от ОПИК 2014-2020 г.

*Необходимост
от подобряване
капацитета на
МСП за растеж
и експорт*

С други думи експортът предопределя конкурентоспособността и възможностите за растеж на МСП, особено за страна като България, характеризираща се с отворена икономика и ограничен вътрешен пазар. Основните външнотърговски партньори на страната са в рамките на ЕС-27 (над 60%). Ако се приеме, че европейска ориентация означава реализиране на минимум 50% от общия износ на продукцията по съответната икономическа дейност на пазара на ЕС-27, то резултатите показват, че преобладаващата част от икономическите дейности отговарят на този критерий. Активизират се търговските отношения на страната със страни като Китай, САЩ, Русия и страните от ОНД, както и с други държави с голям пазарен потенциал. Особено висока степен на европейска ориентация се наблюдава при средно-високо технологичните производства (електрически съоръжения; автомобили, ремаркета и полуремаркета; превозни средства без автомобили) и ниско технологичните производства (обработени кожи; облекло; мебели), при които делът надвишава 75%. Изключение от общата тенденция се отчита при лекарствените вещества и продукти, (от групата на високотехнологичните производства), химичните продукти (средно-високо технологични производства), кокс и рафинирани нефтопродукти (средно- ниско технологични производства), дървен материал и тютюневи изделия (ниско технологични производства), които намират своето ефективно пазарно присъствие в трети страни.

²² Творчески и културни индустрии, дейности, свързани със застаряване на населението и др., съгласно параграф (8) от преамбюл на Регламент 1301/2013

Фигура 3: Структура на българския износ по групи и стоки през 2011 г.

Източник: МИЕ, НСИ, 2012 г.

Разпределението на икономическите дейности по групи, в зависимост от степента на тяхната глобална технологична интензивност, предлага различен поглед върху структурата на българския износ, но както и при стоковия профил на износа, преобладаващо дейностите са с ниска степен на преработка на крайния продукт. В подкрепа на това твърдение е значително високият дял в общия обем на износ на групите средно-нискотехнологични дейности (36,0%) и нискотехнологични дейности (21,4%), спрямо високотехнологичните (6,0%) и средно-високотехнологичните дейности (19,4%). В този смисъл ОПИК 2014-2020 г. ще подкрепя икономическите дейности с високо, средно и нискотехнологично ниво на развитие, които притежават най-голям потенциал за повишаване обемите на износ, подобряване на экспортните предимства на българските предприятия на международния пазар и по-активното включване на български фирми във вериги за добавяне на стойност на международните пазари. Настъпването на промяна в структурата на износа изисква реструктуриране и технологично обновяване на производството, със засилено прилагане на иновативни знания и умения и висококвалифициран труд, което ще позиционира българската продукция в пазарни ниши с по-висок ценови диапазон, ще допринесе за създаването на дългосрочни конкурентни предимства и индиректно ще допринесе за привличане на преки чуждестранни инвестиции. Допълваща подкрепа ще се предоставя и на институции и организации, предоставящи услуги в пряка полза за предприятията и най-вече износителите, за привличането на инвестиции и международен маркетинг на България като туристическа и инвестиционна дестинация.

Подкрепата по линия на ОПИК 2014-2020 г. ще бъде насочена и към подпомагане на капацитета на предприятията за по-лесен достъп, устойчиво развитие и присъствие, и ефективно използване на ползите от растежа на пазарите. Мерките, които ще се реализират в тази област, ще бъдат насочени към преодоляване на ограниченията, които изпитват българските предприятия по отношение на конкурентоспособността си на регионалния, вътрешноевропейския и световния пазари, дължащи се на високи производствени разходи и необходимост от оптимизация на производствените вериги; използването на морално остарели технологии за осъществяване на производствени процеси; липсата на достатъчен производствен капацитет, който да удовлетворява пазарните обеми на търсене; в

някои сектори – по-ниско качество на произвежданите продукти; недостатъчната информираност относно нагласите, очакванията и нуждите на потребителите; липсата на обективни гаранции за качество и ползване на добри производствени практики. В резултат предприятията са изправени пред по-високи търговски бариери за навлизане на нови пазари или за запазване на постигнати пазарни позиции.

Подкрепата за развитие на производствения капацитет ще допринесе за насърчаване по-широкото участие на предприятията по веригата на добавена стойност и формирането на конкурентни предимства, основани на специфични продукти и процеси. Допълваща институционална подкрепа ще помогне на предприятията за подготвеността им за присъствието на регионалния, вътрешноевропейския и световния пазари, за привличане на инвестиции и сдружаване с чуждестранни партньори.

Институционална подкрепа ще бъде осигурена и по отношение на сектора на туризма. Въпреки че туризмът е водещ и бързо развиващ се сектор в България, със значителен принос в българската икономика, значителни частни инвестиции през последното десетилетие и сериозен потенциал за допълнителен растеж и положителен ефект върху териториалното развитие и заетостта, туристическите предприятия в страната, както и сдруженията на бизнеса, нямат достатъчен капацитет самостоятелно да предлагат продуктите си и да се рекламират на международния пазар. Един от основните механизми за подкрепа на МСП в областта на туризма е посредством подкрепа за създаването и функционирането на предвидените в Закона за туризма (ЗТ) организации за управление на туристически райони.

За българските предприятия ИКТ са особено приложими като средство за подобряване на интеграция, разширяване обхвата на възможностите им и създаване на конкурентни предимства. МСП се разрастват двойно и тройно по-бързо, когато използват ИКТ, поради което ще се подпомагат конкретни действия за насърчаване на тяхното използване.

Ще се подпомагат подходи, насочени към повишаване на добавената стойност „на място“, вкл. към повторно използване на суровините (и оползотворяване на отпадъците и отпадните продукти). В този контекст, инициативите „Европа за ефективно използване на ресурсите“ от стратегията „Европа 2020“ да бъде водеща, отчитайки етапа на технологично развитие, на който се намира България.

Неоползотворен остава и потенциалът на клъстерирането за осъществяване на технологичен трансфер, разпространение на иновации, споделяне на ресурси и разширяване на пазари, вкл. чрез икономия на мащаба, което го превръща в мощен инструмент за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика. Според ИСИС доброволното сдружаване на предприятия в клъстери дава възможност за прилагане на нови производствени решения и за развитие на иновативния потенциал, което води до увеличаване на производителността, нарастване на произведената добавена стойност, достъпа до пазари, а оттам – и до повишаване конкурентоспособността на фирмите и разширяване на експортния им капацитет. Сред основните предизвикателства пред клъстерите в България са:

- клъстерите са създадени в отговор на обявени конкурсни процедури по различни програми (ФАР, ОП и др.), а не за решаване на конкретни проблеми на предприятията, които ги съставят;
- неконкретизирани цели, които да реализират в съвместната им дейност;

Нужда от насърчаване на партньорства за подобряване на ефективността

- слаби връзки на клъстерите с науката;
- недостатъчно популяризиране на българските клъстери в чужбина;
- слаба обвързаност с регионалното икономическо развитие,
- недостатъчни обучения, информированост и мотивацията на предприятията за ползите от устойчивото съществуване на клъстери.

В резултат, създадените клъстери се оказват в по-малка степен адаптивни и гъвкави към бързо променящата се среда. Съществуват, обаче, и добри примери за реално действащи клъстери в страната в областта на новите технологии, текстилната и мебелната промишленост, морската индустрия и възобновяемите източници на енергия и др.

Най-голяма е концентрацията на клъстери в областите София, Русе, Варна, Стара Загора и Сливен, което се обуславя от наличието на традиционно за района производство (като шивашка промишленост в Русе и Сливен, ИТ/електроника в София и Стара Загора), както и от близостта на по-големите университети с традиции (София, Варна и др.).

В съответствие с хоризонталните дейности и тематичните области на ИСИС, ОПИК 2014-2020 г. ще подкрепя клъстери (според нуждите им съобразено с етапа на развитие - новосъздадени, развиващи се и развити) с цел повишаване степента на интеграция на местните доставчици в посока максимално използване на техния капацитет за разработка на конкурентни иновативни бизнес продукти и услуги, както и за активно присъствие на регионалния, националния и външния пазар. Така например новосъздадените клъстери ще бъдат подкрепени предимно с "меки мерки" целящи тяхното организационно-административно укрепване и стимули за коопериране и създаване на сътрудничества по цялата верига на стойността, вкл. усвояване на добри европейски практики. За развиващите се и развитите утвърдени клъстери, подкрепата ще е насочена към развитието на споделени иновационна инфраструктура и ноу-хау, интернационализация и участие в Европейските и международни форми на сътрудничество с цел превръщането на клъстерите в двигател на регионалната интелигентна специализация в България.

Енергийна ефективност

Постигането на конкурентоспособност на икономиката обаче е в пряка зависимост от управлението и използването на природните ресурси и производството и потреблението на енергия. Повишаването на енергийната ефективност има съществен принос към изпълнението на всички цели на политиките на ЕС: подобрена конкурентоспособност; гъвкавост на доставките; устойчивост и преход към ниско-въглеродна икономика²³.

Ниска енергийна ефективност

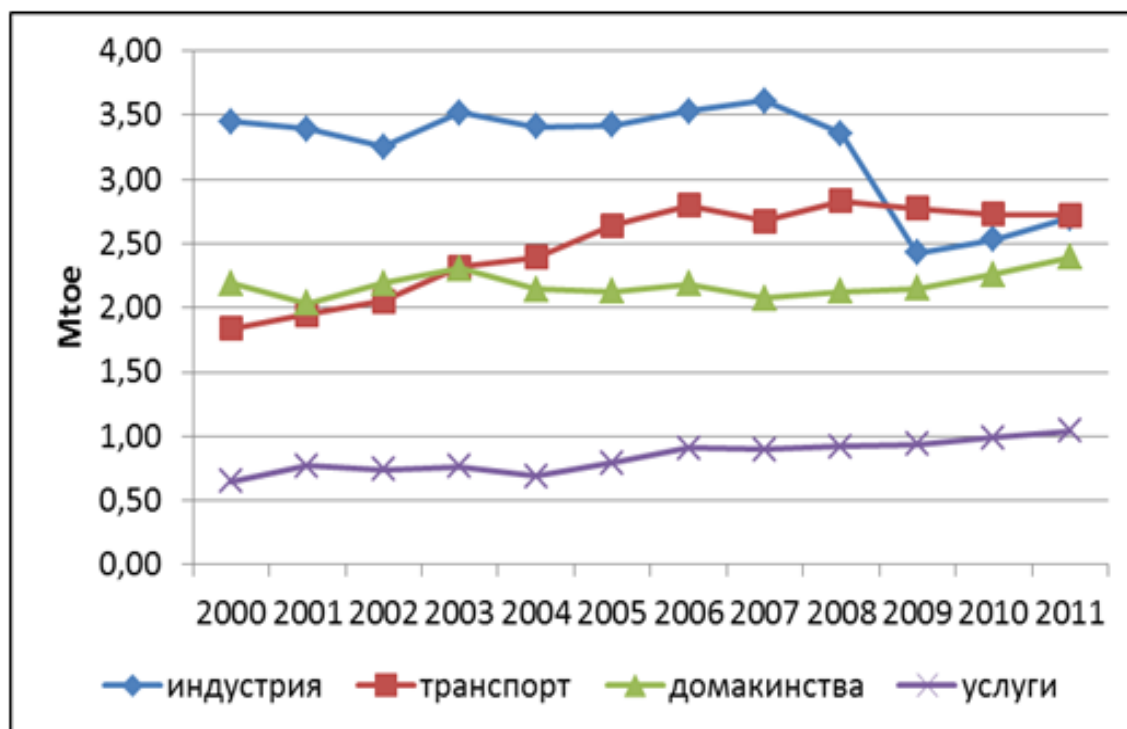
Тясната зависимост между развитието на енергетиката и всички останали отрасли на икономиката определя ключовото значение на състоянието на българската енергетика за икономическото развитие на страната. „Българската енергетика е изправена пред предизвикателства от значителната зависимост от внос на ресурси и енергия, от нарастващите енергийни цени и от промените в климата. България е една от най-бедните, най-енергоемките и най-зависимите от внос на енергийни ресурси страни в Европа.“²⁴

²³ COM/2014/015 final Комуникация на ЕК относно политиките за климата и енергетиката в периода 2020-2030 г.

²⁴ Национална програма за развитие: България 2020⁴, стр. 240

Производството на първична енергия задоволява малко над 60% от брутното вътрешно потребление на енергия в страната като не се наблюдават съществени структурни изменения: 42% въглища и горива от въглища; 20,85% ядрена енергия; 19,8% нефт и нефтопродукти; 13,64% природен газ; 8,46% енергия от ВИ. За периода 2000-2011 г. се наблюдава нарастване на крайното енергийно потребление (КЕП) в абсолютна стойност - от 8436 ktoe през 2000 г. до 9 050 ktoe през 2011 г.

Фигура 4: Крайно енергийно потребление (КЕП) през периода 2000-2011 г. в България по сектори на икономиката

Източник: „Отчет за изпълнението на втори национален план за действие по енергийна ефективност през 2012 г.“, МИЕ (април 2013 г.)

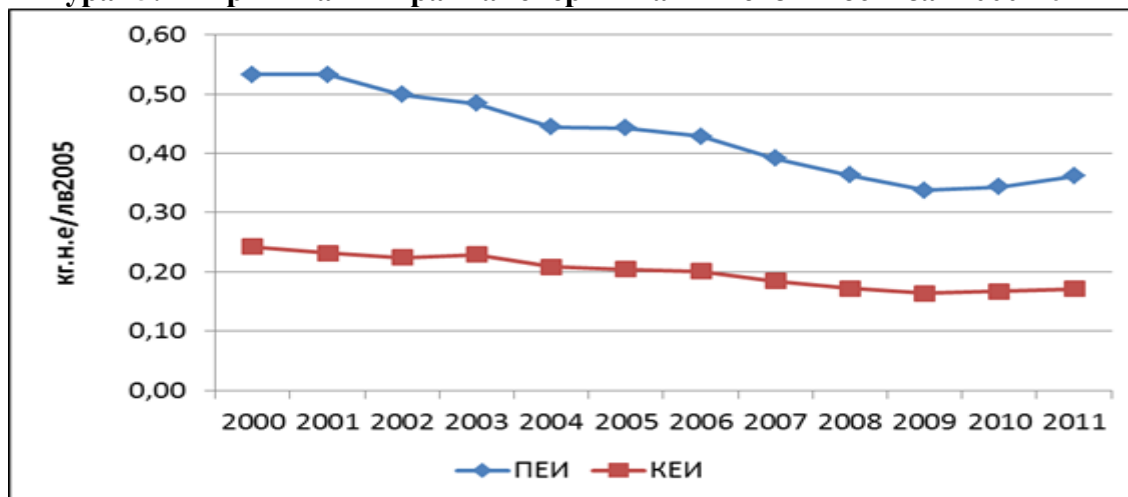
Промените в енергийното потребление и енергийната интензивност на сектор индустрия са много важни фактори, влияещи върху промените в общото КЕП. Делът на сектор „Индустрия“ бележи спад през 2011 г. спрямо 2000 г. като заема около 30 % в структурата на КЕП.

Енергийната интензивност е основен индикатор за ефективността при използването на енергията и оказва съществено влияние върху конкурентоспособността на икономиката. България заема първо място по енергийна интензивност в сравнение с ЕС 27, т.е. българската икономика изразходва най-голямо количество енергия, необходимо за производството на единица брутен вътрешен продукт или със 77,34% повече от средното за ЕС 27. Ниската енергийна ефективност на индустрията се дължи на физически и морално остарели технологии, на ограничения достъп до нови добри практики, системи и модели за енергийно и ефикасно производство. Обновлението на производствени мощности и системи е крайно наложително, но тя изостава поради липсата на достатъчен финансов ресурс, както и поради относително бавната възвръщаемост на инвестициите в нови такива, тъй като цените на електроенергия в страната са

Висока енергийна интензивност на икономиката

все още едни от най-ниските. Въпреки това, за периода 2000-2011 г. се наблюдава тенденция към намаляване на енергийната интензивност на българската икономика - средногодишно с около 5%. Положителна роля имат провежданите мерки за енергийна ефективност, които са елемент от енергийната политика на страната, но значително въздействие оказват и настъпилите структурни изменения в българската икономика. През 2011 г. е отчетен годишен ръст от 5,4% при първичната енергийна интензивност (ПЕИ) и 2,5% при крайната енергийна интензивност (КЕИ).

Фигура 5: Първична и крайна енергийна интензивност за 2000-2011 г.

Източник: „Отчет за изпълнението на втори национален план за действие по енергийна ефективност през 2012 г.“, МИЕ (април 2013 г.)

КЕИ на индустрията намалява два пъти за целия период от 2000 г. до 2011 г., но през 2010 г. се наблюдава ръст от 10,7% в сравнение с предходната 2009 г. През 2011 г. енергийната интензивност на сектора остава без изменение, което показва, че през годината няма подобрение.

Поради очакваното икономическо съживяване на индустрията след кризата, само повишаването на енергийната ефективност може да ограничи ръста на енергийната интензивност в сектора. Основният фактор за това увеличение е отражението на икономическата криза, а също и на влиянието на съпътстващите я структурни промени (около 20% - вследствие на нарастване на дела на добавена стойност на индустрията в БВП). Най-голям ефект за нарастването на енергийната интензивност в сектора оказва преработващата промишленост, в която енергийната интензивност нараства с 4,2% спрямо 2009 г., докато в периода 2000-2009 г. тя намалява с 5,5% годишно.

...с най-голям ефект на преработващата промишленост върху енергийната интензивност на индустрията

Именно затова ОПИК 2014-2020 г. ще концентрира ресурси по Тематична цел 4 за подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на предприятията (извън търговия и услуги) - повишаване на енергийната ефективност, както в производството, така и в сградния фонд, като специално внимание ще се обърне на преработващата промишленост, където ефектът от инвестициите се очаква да бъде най-осезаем.

За периода 2005-2012 г. се формира тенденция на увеличаване на дела на енергия произведена от ВЕИ в структурата на брутно крайно потребление на енергия

като достига до 16,3% през 2012 г.²⁵, което е над средното ниво за ЕС-28 – 14,1%²⁶. С това на практика националната цел от 16 % дял на енергия от ВИ в брутно крайно потребление на енергия до 2020 г. е постигната.

Въпреки че производството на енергия от ВИ допринася за ограничаване на емисиите на парникови газове и дава възможност за диверсификация на източниците за производство на енергия, за което България има още цели за постигане, съществуват и някои проблеми, свързани с високия ръст в производството на електрическа енергия от ВИ и ниското потребление в страната, което води до необходимост от балансиране на производството и потреблението на електрическата енергия в електроенергийната система, предприемане на действия за нейното балансиране и допълнителни разходи за нейното управление. Също така въвеждането на мерките за насърчаване на енергията от ВИ, като напр. преференциални цени, съпроводени със задължение за изкупуване на цялото количество произведена електроенергия от ВИ, има висока социална цена, тъй като доведе до увеличаване на цената на тока за потребителите.

Предвид, че към момента България е преизпълнила националната си цел за увеличаване дела на енергия от ВИ, а по отношение изпълнението на националната цел за повишаване на енергийната ефективност страната значително изостава, ресурсите на ОПИК 2014-2020 се концентрират върху подкрепата за повишаване на енергийната ефективност, докато мерките за използване на енергия от ВИ ще са съпътстващи и ще са единствено за собствено потребление.

При едновременно подобряване на енергийната ефективност и на механизмите за управление на изградените съоръжения за ВЕИ, националната цел може да бъде поддържана по-евтино, а също и да бъде значително преизпълнена. Преизпълнението на целта ще позволи на страната да продава «излишъка» за периода до 2020 г., чрез приемане на механизми за трансфер на сертификати на други държави в ЕС.

Енергийната интензивност се намира в пряка зависимост от енергийната ефективност, горивния микс и структурата на икономиката, като стратегията на ОПИК 2014-2020 г. е да адресира всеки един от тези елементи съвкупно, чрез подкрепа на интервенции по Тематична цел 4. Според Споразумението за партньорство 2014-2020 г. (СП), за България насърчаването на енергийната и ресурсна ефективност е задължително за увеличаване на конкурентоспособността на българската икономика. В тази връзка и с оглед постигането на целите на „Европа 2020“ СП предвижда да се инвестира в „намаляване на енергийната неефективност и енергоемкостта на производствата, в ограничаване на енергозависимостта и увеличаването на дела на енергията за собствено потребление от възобновяеми източници в предприятията“.

Енергийната стратегия на България до 2020 г. е първият стратегически национален документ, в който са поставени конкретни количествени цели, които трябва да бъдат изпълнени до 2020 г. Най-важната от тях е намаление с 50% на енергийната интензивност на БВП, чрез което се очаква да се постигнат по възможно най-бързия и разходно-ефективен път сигурност на енергоснабдяването и по-конкурентна индустрия. Газификацията, според този документ, е основен

²⁵ Официални данни на Евростат.

²⁶ Официални данни на Евростат.

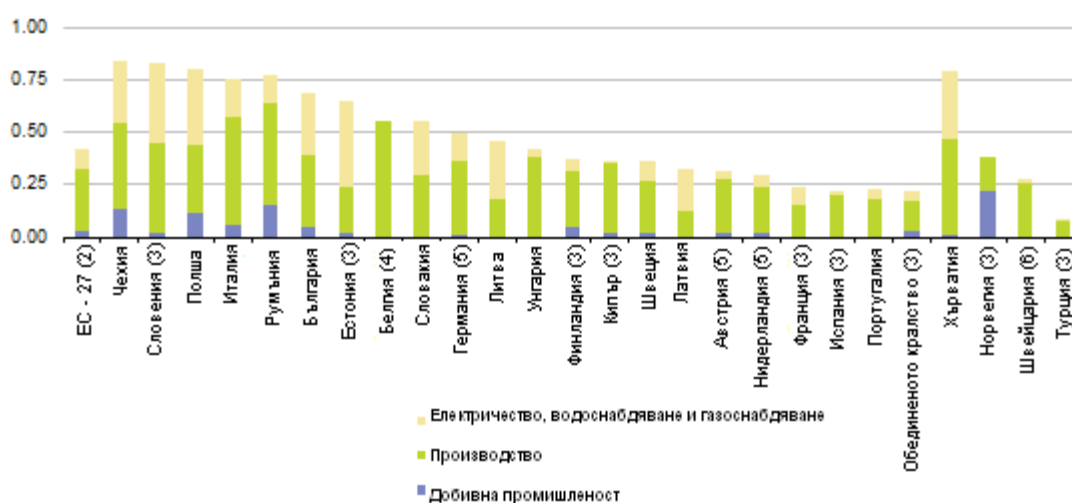
инструмент и за екологизация на енергийното потребление с препоръката за газифициране чрез заместване консумацията на електрическа енергия, мазут и въглища с природен газ.

Емисиите на парникови газове от всички енергийни дейности, включени в секторите енергетика, индустрия, транспорт, селско стопанство и домакинства, представляват 70% от общия обем на парникови газове в страната. Приблизително 40% от емисиите на парникови газове в България са продукт на отрасъл енергетика. За периода 2000-2010 г. се формира тенденция на редуциране на емисиите на парникови газове на ниво ПЕП и КЕП.. Значителният принос на индустрията и транспорта за общото количество парникови газове (91% от емисиите в сравнение с % за домакинствата²⁷) предопределя важността на мерките за ограничаване на емисиите вредни газове в тези сектори, като ОПИК ще допринесе за това косвено - посредством подкрепата на дейности, водещи до енергийни спестявания, в резултат на които ще се намаляват и емисиите на вредните газове.

Ресурсна ефективност

Разходите от индустрията за опазване и възстановяване на околната среда в България са значително над средните стойности за останалите държави-членки, като през последните години тези разходи се увеличават средно с около 15% на годишна основа. Най-високи са разходите на преработващата промишленост.

Фигура 6: Разходи за опазване и възстановяване на околната среда по сектори (като % от БВП)

(1) Дания, Ирландия, Гърция, Люксембург и Малта, не

(2) оценява

(3) 2010

(4) 2007

(5) 2009

(6) 2003

Източник: Евростат

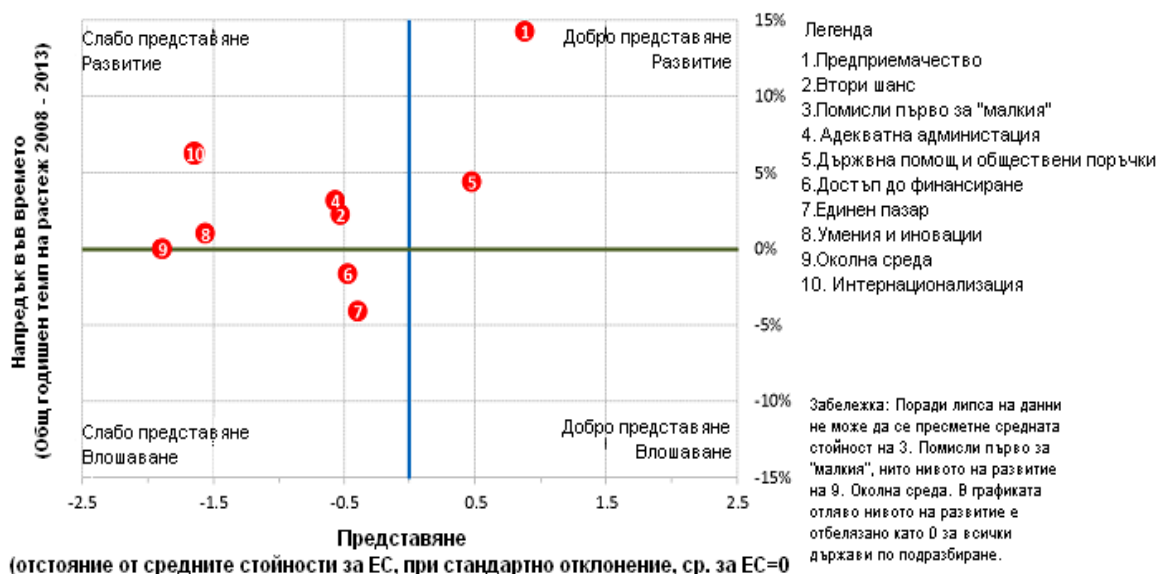
Най-голям дял от разходите за опазване и възстановяване на околната среда от индустрията са за въздуха и отпадъците, а най-нисък – за биологичното

Нефективни разходи на индустрията за опазване на околната среда

²⁷ „Политики и мерки за енергийна ефективност в България“, АУЕР

разнообразие, шума и вибрациите. Едновременно с това, по отношение на показател екологосъобразност на предприятията българските МСП отчитат най-голямо изоставане от средните стойности за ЕС.

Фигура 7: Отстояние от средните стойности за ЕС²⁸

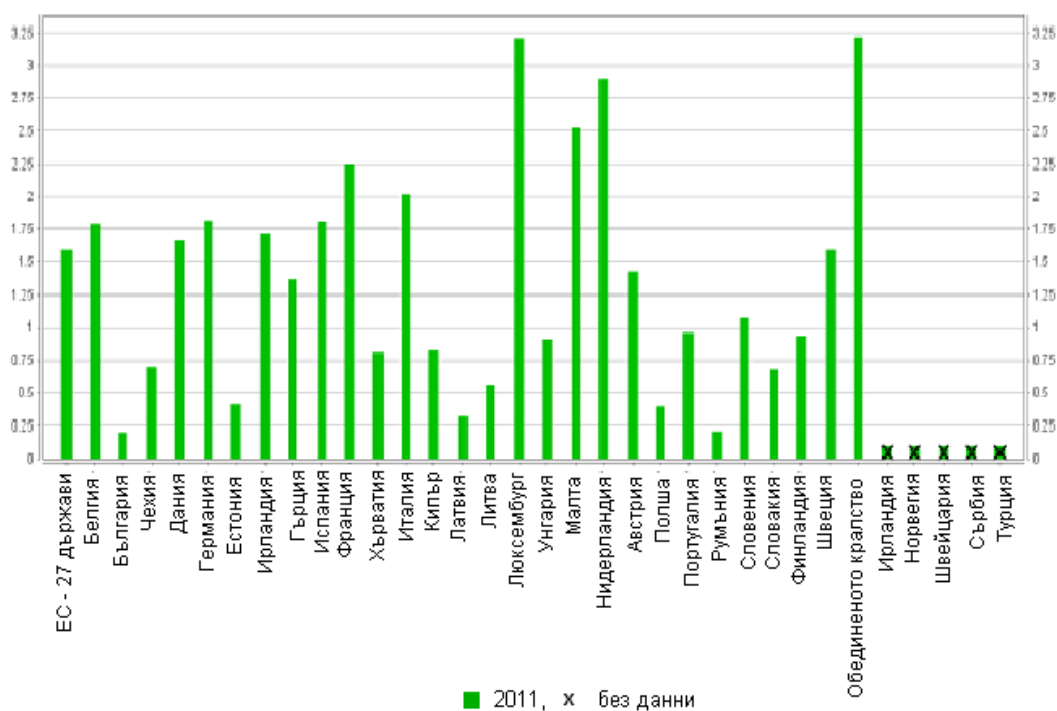
Въпреки високите разходи за опазване на околната среда, ключовата причина за слабото представяне е че България е на последно място в ЕС по показател ресурсна продуктивност, което застрашава устойчивостта на икономиката.

По отношение на следните показатели: иновации в полза на околната среда, дял на МСП с мерки за ефективност на ресурсите, дял на МСП предлагачи „зелени продукти“, дял на МСП получили публична подкрепа за въвеждане на мерки за ефективност на ресурсите или за „зелени продукти“ и дял на МСП, удовлетворени от публичната подкрепа, България се нарежда на едно от последните места в ЕС 29. Основните причини за това се коренят в:

- Ниската цена на ресурсите и от там - високия дял на износа на суровини;
- Недостатъчно познаване и популяризиране на възможните механизми за постигане на ресурсна ефективност, както и слаб обмен на информация между партньорите във веригата на стойността;
- Ниската степен на обновление на технологичния парк на преработващите предприятия поради липсата на достатъчно финансови ресурси и стимули;
- Липсата на промишлена симбиоза;
- Силната административна тежест на различните съгласувателни и разрешителни режими, отнасящи се до опазването на околната среда, чрез които се оценяват и разрешават новите инвестиционни предложения на предприятията, свързани с постигането на ресурсна ефективност;

²⁸ Източник: 2013 SBA Fact sheet Bulgaria

²⁹ Източник: НСНМСП

Фигура 8: Ресурсна продуктивност³⁰

В тази връзка и допълвайки приноса на инвестициите от ОПТТИ, ОПРР и ОПОС, стратегията на ОПИК 2014-2020 г. е да подкрепи МСП за повишаване на ресурсната ефективност като хоризонтален приоритет, както и да стимулира пилотни и демонстрационни инициативи, насочени към поощряване на промишлената симбиоза и обмена на информация между партньорите във веригата на стойността (чрез отделен инвестиционен приоритет), като по този начин допринесе за изпълнение на националната цел заложенa в НСНМСП за увеличаване дела на МСП с мерки за ефективно използване на ресурсите³¹.

Сигурност на доставките на газ

На 28 май 2014 г. Европейската комисия прие своята Стратегия за Европейска енергийна сигурност, която съдържа подробен план за засилване сигурността на енергийните доставки в Европа. Като част от неотложните мерки за повишаване устойчивостта на ЕС при евентуално прекъсване на газовите доставки, Европейският съвет одобри на 27 юли 2014 г. предложението на Комисията за т.нар. „стрес тестове”, с цел оценка на устойчивостта на Европейската газова система за справяне с голямо прекъсване на газовите доставки за ЕС. Бяха сформирани три целеви групи, които да обхванат регионите, в които въздействието на прекъсването вероятно ще бъде най-изявено, като една от тези групи бе за Югоизточният регион на ЕС, включващ България.

Една от предлаганите средносрочни мерки (до края на 2015 г.) в Съобщението от Комисията до Европейския парламент и Съвета върху устойчивостта в

³⁰ Източник: Евростат, 2014

³¹ Целта е делът на МСП с мерки за ефективно използване на ресурсите към 2020 г. да надвиши 93%, като към момента, базовата стойност е 85%.

краткосрочен план на европейската газова система е да се ускори реализацията на ключови Проекти от общ интерес или Проекти от общ енергиен интерес, които включват междусистемни връзки със съседни страни. Комисията ще наблюдава такива проекти и ще има готовност да улесни преговорите между страните, с оглед да даде тласък на всички тези проекти към по-бързо завършване.

Проектите допринасят за осигуряването на доставки на природен газ за България от алтернативни източници (понастоящем има пълна зависимост от Русия), енергийна сигурност и по-нататъшно балансиране на регионалния енергиен микс посредством повишаване потреблението на природен газ, създаване на работни места и подпомагане на икономическото възстановяване в периода след рецесията; осигуряване на пряка връзка на газовите пазари на четири държави-членки – България, Румъния, Гърция и Унгария, с газовите пазари на останалите от Югоизточна Европа.

За гарантиране на непрекъснати газови доставки на приемливи цени за стопанските потребители, ОПИК 2014-2020 ще подкрепи Фаза 2 на проекта за изграждане на газова междусистемна връзка България - Сърбия. Освен това, прогнозите сочат, че до 2030 г. на индустрията ще се падат 43% от общото потребление на природен газ, а на производството на електрическа енергия – около 35%.

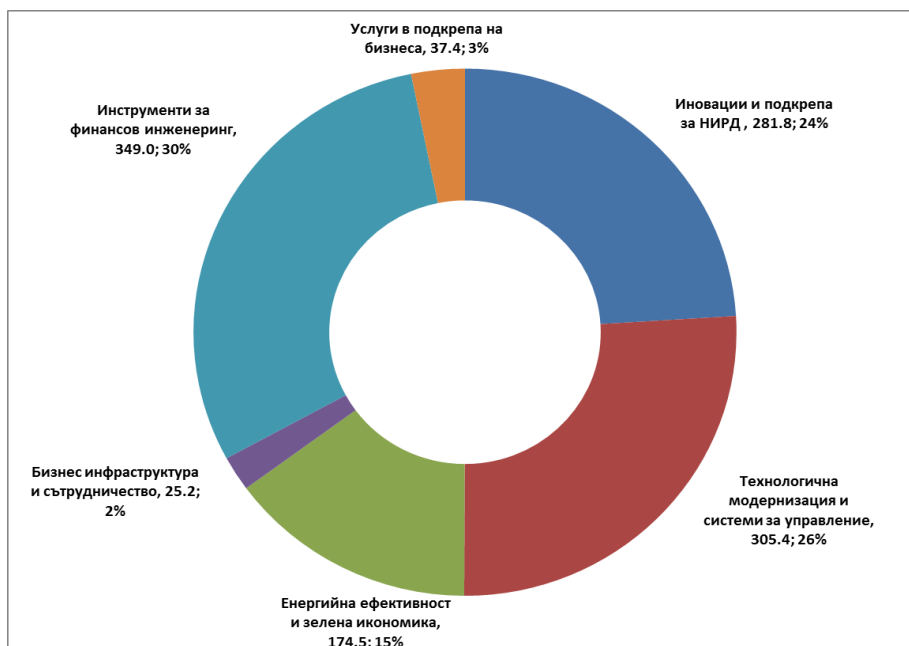
Понастоящем, делът на природния газ в брутното вътрешно енергийно потребление (БВЕП) на страната е около 70% по-нисък в сравнение с ЕС-27, като това съотношение не се е променило през последното десетилетие. Това прави проектът за газова междусистемна връзка изключително важен за развитието на българската икономика. С гъвкавостта и намалението на енергийната зависимост, които допринасят за намаляването на енергийната интензивност на предприятията, Фаза 2 на проекта ще даде нови възможности за развитие и възстановяване на икономиката в областите по трасето на газопровода, въвеждане на нови технологии и т.н. Наличието на сигурен достъп до природен газ ще допринесе за икономическия растеж и предприятията, преминаващи от електрическа енергия и нефтопродукти на природен газ, ще реализират значителни икономии и ще намалят опасните емисии.

НАУЧЕНИ УРОЦИ 2007-2013 г.

Научени уроци 2007-2013 г. по отношение ефекти и оценка на въздействието

През първия за България програмен период 2007-2013 г. по ОПРКБИ са разпределени средства в размер на 1 162 216 хил. евро, от които 987 883 хил. евро (85% от средствата) представляват финансиране от ЕС по линия на ЕФРР и 174 332 хил. евро (15% от средствата) национално съфинансиране. На фиг. 9 са представени областите за подкрепа по ОПРКБИ 2007-2013 г. и размерът на безвъзмездната финансова помощ, предоставена на бенефициентите по тях (данни към 31.03.2014 г.) (в млн.евро).

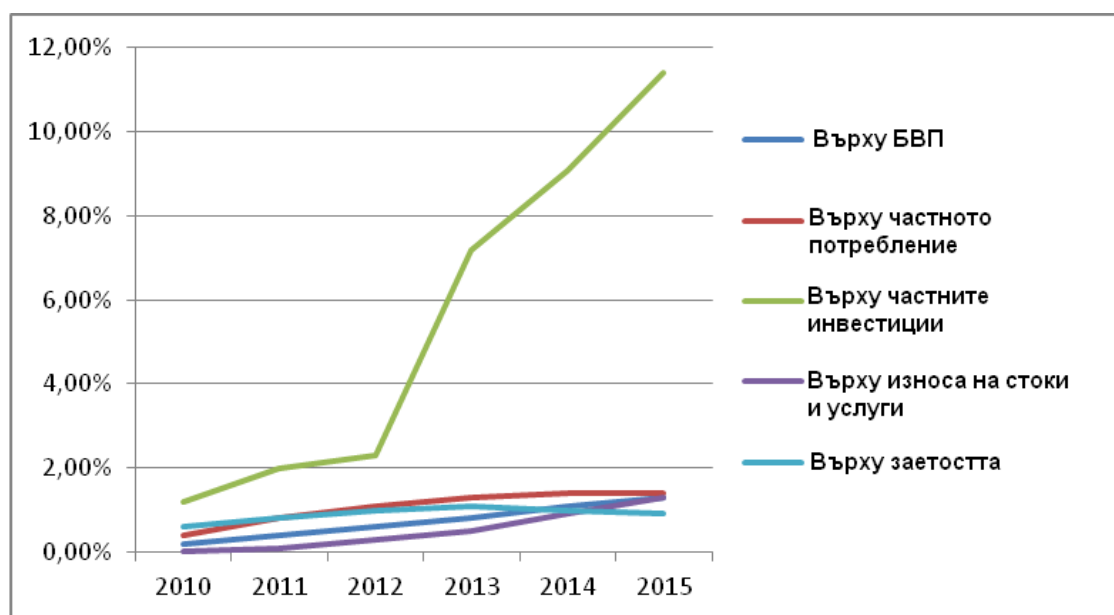
Фигура 9: Области за подкрепа по Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”

Извън предоставените средства за инструментите за финансов инженеринг (30%), най-голям е процентът на предоставените средства за технологична модернизация и системи за управление (26% от общо предоставените средства), следвани от средствата за иновации и подкрепа за НИРД (24%) и енергийна ефективност и зелена икономика (15%).

При пълно отчитане на обстоятелството, че към момента не може да бъде в най-пълна степен измерено въздействието върху българската икономика на предоставените по ОПРКБИ средства, може да се направи заключението, че към септември 2012 г. е налице положителен ефект от прилагането на оперативната програма върху пет от основните макроикономически показатели (БВП, ниво на заетост, ръст на частното потребление и износа на стоки и услуги), като най-сериозен е ефектът върху ръста на частните инвестиции (фиг. 10).

Фигура 10: Ефекти от ОПРКБИ 2007-2013 г. на база данни от СИБИЛА

Положителен мултиплициращ ефект върху икономиката на страната

Оценка на въздействието на Структурните и Кохезионния фондове на ЕС върху българската икономика базирана на иконометричния модел на СИБИЛА (по отношение ОПРКБИ)

Основният извод е, че ефектът от финансирането по оперативните програми не се измерва в количеството предоставени средства и/или във финансирането „на парче”, а в първоначалния тласък на проекти, които по-късно частният сектор поема и доразвива, като извлича полза и за себе си.

Научени уроци 2007-2013 г. по отношение административен капацитет и административна тежест

Още в началото на програмния период 2007-2013 г. кандидатите и бенефициентите се сблъскаха с висока степен на формализация и сложни административни процедури. Следва да се има предвид и липсата на опит в България в сферата на прилагането на Структурните и Кохезионния фонд.

Обемната и променяща се нормативна база, сложните правила и процедури и големият обем на изискуемите документи при кандидатстване често отблъскват кандидати, водят до значителни забавяния в процеса на оценка на проектните предложения, което създава реален риск от обезсмисляне на проектни идеи, особено по отношение на проекти, свързани с разработването и/или внедряването на иновации. Пре-финансирането, изискванията за прилагането от страна на бенефициентите на режимите за възлагане за изпълнение на проектни дейности, изискванията за гарантиране на авансите, комплексността на докладване и отчитане, забавянията в процеса на верификация и възстановяване на извършените разходи също затрудняват бенефициентите, увеличават разходите им и често ги лишават от свободен финансов ресурс, което затруднява по-нататъшното изпълнение на проектните дейности.

В ключовите направления тези предизвикателства се адресират с постоянните подобрения на административния капацитет на УО и бенефициентите и нарастващото внимание, което се отделя на намаляването на административната тежест и бюрократичността (т. нар. red tape), като напредъкът е по-детайлно описан в съответния раздел на ОПИК 2014-2020 г. Например, въведено е нормативно изискване за провеждане на разяснителна кампания за потенциалните бенефициенти след обявяване на процедури за подбор на проекти и практика в последствие за обучения за бенефициентите, на които е отпусната БФП.

Научените уроци за програмирането на ОПИК 2014-2020 г. засягат:

- тясната връзка между програмирането и начина на изпълнение на програмата - дори по процедури, които пряко адресират идентифицирани нужди на бизнеса може да не се постигне висок интерес на етап кандидатстване или резултатност на етап изпълнение, ако нивото на сложност на процедурите не дава възможност за активно участие и съответно фокусиране върху реализацията и полезността;
- необходимостта да се дефинира „успешният” проект не само като ‘добре написания’ или ‘добре отчетения’ проект. Самата администрация следва да е мотивирана не само към минимизиране на риска от грешка, но и към максимизиране ползата за бенефициента и постигането на желаните цели, както на ниво проект, така и на ниво процедура, приоритетна ос, дори програма. Не на последно място, ефект има проект, който привлича и финансиране от други източници и по този начин гарантира устойчивостта на резултатите си.

Научени уроци 2007-2013 г. по отношение структуриране на инвестициите по програмата

Конкретно по отношение на иновациите, оперативната програма за периода 2007-2013 г. правилно дефинира икономиката, базирана на знанието и иновациите като отделен приоритет от първостепенна важност. Общият бюджет на приоритетната ос след изменението на програмата през 2012 г. е в размер на 210 692 798 евро с включено национално съфинансиране. Към 31.12.2013 г. делът на сертифицираните средства е малко над 10%, като основните причини за това са късният старт на част от процедурите, сложните процедури и ограничения на етап кандидатстване. След 2012 г. положително развитие настъпва след промяната на дефиницията за „иновация“ в посока на Наръчника от Осло и отварянето на възможността за финансиране не само на разработени от внедряващото предприятие иновации, но и на разработени от други субекти иновации.

Според изследване на БТПП почти половината от предприятията (45%) не смятат, че в близките 3-5 години ще възложат на университетите и научните институти разработката на нов продукт. Едва 23% от предприемачи заявяват, че могат самостоятелно да реализират дейности в областта на иновациите. Най-предпочитани форми за иновационна дейност са партньорство с други фирми и университети, посочено от 37%. Резултатите от проучването показват, че недостатъчната информираност на бизнеса за научните разработки, както и слабата активност на университетите са двете основни бариери пред сътрудничество бизнес-наука. И двете бариери имат нужда от стимул, за да бъдат преодолени и тази връзка ще се търси синергичния ефект от интервенциите по ТЦ1 в рамките на ОПИК и ОПНОИР.

По отношение на институционалните бенефициенти, в програмата 2007-2013 г. за тях са заделени средства в отделна ос в размер на 37 656 853 евро. Макар и най-малка по размер, приоритетна ос 4 се характеризира също с изключително бавен темп на напредък по изпълнението на сключените договори (27% сертифицирани средства към 31.12.2013 г.), дължащ се на:

- съществени трудности при предварително финансиране на проектите, поради бюджетни ограничения;
- предварително заделените средства по оперативна програма създава предпоставки за т. нар. crowding out ефект, т.е. неполучаване средства от други източници и поставяне в тясна зависимост от изпълнението и изплащането на средствата по проектите;
- трудности при изпълнението и отчитането на сложните многогодишни проекти;
- неравнопоставеност с другите бенефициенти по отношение на допустимите разходи за външни консултации, екип за управление и други присъщи за изпълнението на проектите разходи.

Предвид анализа на опита от периода и необходимостта от резултатна ориентация на програмите през периода 2014-2020 г., в ОПИК е ревизиран подхода към институционалните бенефициенти и те са обект на подкрепа по отделните приоритетни оси, което ще има следните предимства:

- а.) ще осигури по-конкретна ориентация и принос към постигане на общите и специфични цели на програмата, както и обвързването им със съответните индикатори за резултат и продукт;

б.) ще гарантира по-голяма гъвкавост при планиране, финансиране и изпълнение на проектите, както и преодоляване на трудностите за управление;

в.) ще подпомогне самите институции да се отворят към по-широк спектър от източници на финансиране и подкрепа;

г.) ще осигури възможности за равнопоставеност на бенефициентите по програмата по отношение на допустимите разходи, дейности и др.

По отношение на финансовите инструменти, ОПРКБИ често е цитирана като добра практика на ниво ЕС. Бюджетът на приоритетната ос след последното изменение на оперативната програма е в размер на 350 млн. евро, което представлява 30.11% от средствата по програмата.

В рамките на инициативата JEREMIE по ОПРКБИ са подкрепени два фонда за начално финансиране с общ бюджет 21 млн. евро. Към края на отчетния период, обхванат от годишния доклад за напредъка по Инициативата JEREMIE за 2013 г. са били отворени общо десет прозореца за кандидатстване, по които са получени над 3000 кандидатури за финансиране. Към датата на докладване е предоставено финансиране на 73 стартиращи иновативни предприятия в размер на 4 384 759. евро, като към датата на финализиране на доклада по инструмента са отчетени последващи частни инвестиции във финансирани предприятия в размер на 4 млн. евро, при инвестирани 6 млн. евро от оперативната програма. По JEREMIE се изпълняват два инструмента за облекчаване на условията за банково кредитиране – гаранции, покриващи загуби по портфейли от заеми и финансиране чрез споделяне на риска. Към месец декември 2013 г. са предоставени над 4 445 гарантирани кредити по линия на гаранционния инструмент на обща стойност 275 млн. евро, от които 173 млн. евро са за нови инвестиции на МСП. Към същия период са отпуснати 1 253 кредита на обща стойност приблизително 170 млн. евро са предоставени в изпълнение на ниско-лихвения инструмент (финансиране чрез споделяне на риска). В процес на набиране на частен капитал през този период са и два инструмента за дялово финансиране – фонд за рисков капитал и мецанин фонд. В края на 2013 е финализиран и подборът на финансови посредници по инструмента за съ-финансиране.

Несъмнено, финансовият напредък е налице. Таблицата по-долу представя разпределението на средствата по финансови инструменти (инвестиции или заеми предоставени на крайните бенефициенти) към 31.12.2013 г.³²

Таблица 1-5: Разпределение на финансови инструменти по ОПК 2007-2013 г.

Покана	Инструмент	Обща стойност на портфейла	Средства от ОПК в млн.евро	Инвестирани средства/ Предоставени кредити, гаранции	Процент усвояемост
JER 009/1	Фонд за рисков капитал	20.4	14.3	0	0%

³² по данни от годишния доклад за напредъка по Инициативата JEREMIE. Фондът за растеж, средствата от който са преразпределени към Инструмента за финансиране чрез поделяне на риска, както и фондовете за съ-инвестиране, по които към края на 2013 г. не са налице договорени средства, не са включени в таблицата.

Покана	Инструмент	Обща стойност на портфейла	Средства от ОПК в млн.евро	Инвестирани средства/ Предоставени кредити, гаранции	Процент усвояемост
JER 009/2	Гаранции, покриващи загуби на портфейл от заеми	301	60.2	275	91%
JER 009/4	Мецанин фонд	60	30	0	0%
JER 009/5	Инструмент за промотиране на предприемачеството и предоставяне на първоначално финансиране	21.21	21	4.5	23.6%
JER 009/6	Инструмент, предоставящ финансиране чрез поделяне на риска	400	200	170	42.5%
	Общо	802.5	325.5	450	56%

Холдинговият фонд е договорил над 93% от предоставените по оперативната програма средства. Усвояемостта на инструментите е 56%, което предвид късния старт на инициативата е сериозен напредък. Най-успешен от гледна точка усвояемостта е гаранционният инструмент (91% към края на 2013 г.). Предвид факта, че Инструментът за споделяне на риска започва реално функционирането си през 2013 г. постигнатите 42.5% също очертават добри перспективи. Реалните операции по Фонда за рисков капитал и Мецанин фонда все още предстои да стартират. По отношение на Мецанин фонда инвеститорите в него очакват гаранции за бъдещето на инструмента след 2015 г.

Предвид успеваемостта на финансовите инструменти и фактът, че помощта по ОП, насочена към такъв тип инструменти води до значителна мобилизация на частен капитал, по ОПИК ще се осигури функционирането им и през следващия програмен период, като се вземе предвид и необходимостта от гарантиране наличието на достатъчен обем публична информация относно напредъка по изпълнението на инструментите за финансов инженеринг, подбора на финансови посредници и степента на постигане на целите им. Размерът на портфолиото и типът на инструментите, които ще продължат да бъдат финансирани са определени въз основа на резултатите от предварителната оценка за използването на ФИ по ОПИК съгласно чл. 37 от Регламент (ЕС) №1303/2013 г., която дава оценка за пазарна неефективност или неоптимална инвестиционна ситуация в страната и прогнозното равнище и обхват на публичните нужди от инвестиции. ФИ са планирани в рамките на отделните тематични цели и приоритетни оси, което следва цялостната логика на интервенция на програмата и гарантира в максимална степен постигане на програмните цели, както и индикаторите за продукт и резултат.

Приносът на ОПИК 2014-2020 г. за адресирането на идентифицираните по-горе основни нужди и предизвикателства на българската икономика, отчитайки научените уроци се изразява в следните 6 области на интервенция:

- Технологично развитие и иновации - интервенции по ТЦ1 (Инвестиционен приоритет (ИП) Чл. 5 ал. 1 т. б от ЕФРР Регламент);
- Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството - интервенции по ТЦ 3 (ИП Чл. 5 ал. 3, т. а от ЕФРР Регламент);
- Капацитет за растеж на МСП - интервенции по ТЦ 3 (ИП чл.5. ал 3, т. г от ЕФРР Регламент);
- Енергийни технологии и енергийна ефективност - интервенции по ТЦ 4 (ИП чл. 5 ал. 4 т. б от ЕФРР Регламент);
- Ресурсна ефективност - интервенции по ТЦ 6 (ИП чл.5. ал. 6 т. ж от ЕФРР Регламент);
- Сигурност на доставките на газ – интервенции по ТЦ 7 (ИП чл. 5 ал,7, т. д от ЕФРР Регламент) .

Първата област на интервенция (технологично развитие и иновации) е насочена към постигане на „интелигентен растеж“ в областите, определени в Иновационната стратегия за интелигентна специализация, особено по отношение научните изследвания и иновациите. Необходимо е засилване на иновационния капацитет на предприятията, както и развитие на благоприятна среда за иновации и изследвания чрез подкрепа на съществуващи и ефективни структури/организации. Изпълнението на предвидените индикативни дейности цели инвестиции в иновационни дейности, базирани на НИРД, създаване и засилване на капацитета на българските предприятия за разработване, внедряване на иновативни продукти, услуги и бизнес модели, както и за подобряване на условията за осъществяване на иновационна дейност и развитие на сътрудничеството между бизнеса и научните среди. По този начин се насърчава засилване на интеграцията между елементите на „триъгълника на знанието“ („образование-наука-бизнес“) за разработването на конкурентни продукти/услуги, за които има пазарно търсене. Реализацията на инвестиционния приоритет ще даде възможност за увеличаване на добавената стойност по веригата на стойността в съответствие с тематичните области на ИСИС предвид етапа и динамиката на развитието в българската икономика.

*Интелигентен
растеж чрез
технологично
развитие и
иновации*

Насърчаването на синергично сътрудничество и взаимодействие между всички участници в националната иновационна система, предприемането на синхронизирани стъпки по цялата верига – от възникването на идеята, през нейното лабораторно тестване до комерсиализацията на резултатите, дава възможност за смекчаване на последствията от пазарните провали, съпътстващи иновационния процес.

Регионалната специализация би могла допълнително успешно да допринесе за развитието на малките и средни предприятия (МСП) според стратегията в тази област (Small Business Act) в контекста на ИСИС. Развитието на връзки между образованието, науката и бизнеса на регионално ниво и съчетаването на развитието на бизнеса по места със създаването и привличането на качествен човешки ресурс ще доведе до повишаване конкурентоспособността и степента на интернационализация на предприятията, до подпомагане формирането на устойчиви конкурентни предимства, което ще направи фирмите по-конкурентоспособни на вътрешния и на международните пазари.

Дейностите по първата област на интервенция ще допринесат за изпълнението на следните цели по ТЦ 1:

- Принос към националната цел по стратегия „Европа 2020“ за увеличаване на разходи за НИРД като % от БВП;

Принос към следните резултати от Споразумението за партньорство:

- нарастване на предприятията, реализирали иновационна дейност;
- подкрепа за предприятия, които си сътрудничат с научни организации /други предприятия;
- подкрепа за развитие на технологични паркове и лаборатории;
- подкрепа за клъстери за иновации;
- увеличаване на разходите за НИРД на предприятията.

Втората област на интервенции (насърчаване на предприемачеството, вкл. гарантирано портфолио за финансови инструменти) е насочена както към постигане на интелигентен растеж, така и индиректно към приобщаващ растеж чрез насърчаване на създаването на нови и устойчиви предприятия, които да разкриват нови работни места за българската икономика. Съгласно Националната стратегия за насърчаване на МСП (Small Business Act) България е държава, в която предприемаческата инициатива има условия за старт и реализация, но са необходими допълнителни мерки, насочени към облекчаване на условията за развитие на нови идеи и улесняване на достъпа до финансиране за малки и стартиращи предприятия. Целта на подкрепата по тази област на интервенции е повишаване на предприемаческата активност; успешно реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж. Като част от предприемачеството се предвижда и целенасочена подкрепа за МСП (чрез грантово финансиране) само в нововъзникващи сфери, които адресират регионални и европейски предизвикателства.

*Интелигентен
растеж чрез
предприемаче-
ство*

Принос към следните резултати от Споразумението за партньорство:

- Увеличение на предприемаческата активност.

Третата област на интервенция (капацитет за растеж на МСП) цели да ускори темпа на растеж („бърз“ растеж) и следва да създаде възможности за повишаване на продуктивността на предприятията, диверсификация на продуктовото портфолио и реализиране на продукцията на нови пазари чрез подкрепа с безвъзмездна финансова помощ в съответствие с Националната стратегия за насърчаване на МСП, а също и чрез подобряване на достъпа до финансиране. Следва да се повиши конкурентоспособността на предприятията, да се засили тяхното участие във веригата на добавена стойност и ускори постигането на пазарна устойчивост при условията на силно динамична икономическа и конкурентна пазарна среда. Отчитайки тези обстоятелства и позицията на бизнеса и неговите организации, оперативната програма предвижда и през периода 2014-2020 г. да продължи да инвестира в подобряване на производствените процеси в предприятията и преминаването към високо технологични и базирани на знанието – технологии за усъвършенстване на производството, управление на качеството и повишаване на възможностите за експортна ориентация и достъпа до международни пазари

Значителен потенциал за повишаване на конкурентоспособността и производителността на предприятията съществува в развитието на електронните приложения и услуги и използването на системи за управление на бизнеса. Принос към следните резултати от Споразумението за партньорство:

- повишаване на обема на износа на стоки и услуги, реализиран от МСП;
- подкрепа за кълстери;
- подкрепа за МСП за участие в промоционални дейности;
- подкрепа за МСП за въвеждане на сертификати;
- подкрепа за проекти на МСП за растеж и експорт;
- увеличение на дела на износа в общия оборот на МСП.

Четвъртата област на интервенция (енергийни технологии и енергийна ефективност) ще подкрепя устойчивото използване на енергия и повишаването на енергийната ефективност на предприятията. В сравнение с останалите европейски страни нашата икономика е най-енергоемката и една от най-силно зависимите от внос на енергийни ресурси. Поради това, повишаването на енергийната ефективност на предприятията и стимулирането на производството и използването на енергия от възобновяеми източници (ВИ) за собствено потребление (особено в предприятията от преработващата промишленост, които са с най-голям принос към високата енергийна интензивност на икономиката ни) са от ключово значение за гарантиране намаляването на енергийната интензивност на българската икономика и от там - намаляване на отстоянията от националната цел за енергийна ефективност. Дейностите по четвъртата област на интервенция ще допринесат за изпълнението на следните цели по ТЦ 4:

Устойчив растеж чрез енергийна ефективност на предприятията

Принос към Национална цел по стратегия „Европа 2020“:

- Повишаване на енергийната ефективност с 25% до 2020 г.³³

Принос към следните резултати от Споразумението за партньорство:

- намаляване на енергийната интензивност на икономиката;
- повишаване на енергийните спестявания в предприятията
- намаляване на емисиите на парникови газове.

Петата област на интервенция (ресурсна ефективност) - надгражда необходимостта от инвестиции за постигането на ресурсо-ефективна икономика като хоризонтален приоритет и го допълва с пилотни и демонстрационни инициативи насочени към поощряване на промишлената симбиоза и обмена на информация между партньорите във веригата на стойността.

Въвеждането на ресурсо-ефективни технологии и процеси в предприятията създава предпоставки за повишаване както на конкурентоспособността, така и на качеството на живот. Предвид, че повишаването на ресурсо-ефективността на предприятията е адресирано в интервенциите по Тематична цел 1, 3 и 4 чрез хоризонтален принцип, дейностите по настоящата област на интервенция силно се допълват от останалите области на интервенция.

Устойчив растеж чрез ефективно използване на ресурсите от МСП

³³ Целта относно дял на енергията от ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия е постигната – през 2012 г. дела е 16.3%. Към момента усилията са насочени не върху увеличаването на ВЕИ, а върху необходимостта от балансиране на електроенергийната система.

Дейностите по последната област на интервенция ще допринесат за изпълнението на следните цели по ТЦ 6:

Принос към Национални цели по стратегия „Европа 2020“: Повишаване на енергийната ефективност с 25% до 2020 г.

Принос към следните резултати от Споразумението за партньорство:

- Намалено образуване на отпадъци и повишена повторна употреба и рециклиране;
- Подобрена околна среда и качество на въздуха, включително и в населените места.

Шестата област на интервенция (Сигурност на доставките на газ) ще подкрепи изграждането на адекватна енергийна инфраструктура като предпоставка за подобряване на положението със сигурността на доставките в България. Развитието на междусистемни връзки с енергийните системи на съседните държави ще бъде от ключова важност за повишаването на сигурността и гъвкавостта на енергийните доставки за предприятията.

За преодоляване на основните предизвикателства свързани с необходимостта от догонващ растеж и адресиране на гореописаните зони на интервенция са определени следните четири приоритетни оси със съответните инвестиционни приоритети:

ПРИОРИТЕТ 1. Технологично развитие и иновации

1.1. Технологично развитие и иновации („интелигентен“ растеж) – във връзка с възможните инвестиции, предвидени в Тематична цел 1 от Общата стратегическа рамка;

ПРИОРИТЕТ 2. Предприемачество и капацитет за растеж на МСП

2.1. Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството – във връзка с възможните интервенции по ТЦ3;

2.2. Капацитет за растеж на МСП– предвид ТЦ3;

ПРИОРИТЕТ 3: Енергийна и ресурсна ефективност

3.1. Енергийни технологии и енергийна ефективност – в изпълнение на ТЦ4;

3.2. Ресурсна ефективност – следвайки инвестиционната логика на Тематична цел 6 от Общата стратегическа рамка.

ПРИОРИТЕТ 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ

4.1. Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия – предвид ТЦ7

Тези четири приоритетни оси целят комплексно да допринесат за създаването на устойчиви дългосрочни конкурентни предимства на българските предприятия и ускоряване на прехода към икономика базирана на знанието, като в същото време се подобри представянето на България по показателите: развитие на финансовия пазар, технологична готовност, пазарен дял, усъвършенстване на бизнеса и иновации, както и повишаване сигурността на доставките на газ за предприятията.

При определянето на приоритетните оси и инвестиционните приоритети е следван подходът на концентрация на ресурсите с цел ефективно и ефикасно разпределяне на средствата от ЕФРР. Финансовите средства, разпределени от ЕСИФ, са твърде ограничени на фона на предизвикателствата пред българската икономика, което налага определянето на ясни и достижими цели за постигане на чувствително въздействие върху състоянието на предприятията. Освен това, средствата допълват националните усилия в тази насока, като се очаква да мобилизират по-голям частен ресурс, за да служат като катализатор за икономическо развитие, а не като краен източник на финансиране.

Опитът от настоящия програмен период показва същественото значение на достъпа до финансиране, включително при изпълнението на проекти с безвъзмездна финансова помощ. Чрез инструментите за финансов инженеринг се цели стимулиране на инвестирането на по-голям обем частен ресурс.

Приложението на финансовите инструменти е предвидено според специфичните особености на типовете проекти. Чрез инструментите за финансов инженеринг се цели облекчаване на достъпа до финансиране на предприятията, по-висока скорост на усвояване и допълнителна гъвкавост при реализацията на дейности на ниво предприятие. Основните предимства на финансовите инструменти са възможността за повторното използване на средствата в дългосрочен план, бързината на подбора и гъвкавост при изпълнението по отношение крайните получатели, включително редуцирани срокове и административна тежест на процедурите, потенциала за мобилизиране на допълнителни публични или частни инвестиции за преодоляване на несъвършенствата на пазара в съответствие със стратегията „Европа 2020“ и приоритетите на политиката на сближаване.

Като интегрална част от първите три приоритетни оси са идентифицирани инвестициите, насочени към създаване и развитие на ефективни и устойчиви системи за подкрепа и експертиза в нови и/или съществуващи агенции, организации и ведомства, които пряко да допринесат за повишаване на иновативността и конкурентоспособността на предприятията в страната.

Като хоризонтална приоритетна ос са идентифицирани инвестициите за техническа помощ. Целта е да се осигури безпрепятствено управление, изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на оперативната програма, гарантирайки по този начин високо ниво не само на усвояване на средствата от ЕФРР и от бюджета, но и на резултатност спрямо изпълнението на стратегията на ОПИК 2014-2020 г. Поради обхвата и огромния брой на потенциалните бенефициенти, мерките за публичност и информираност също са от особено значение в изпълнение на нормативните изисквания, но и като предпоставка за активното участие в програмата, за подготвеността на проектите и за осезаем ефект и срочна реализация.

1.1.2. Обосновка за избора на тематични цели и съответните инвестиционни приоритети

Таблица 1-6: Синтезиран преглед на обосновката за избор на тематични цели и инвестиционни приоритети.

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
<p>ТЦ 1 „Засилване на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите”</p>	<p>Инвестиционен приоритет 1.1.: Технологично развитие и иновации</p>	<p>Препоръки на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и съдържаща становище относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Препоръка 5 „...Да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране” и Препоръка 4 „...като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията” <p>Национални цели</p> <ul style="list-style-type: none"> • Национална цел, заложена в Националната програма за реформи за увеличение на инвестициите в НИРД от 0.6% от БВП през 2012г. до 1,5 % от БВП до 2020 г; • В Националната програма за развитие България 2020 са предвидени дейности за развитие на иновационната инфраструктура и екосистема и повишаване на иновационната дейност на българските предприятия. <p>Идентифицирани нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Слабо сътрудничество на различните участници в НИРД; • Ниска иновационна активност и ниска добавена стойност на иновациите <p>Недостатъчно развита иновационна инфраструктура и недостатъчно атрактивна иновационна среда;</p>
<p>ТЦ 3 „Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия”</p>	<p>Инвестиционен приоритет 2.1.: Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството</p>	<p>Препоръки на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и съдържаща становище относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Препоръка 5 „...Да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране”; <p>Национални цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • В НСНМСП е заложена национална цел за повишаване на предприемаческата активност от 10% през 2012 г. на поне 12% до 2020 г. <p>Идентифицирани нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Въпреки че по показател достъп до финансиране България заема 10-то място в ЕС за 2012

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
		<p>г., едва 16,7%³⁴ от българските МСП имат достъп до публична финансова помощ, включително гаранции;</p> <p>Незадоволителни условия за реализиране на предприемачески възможности и такива, свързани с културата и образованието за изграждане на предприемачески дух.</p>
	<p>Инвестиционен приоритет 2.2.: Капацитет за растеж на МСП</p>	<p>Препоръки на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и становището на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Препоръка 5 „...Да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране” <p>Национални цели: В НСНМСП има заложиени национални цели за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • повишаване на дела на българските МСП, които изнасят стоки и услуги за другите държави-членки на ЕС. (от 3.15% през 2012 г. на > 7% през 2020 г) • повишаване на дела на българските МСП, изнасящи извън ЕС (от 1.76% през 2012 г. на > 3.06% през 2020 г.) <p>Идентифицирани нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • влошена структура на износа с акцент върху стоки и услуги с ниска добавена стойност; • ниска степен на интернационализация –95% от МСП се характеризират с ниска степен на интернационализация и страната се подрежда на 27 място в ЕС през 2012 г. <p>Ниска степен на внедряване на усъвършенствани технологии за производство, оптимизация на производствения процес и производствените вериги, намаляването на използваните ресурси и респективно себестойността на продуктите – в крайна сметка за формиране на конкурентни предимства и устойчиво пазарно присъствие на българските МСП.</p>

³⁴ Национална стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г.

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
ТЦ 4 „Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори“	Инвестиционен приоритет 3.1.: Енергийни технологии и енергийна ефективност	<p>Национални цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> В Националната програма за реформи, в изпълнение на стратегията „Европа 2020“ е определена национална цел за повишаване на енергийната ефективност с 25% до 2020 г. В Националната програма за развитие: България 2020 са предвидени дейности за повишаване на енергийната ефективност на предприятията. <p>Национални нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> ниска енергийна ефективност на предприятията - Българската икономика изразходва със 77,34% повече количество енергия за производството на единица БВП от средното ниво за ЕС 27, което е един от факторите, ограничаващи производителността и конкурентоспособността на предприятията в България. <p>Липса на средства за инвестиции в повишаване на енергийната и ресурсна ефективност.</p>
ТЦ 6 „Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност“	Инвестиционен приоритет 3.2.: Ресурсна ефективност	<p>Национални цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> В Националната програма за развитие: България 2020, както и в Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия са предвидени дейности за повишаване на ефективното използване на ресурсите в МСП, вкл. за пилотни и демонстрационни инициативи, като в НСНМСП е заложена конкретна цел за увеличение на дела на МСП с мерки за ефективност на ресурсите (от 85% през 2012 г. на повече от 93% към 2020 г). <p>Национални нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> Българските МСП са с най-ниски показатели по ресурсна ефективност сред страните-членки на ЕС, което е един от факторите, ограничаващи производителността и конкурентоспособността на МСП в България. Липса на дейности, процеси и продукти за повишаване на ефективността на ресурсите. Недостатъчни и неефективни инвестиции за опазване на околната среда.
ТЦ 7 Насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови	Инвестиционен приоритет 4.1.: Подобряване на енергийната	<p>Национални цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проектите за електрически и газови междусистемни връзки и капацитета за справяне с прекъсванията са част от Специфична за страната препоръка № 7 (2013) и Специфична за

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка за избора
инфраструктури	ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия	<p>страната препоръка № 6 (2014) на Националната програма за реформи;</p> <p>Енергийната независимост на газовия пазар в България продължава да бъде сред основните приоритети на страната, особено с оглед на скорошните политически и икономически събития, предизвикани от кризата в Украйна. За осигуряването на по-евтин газ за българските производители и повишаването на тяхната конкурентоспособност и особено за да се гарантира енергийната независимост и сигурността на доставките на природен газ, по всички инфраструктурни проекти е предприета интензивна работа. Обръща се специално внимание на изграждането на реверсивни газови междусистемни връзки със съседните страни (Гърция, Сърбия, Румъния и Турция).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Диверсификацията на газовите доставки е един от основните приоритети на Енергийната стратегия на България до 2020 г. <p>Национални нужди:</p> <p>България е важен транзитен хъб. Стратегическото географско разположение на страната определя значителния потенциал за диверсификация на източниците и трасетата за газови и нефтени доставки. Националните измерения и усилия са насочени към привличането на бъдещите трасета на газопроводи от Русия, Каспийския регион, Близкия изток и Северна Африка за преминаване през България. Изграждането на планираните газопроводи през България ще повиши сигурността на доставките и изграждането на пазара на природен газ в региона.</p>

1.2. Обосновка на финансовото разпределение

Обосновката на финансовото разпределение (т.е. на помощта от Съюза) по всяка тематична цел и където е подходящо, по инвестиционен приоритет е в съответствие с изискванията за тематична концентрация, вземайки под внимание предварителната оценка.

Разпределението на финансовите средства от ЕСИФ между отделните оперативни програми, които ще се изпълняват в България през новия програмен период отчита националните приоритети и нужди, идентифицирани от анализа в Споразумението за партньорство и Становището на ЕК от октомври 2012 г., и е направено въз основа на предварително разпределение на ресурса по тематични цели, базирано на специално разработен за целта модел на национално ниво. Това разпределение е извършено на основата на критерии, които осигуряват основа за обективно и обосновано разпределение на средствата при отчитане на националните приоритети на Националната програма за развитие: България 2020 и целите на Националната програма за реформи; идентифицираните нужди от анализа на Споразумението за партньорство и Становището на ЕК от октомври 2012 г. относно приоритетите за финансиране; специфичните препоръки на Съвета по Националната програма за реформи; националния капацитет на усвояване на средствата от програмния период 2007-2013 г. Индикативното разпределение между отделните оперативни програми и по тематични цели се основава на финалното разпределение на средствата от ЕС за Кохезионна политика за България. За страната ни от ЕФРР е определен ресурс в размер на 3 567 667 612 евро, от които 1 181 615 516 евро са за ОПИК. Съгласно нормативно определената ставка за съфинансиране от 85% (чл. 20, т.3, буква б) от Регламент № 1303/2013, националното съфинансиране по програмата е в размер на 208 520 385 евро (15% от общия бюджет на програмата), при което общият бюджет възлиза на 1 390 135 901 евро.

Според Споразумението за партньорство ОПИК 2014-2020 г. ще подкрепи инвестиционни приоритети по пет тематични цели, както следва:

Тематична цел (ТЦ)	Бюджет, алокиран към ОПИК 2014-2020 г. по Тематични цели въз основа на националния модел за разпределение на средствата по ЕСИФ.
ТЦ1: Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите	21,24%
ТЦ3: Повишаване на конкурентоспособността на МСП	50,17%
ТЦ4: Подкрепа на преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори	19,71%
ТЦ6: Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	2,64%

Тематична цел (ТЦ)	Бюджет, алокиран към ОПИК 2014-2020 г. по Тематични цели въз основа на националния модел за разпределение на средствата по ЕСИФ.
ТЦ7: Насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови инфраструктури	3.24%
Техническа помощ	3.00%

По всяка от тези тематични цели ОПИК 2014-2020 г. се допълва с други ЕСИФ програми, които в демаркация и допълняемост адресират идентифицираните национални нужди, като съвместно ще изпълнят заложените в Споразумението за партньорство резултати по съответните тематични цели. Така, бюджетът алокиран към ОПИК 2014-2020 г. по тематични цели е изцяло съобразен с идентифицираните в СП нужди за развитие, които попадат в обхвата на ЕФРР и конкретно ОПИК 2014-2020 г., спрямо съответните национални нужди, попадащи в обхвата на другите ЕСИФ фондове и програми.

Предвид ориентацията към ясни резултати и ограничения бюджет за оперативната програма по тематични цели е възприет подход за концентрация на ресурсите върху онези приложими за програмата инвестиционни приоритети от Регламент № 1301/2013, които най-целенасочено адресират идентифицираните нужди, привличат друг ресурс и позволяват най-голяма интеграция на мерки, вкл. и от различни тематични цели, когато това е обосновано и води до постигането на синергичен ефект. Относително ниския дял на бюджета на ОПИК 2014-2020 г. по Тематична цел 6 се дължи на няколко фактора:

- основните нужди на България, попадащи в обхвата на ТЦ 6, вкл. ресурсна ефективност, се адресират (при спазване на принципа за демаркация) от пет оперативни програми: ОПОС (със средства на ЕФРР и КФ); ОППР (със средства на ЕФРР); ПРСР (със средства на ЕЗФРСР), ОПИК (със средства на ЕФРР) и ПМДР (със средства на ЕФМДР), като най-голяма тежест се пада на ОПОС;
- предмет на ОПИК 2014-2020 г. от тематична цел 6 е ресурсната ефективност на предприятията, която в същото време се явява и елемент на хоризонталния принцип за устойчиво развитие, и като такъв е адресиран чрез водещите принципи за избор на проекти по други инвестиционни приоритети (технологично развитие и иновации, капацитет за растеж, енергийна ефективност).

Предвид всичко това и отчитайки факта, че анализът показва, че разходите на индустрията за възстановяване и опазване на околната среда в България са над средните нива за ЕС, е обоснован относително ниският дял на бюджета на ОПИК 2014-2020 г. по Тематична цел 6.

Разпределението на средствата по Програмата по инвестиционни приоритети и тематични цели е както следва:

Тематична цел	Инвестиционен приоритет по Регламент на ЕФРР	Адресирани предизвикателства	Инвестиционен приоритет по ОПИК 2014-2020	Разпределение на средствата по съответната ос
ТЦ1: Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите	Чл. 5, ал. 1, б.); Интегриране на мерки от Чл. 5, ал. 4, е.), Чл. 5, ал. 6, е.) и Чл. 5, ал. 6, ж.) чрез хоризонтални принципи	Иновационен капацитет на предприятията, в т.ч. и капацитет за създаване, внедряване и разпространение на екоиновации и иновации свързани с енергийната ефективност	Технологично развитие и иновации	100% от средствата по ТЦ 1, или 21,24% от бюджета на програмата
ТЦ3: Повишаване на конкурентоспособността на МСП	Чл. 5, ал. 3, а.)	Предприемачески потенциал МСП в нови сфери	Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството	Обхваща 16.4% от средствата по ТЦ 3 или 8.23 % от бюджета на програмата
	Чл. 5, ал. 3, г.); Интегриране на мерки от Чл. 5, ал. 4, е.) и Чл. 5, ал. 6, ж.) - хоризонтални принципи	Производителност, експорт и ефективност	Капацитет за растеж на МСП	Обхваща 83.6% от средствата по ТЦ 3 или 41.95% от бюджета на програмата
ТЦ4: Подкрепа на преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори	Чл. 5, ал. 4, б.) - енергийна ефективност Интегриране на мерки от Чл. 5, ал. 4, в.)	Енергийна ефективност на предприятията	Енергийни технологии и енергийна ефективност	100% от средствата по ТЦ 4 или 19.71% от бюджета на програмата
ТЦ6: Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	Част от мерките по Чл. 5, ал. 6, ж.) - ефективно използване на ресурсите	Ефективно използване на ресурсите	Ресурсна ефективност	100% от средствата по ТЦ 6 или 2.64% от бюджета на програмата
ТЦ7: Насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови инфраструктури	Чл. 5, ал. 7, д.)	Уязвимост към прекъсване на газовите доставки	Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на	100% от средствата по ТЦ 7 или 3.24% от бюджета на програмата

Тематична цел	Инвестиционен приоритет по Регламент на ЕФРР	Адресирани предизвикателства	Инвестиционен приоритет по ОПИК 2014-2020	Разпределение на средствата по съответната ос
			енергия	
Техническа помощ				100% от средствата по Техническа помощ или 3.00% от бюджета на програмата

Предвид националните специфики, необходимостта от фокусиране на интервенциите върху най-належащите нужди и най-важните цели, като в същото време се подсигури интегриране на мерките за постигане на синергичен ефект от подкрепата, при спазване на правилата за вътрешна съгласуваност и допълняемост на мерките и инвестиционните приоритети, по-горе изброените инвестиционни приоритети на ОПИК са групирани в следните пет приоритетни ос, както следва:

Приоритетна ос	Инвестиционен приоритет на ОПИК 2014-2020 г.	Бюджет по инвестиционен приоритет	Бюджет по приоритетна ос
Технологично развитие и иновации	Технологичното развитие и иновации (тематична цел 1)	21.24% от средствата на ОПИК 2014-2020	21.24% от бюджета на Програмата
Предприемачество и капацитет за растеж на МСП	Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството (тематична цел 3)	8.22% от бюджета на програмата	50.17% от бюджета на Програмата
	Капацитет за растеж на МСП (тематична цел 3)	41.95% от бюджета на програмата	
Енергийна и ресурсна ефективност	Енергийни технологии и енергийна ефективност (тематична цел 4)	19.71 % от общия размер на средствата по програмата	22.35% от бюджета на Програмата
	Ресурсна ефективност (тематична цел 6)	2.64% от общия размер на средствата по програмата	
Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ	Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия	3.24% от общия размер на средствата по програмата	3.24% от бюджета на Програмата
Техническа помощ		3% от общия размер на средствата по	3.00% от бюджета на

Приоритетна ос	Инвестиционен приоритет на ОПИК 2014-2020 г.	Бюджет по инвестиционен приоритет	Бюджет по приоритетна ос
		програмата	Програмата

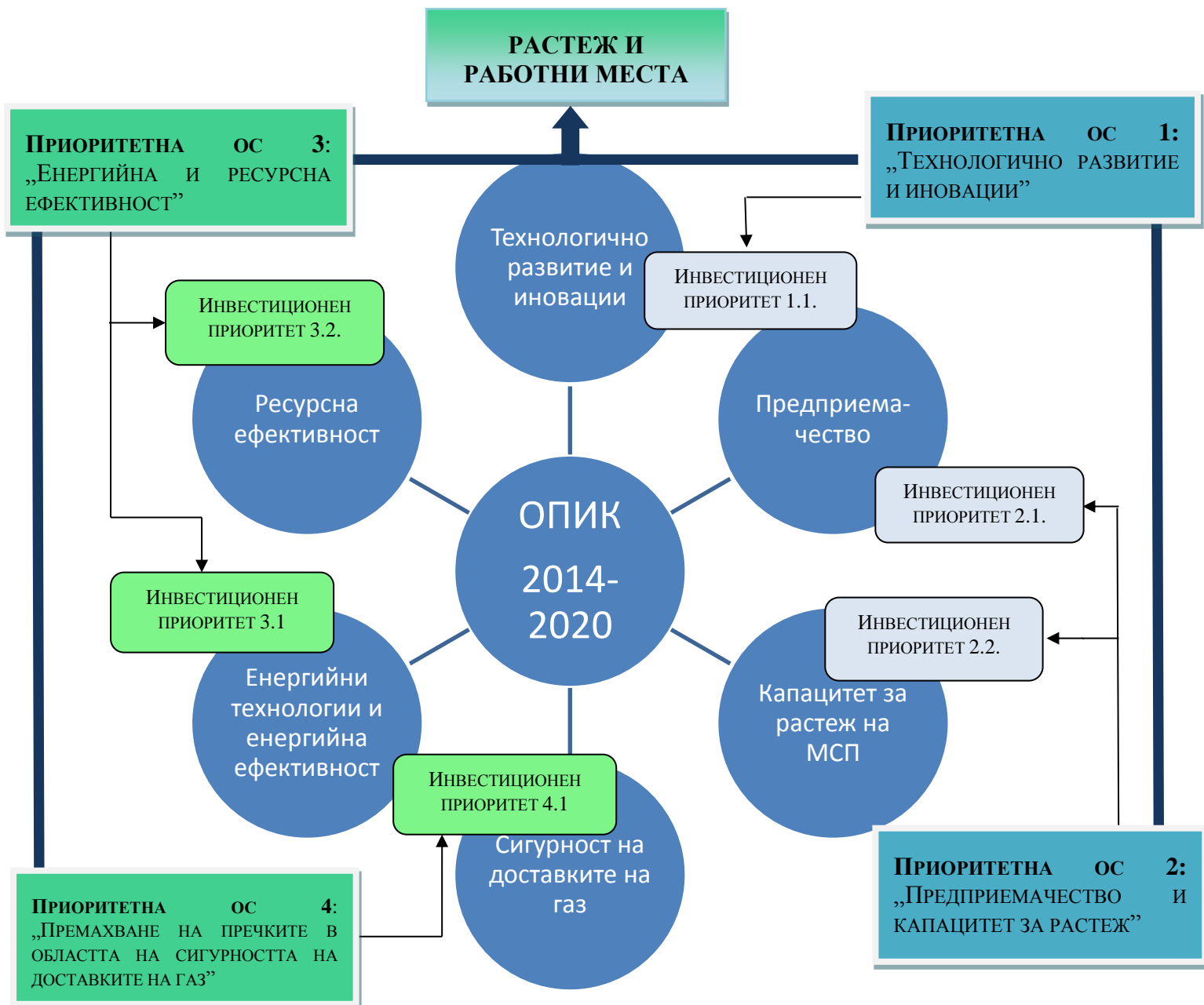
Таблица 1-7: Преглед на инвестиционната стратегия на програмата

Приоритетна ос	Фонд	Подкрепа от ЕС (Евро)	% на ЕФРР	Тематична цел	Инвестиционен приоритет	Специфични цели кореспондиращи на инвестиционния приоритет	Общи и специфични за програмата индикатори за резултат
Технологично развитие и иновации	ЕФРР	250,990,169	85%	ТЦ 1 „Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите”	Технологично развитие и иновации	Повишаване на иновационната дейност на предприятията	Дял на иновативните предприятия, Разходи за иновации, които не са резултат от НИРД
Предприемачество и капацитет за растеж на МСП	ЕФРР	97,217,060	85%	ТЦ 3 „Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия ”	Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството	Насърчаване на предприемачеството и подкрепа за предприятията в ранните фази на развитие	Нови предприятия, съществуващи до две години след създаването си
Предприемачество и капацитет за растеж на МСП	ЕФРР	495,651,181	85%	ТЦ 3 „Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия ”	Капацитет за растеж на МСП	Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП	1. Обем на износа на стоки и услуги, реализиран от МСП 2.Повишаване производителността на МСП
Енергийна и ресурсна ефективност	ЕФРР	232,947,006	85%	ТЦ 4 „Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори“	Енергийни технологии и енергийна ефективност	Намаляване на енергийната интензивност на икономиката	Намаляване на енергийната интензивност на икономиката
Енергийна и ресурсна ефективност	ЕФРР	31,136,631	85%	ТЦ 6 „Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност“	Ресурсна ефективност	Повишаване на дела на МСП с мерки за ефективно използване на ресурсите	Повишаване на дела на МСП с мерки за ефективност на ресурсите
Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ	ЕФРР	38,250,000	85%	ТЦ 7 „Насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови инфраструктури“	Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия	Подобряване на свързаността със съседните газопреносни системи	N – 1 стандарт за инфраструктура
Техническа помощ	ЕФРР	35,423,468	85%				
ОБЩО:	ЕФРР	1,181,615,516	85%				

2. ПРИОРИТЕТНИ ОСИ

Описаните по-долу приоритетни оси са структурирани чрез прилагането на интегриран подход за постигане на максимален резултат от подкрепата. За изпълнение на инвестиционните приоритети са посочени видове и примери дейности. Посочените дейности са с индикативен характер и не представляват изчерпателен списък както по отношение на своя брой, така и по отношение на възможностите за въздействие. В съответствие със своите процедури Управляващият орган може да добави нови или да промени дейностите, описани по-долу в случай, че подобна промяна или нова дейност съответства на тематичните цели и инвестиционните приоритети по съответната приоритетна ос.

Описание на приоритетните оси

Фокусът на приоритетни оси 1 и 2 „Технологично развитие и иновации“ и „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“ включва два взаимно-допълващи се аспекта – ускоряване на темпа на растеж (осигуряване на „догонващ“ растеж) и благоприятстване развитието на иновации (като възможност за „интелигентен“ растеж). Необходимо е засилване както на производствения капацитет на предприятията и технологичното им развитие, така и на трансфера на знания и технологии, паралелно с разработването и внедряването на иновации и насърчаването на устойчиво предприемачество чрез финансови инструменти, които синергично да доведат до повишаване на конкурентоспособността и продуктивността на предприятията, и създаване на нови възможности на европейския и международните пазари.

С цел постигане на максимален фокус и засилен ефект от направените инвестиции е необходимо съответствие с националните стратегически политики:

- приоритетна ос 1 "Технологично развитие и иновации" (ТЦ1) е в пълно съответствие с Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС);
- приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП (ТЦ3) е в съответствие с Националната стратегия за насърчаване на МСП, т.е. допустими за финансиране чрез БФП са идентифицираните в нея сектори.

Приоритетна ос „Енергийна и ресурсна ефективност" също адресира два взаимно-свързани аспекта (ефективно използване на ресурсите и енергийната ефективност на предприятията), които представляват основата за "устойчив" растеж. Интегрираното адресиране на ресурсната и енергийната ефективност е единствената възможност за комплексно адресиране на предизвикателствата, стоящи пред българските предприятия по отношение на тяхната ресурсна неефективност. Необходимо е както подобряване на ефективното използване на ресурсите в предприятията, така и повишаване на тяхната енергийна ефективност и гъвкавост, което да доведе до повишаване на устойчивата конкурентоспособност на българската икономика.

Тази приоритетна ос се състои от два инвестиционни приоритета: 1./ енергийни технологии и енергийна ефективност и 2./ ресурсна ефективност.

С цел постигане на максимален фокус и ефект от направените инвестиции в рамките на Приоритетна ос 3 „Енергийна и ресурсна ефективност" по Тематична цел 4 няма да се финансират с безвъзмездна финансова помощ секторите „търговия“ и „услуги“, а по Тематична цел 6 ще се допускат само пилотни и демонстрационни проекти за ресурсна ефективност.

Приоритетна ос „Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ“ подкрепя основните приоритети на българската енергийна политика, насочени към гарантиране на енергийната сигурност, диверсификация на източниците и трасетата, енергийна ефективност, либерализиран енергиен пазар и защита правата на потребителите.

2.1. Приоритетна ос 1: Технологично развитие и иновации

2.1.1. Инвестиционен приоритет 1.1: "Технологично развитие и иновации"

В съответствие с Тематична цел 1 „Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите“, Инвестиционен приоритет 1б/ от Регламент 1301/2013 "насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за НИРД и сектора на висшите училища, по специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии..." и съгласно идентифицираните нужди на национално ниво в рамките на ОПИК 2014-2020 тази приоритетна ос включва подкрепа за технологично развитие и иновации с цел повишаване на иновационната дейност на предприятията. Препоръките на Съвета за 2013 г. открояват важността на обвързването на образованието с нуждите на бизнеса, както и засилването на сътрудничеството между образование-наука-бизнес (Препоръка 4); и достъпа до финансиране на МСП и стартиращи предприятия (Препоръка 5).

Технологично развитие и иновации - средство за интелигентен растеж

Инвестиционен приоритет 1.1. ОПИК 2014-2020 г. цели директно да допринесе за стимулиране на иновационната активност в предприятията от областите на интелигентната специализация, посочени в ИСИС, чрез:

- а.) стимулиране на сътрудничеството с научните среди;
- б.) въвеждане на специфични мерки за подкрепа на иновационната дейност в предприятията;
- в.) развитие на съществуващи и въвеждане на нови финансови инструменти за финансиране на иновационните дейности;
- г.) подкрепа за изследователска и иновационна инфраструктура за нуждите на бизнеса;
- д.) интернационализация на иновационния процес;
- е.) популяризиране на добрите практики в иновационната дейност.

Специфична цел 1.1.: Повишаване на иновационната дейност на предприятията

Очаквани резултати

Индикативните дейности в подкрепа на посочената специфична цел ще доведат до увеличаване на иновационната дейност на българските предприятия чрез създаването на необходимата иновационна среда и инфраструктура за развитие на иновациите; стимулиране на дейностите за НИРД и иновации на и за предприятията, вкл. и чрез партньорства между предприятия, или между предприятията и научните институти и висшите училища. Засилването на иновационната дейност на предприятията се постига както чрез стимулиране на инвестициите (както публични, така и частни) в НИРД, така и чрез увеличаване на инвестициите в продуктови, процесни, маркетингови и/или организационни иновации. Еко-иновациите и иновациите в сферата на ниско-въглеродната икономика са интегрална част от подхода на ОПИК към иновациите. Така се създават предпоставки за изграждането на цялостния иновационен капацитет, предвиждането нагоре по веригата на добавената стойност и за създаването на дългосрочни конкурентни предимства, вкл. в областите екология и ниско-въглеродни технологии.

Таблица 2-1: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

No	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
1	Дял на иновативните предприятия ³⁵	% от общия брой предприятия	Слабо развити региони	27.4	2012	30.4	НСИ	на две години
2	Разходи за иновации, които не са резултат от НИРД	% от оборота	Слабо развити региони	0.49	2012	0.63	НСИ	на две години (четна година)

Описание на типовете и примерните дейности за финансиране и техният очакван принос към съответните специфични цели:

Предвидено е подкрепата в рамките на приоритетната ос да бъде съсредоточена, без да се ограничава, до следните индикативни групи дейности:

- развитие на сътрудничеството за иновации между предприятията и между бизнеса и научните среди, вкл. интернационализация на иновационния процес;
- подкрепа за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятията;
- подкрепа за развитие на среда и инфраструктура за изследвания и иновации за нуждите на бизнеса;

Развитието на сътрудничеството за иновации между предприятията и между бизнеса и научните среди, вкл. интернационализация на иновационния процес, ще се стимулира чрез реализирането на съвместни проекти, включително клъстериране и участие в про-иновативни ЕС мрежи и платформи. Ще се създадат възможности на предприятията и водещи национални и/или европейски академични и изследователски групи да си сътрудничат, което да доведе до създаване/развитие на иновационен капацитет и споделяне на ресурси за разработване и внедряване на иновативни процеси и продукти, защита и трансфер на авторски и лицензионни права, комерсиализация на резултатите от научни изследвания.

Подобряване взаимодействието в триъгълника на знанието

Компенсирание недостига на НИРД кадри

Създаване на иновационна екосистема и достъп до европейски постижения

От друга страна, по отношение най-вече на високите технологии, би могло да се приложи подход на идентифициране и структуриране на обединения за иновации по модела на клъстерирането - във връзка с трансфер на технологии, общо необходими за въвеждане на иновации в отделните предприятия от клъстера.

От трета страна, взаимосътрудничеството би могло да се подкрепя чрез развитие на офисите за технологичен трансфер и технологичните центрове. Подкрепата ще се фокусира върху управление на връзките наука-бизнес, права по интелектуална

³⁵ НСИ - Иновативните предприятия като дял от общия брой предприятия. Иновативните предприятия обхващат предприятията с технологични и нетехнологични иновации от индустрията (NACE сектори В, С, D и E) и услугите (NACE сектори H, J и K, и NACE раздели 46, 71, 72 and 73).

собственост, комерсиализиране чрез лицензи и стартиращи фирми, информираност на изследователите относно права по интелектуална собственост и комерсиализация.

Стратегията за Дунавския район също съдържа приоритети, които ОПИК ще подкрепя във връзка с развитието на „общество на знанието“ (по-конкретно иновации и ИКТ). Примерни дейности в тази връзка включват създаване на живи лаборатории (living labs) за разработка, валидиране и внедряване на нови продукти и услуги чрез съвместно участие на потребителите, академичните структури и предприятията в процеса на иновации (съответствие с Дунавската стратегия, Action Plan на Дунавската стратегия, ПО7), както и улесняване на трансфера на креативни знания чрез изграждане на нови дизайн центрове и трансфер на знания от креативните индустрии към традиционните предприятия (съответствие с Дунавската стратегия, Action Plan на Дунавската стратегия, ПО8).

Очакваният принос на тези подкрепени действия се изразява в повишаването на иновационната дейност на предприятията вследствие на създадените възможности за взаимосътрудничество, обмен и споделяне на идеи и ресурси. В резултат ще нарастне делът на предприятията, разработващи и внедряващи иновации в партньорство с останалите участници в иновационната верига, което ще доведе до изграждане на иновационен капацитет в определените по Цел 1 и Цел 2 на ИСИС области и създаване на дългосрочни конкурентни предимства на страната. Принос се очаква и към целите и резултатите на Дунавската стратегия.

Целева група са български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации; български новосъздадени (спин-оф) предприятия на базата на интелектуална собственост, трансферирана от български или европейски висши училища/изследователски организации; клъстери с потенциал за висока добавена стойност; обединения от предприятия, създадени с цел създаване на нови продукти и услуги.

Подкрепа за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели, се свързва с инвестиционна и консултантска подкрепа за разработване и внедряване на иновации в предприятията.

Очакваният принос на тези подкрепени дейности се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват, внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

Повишаване иновационния капацитет на предприятията;

Повишаване на дела на високотехнологичния сектор

Целева група са предприятия, разработващи/внедряващи иновации, вкл. и съществуващи предприятия.

Подкрепата за развитие на благоприятна среда и инфраструктура за изследвания и иновации за нуждите на бизнеса включва:

- създаване, развитие и акредитация на тематично фокусирани лаборатории, необходими да посрещнат нуждите на бизнеса от сертифициране, стандартизирани тестове и техническа верификация, изпитвания и доказване на концепции, опитни образци и полезни модели, прототипиране и друга подобна инфраструктура в подкрепа на иновационната дейност на предприятията, включително подкрепа за ОТТ с изградена базисна

Създаване на иновационна база

инфраструктура, технологични центрове, довършване и надграждане на проекта за София Тех Парк.

Подкрепените лаборатории ще представляват тематично фокусирани лаборатории и високотехнологични лаборатории за изпитвания и технологична проверка, които дават достъп до технологични възможности и инструментариум, обучение и квалификация и менторство за прототипиране и дигитално производство на иновативни идеи и продукти. Това ще доведе до намаляване на риска, свързан с лансирането на нови продукти и идеи на пазара, преди да е доказана тяхната възвръщаемост. Целенасочената подкрепа за София Тех Парк цели надграждането на създадената иновационна среда, която обхваща всички аспекти на научните изследвания, технологичното развитие и иновациите, където да се идентифицират, насърчават и развиват иновативни идеи и проекти. Целта е засилване на конкурентоспособността на науката и предприемачеството в България чрез подобряване на обмена на знания между академичните среди и бизнес общността, подпомагайки стартиращите дружества и иновативните идеи, катализирайки процеса на комерсиализация на научните изследвания. Ще бъдат развити условията за насърчване на проекти, които ще създадат нови знания и ще създадат потенциал за създаване на иновативни продукти, процеси и услуги, стимулиращи сектори на икономиката с висока добавена стойност, попадащи в обхвата на тематичните области и хоризонтални политики на ИСИС и ще доведат до увеличаване на конкурентоспособността и създаване на допълнителна заетост.

- подкрепа за развитието на модерни и нови за страната услуги за бизнеса, свързани с управлението на системата за интелектуална собственост, българската стандартизационна система и системи за акредитация на лаборатории и нови продукти.

Ще се създаде национална иновационна среда на световно ниво, за да се стимулира развитието на секторите със съществена добавена стойност, които са предмет на тематичните области на ИСИС.

Очакваният принос на тези подкрепени дейности се изразява в повишаване на иновационната активност чрез подобряване на средата и инфраструктурата за разработване и разпространение на иновации - иновационна среда, която да подпомогне развитието на иновационния капацитет и да създаде дългосрочни конкурентни предимства на българската икономика чрез придвижване нагоре по веригата на добавената стойност.

Целева група са София Тех Парк с цел създаване на еко-система от вертикално свързани предприятия, кълстери с потенциал за висока добавена стойност, нови и съществуващи офиси за технологичен трансфер, обединения на фирми, както и обединения на фирми с научните организации, институции от пряка полза за иновационната дейност на предприятията.

Специфични целеви територии: територията на цялата страна.

Подкрепа чрез финансови инструменти, включително финансови инструменти, комбинирани с безвъзмездна финансова помощ: посочените дейности, техният принос за постигането на специфичната цел, планираните целеви групи, целеви територии и категории бенефициети са описани в частта „Планирано използване на финансови инструменти“.

Типове бенефициенти: предприятия или техни обединения, включително партньорства с научноизследователски организации³⁶ (както юридически лица, така и други форми на партньорства); агенции, ведомства и организации на бизнеса и други юридически лица, които са свързани с предоставянето на услуги за подкрепа на НИРД и иновации в бизнеса, София Тех Парк, офиси за технологичен трансфер и технологични центрове, клъстери.

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционния приоритет следва да се спазват следните водещи принципи:

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните правила на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- тематична концентрация –подкрепата ще бъде предоставяна само за операции/инвестиции, попадащи в обхвата на областите за интелигентна специализация, определени в Цел 1 и Цел 2 на ИСИС;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателствата пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- подкрепа за операции, чийто краен резултат ще допринесе за подобряване на ресурсната ефективност и свързаното с това смекчаване на степента на изменението на климата.³⁷;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по оперативната програма ще се търси устойчивост на постигнатите резултати и дългосрочност на ефектите върху целевите групи;
- ефективност и ефикасност на инвестициите – избраните операции следва да отговарят в пълна степен на целите на Оперативната програма, при най-адекватното съотношение между очакваните разходи и ползи. При избора на проекти ще се гарантира насочване на инвестициите към най-устойчивите варианти с най-ефективно използване на ресурсите;
- предоставяне на финансиране при намаляване на административната тежест за потенциалните бенефициенти;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;

Бенефициенти:

Предприятия, клъстери и др. обединения от секторите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация

София Тех Парк

Институционални бенефициенти на проектен принцип.

³⁶ вкл. научно изследователски институти на БАН.

³⁷ Съгласно Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014 – 2020 г.

- устойчивост на инвестициите – осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати и след приключване изпълнението на проекта/операцията;
- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на Оперативната програма;
- принцип на равните възможности – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания чрез интегрирането на принципа на недискриминация;

Според Ръководството за синергия между Структурните фондове и Хоризонт 2020 и други изследователски програми и програми, свързани с иновации и конкурентоспособност (Ref. Ares (2014) 755621 – 17/03/2014), въпреки увеличения бюджет в сферата на изследванията, иновациите и конкурентоспособността от ключова важност е осигуряването на оптимални синергии между различните фондове и инструменти както за адресиране на глобалния конкурентен натиск, така и за максимизиране на резултата и ефективността на публичния ресурс. Европейският парламент и Съветът недвусмислено показват, че подходът се променя от «добре е да има» към «необходимо е да има» синергичен ефект между ЕСИФ и рамковите програми в периода 2014-2020 г., Хоризонт 2020 и COSME. Ръководството предвижда три основни възможности:

- паралелни, допълващи се проекти при добра синхронизация;
- съвместно финансиране в рамките на един проект при ясна демаркация на разходите;
- надграждане на резултатите от проектите по рамковите програми, като стратегията на ОПИК 2014-2020 г. предвижда да включи тази възможност, предвид близостта с възможностите за намаляване на административната тежест. Проектни предложения, включващи надграждане на резултати по 5-та,6-та,7-ма рамкова програма и Хоризонт 2020 (и ECSEL Joint Undertaking), ще бъдат насърчавани чрез предимство на принципа на бонус точки при оценката.

При предоставянето на всякакъв вид финансиране ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

Таблица 2-2: Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

ID	Индикатор	Мерна единица	Фонд	Категория регион (където е приложимо)	Целева стойност (2023)			Източник на данни	Честота на отчитане
					М	Ж	Общо		
1	Брой предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции (дейности 1 и 3)	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони			141 ³⁸	ИСУН 2014-2020	Ежегодно
2	Брой предприятия, подпомогнати да въведат нови за фирмата продукти;	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони			302	ИСУН 2014-2020	Ежегодно
3	Брой предприятия, подпомогнати да въведат нови за пазара продукти	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони			30	ИСУН 2014-2020	Ежегодно
4	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за иновации или за научноизследователски и развойни проекти (всички дейности)	EUR	ЕФРР	Слабо развити региони			169,239,766	ИСУН 2014-2020	Ежегодно
5	Брой предприятия, подкрепени от София Тех парк	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони			26	ИСУН 2014-2020	Ежегодно
6	Брой на предприятията, получаващи подкрепа	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони			504	ИСУН 2014-2020	Ежегодно

³⁸ в т.ч. и предприятията в подкрепените кълъстери

Планирано използване на финансови инструменти

В рамките на Инвестиционен приоритет 1.1. се планира използването на финансови инструменти, тъй като за увеличаването на размера на инвестициите в подкрепа на иновациите са необходими нови модели на финансиране, особено в областта на комерсиализацията и разпространението на нови знания. Особено важни в тази насока са директната подкрепа за технологичен трансфер, активната комерсиализация на интелектуална собственост и нейното управление, като основен инструмент за трансфер на знания и генериране на приходи.

Прилагането на финансови инструменти по настоящия инвестиционен приоритет се предвижда и с оглед разрешаването на основните пречки пред българските предприятия в областта на иновациите, които са свързани с ограничен достъп до външни източници на финансиране за иновативни дейности (например за създаване на прототипи или пилотно производство), с липсата на добър опит, с липсата на менторство и достъп до качествени консултантски услуги и като цяло с не добре развита култура на иновации.

Използването на финансови инструменти в рамките на настоящия инвестиционен приоритет ще доведе до по-голяма ефективност и ефикасност на финансирането, поради прилагането на по-близък до пазара подход на оценката на иновативността и икономическата приложимост на финансираните дейности. Същевременно посоченото ще доведе и до увеличаване на възможностите за привличането на директни чуждестранни инвестиции в подкрепа на иновационните дейности на предприятията, а също и до стимулиране на търсенето на продуктите на иновативните предприятия.

Планираното прилагане на финансови инструменти в рамките на настоящия инвестиционен приоритет обхваща, без да се ограничава, до следните индикативни групи финансови инструменти:

- дялови и/или квазидялови инвестиции в технологичен трансфер, комерсиализация на научни резултати, права по интелектуална собственост, нови идеи и продукти;
- подкрепа с дългови инструменти за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятия;

Дялови и/или квазидялови инвестиции в технологичен трансфер, комерсиализация на научни резултати, права по интелектуална собственост, нови идеи и продукти: предвижда се създаването на дялов инструмент (напр. фонд за технологичен трансфер), който да инвестира в нови иновативни предприятия, високотехнологични предприятия, предприятия, базирани на знанието, нови или съществуващи спин офи, иновативна инфраструктура и др. участници в иновационната екосистема. Основната част от инвестициите ще бъдат в технологичен трансфер, превръщане на научни разработки в пазарно приложими продукти, процеси, технологии, в комерсиализация и управление на интелектуална собственост. Предвижда се инструментът да бъде управляван/изпълняван в сътрудничество с научни организации, лица, управляващи научна инфраструктура, иновационна инфраструктура, посредници по иновации, включително София Тех Парк и др.

Предвижда се инструментът да бъде комбиниран с безвъзмездна финансова помощ по настоящия инвестиционен приоритет, с която да се финансира техническа помощ за специализирана оценка на инвестициите и за менторство и консултиране в областта на интелектуалната собственост, пазарния анализ и комерсиализацията на обектите в които се инвестира.

Очакваният принос на инструмента се изразява в намаляване на пропастта между науката и бизнеса, търговска приложимост на резултатите от научните изследвания, развитие на благоприятна за иновациите среда, привличане на чуждестранни инвестиции и опит, извеждане на българските предприятия и българските иноватори на международния пазар.

Целева група са предприятия, български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, научни и иновационни инфраструктури, посредници по иновации; спин-оф предприятия; иновативни, високотехнологични предприятия, предприятия, извършващи научно-изследователски дейности, предприятия, базирани на знанието и други участници в иновативната екосистема. Подкрепа ще се предоставя за инвестиции, попадащи изключително в областите на интелигентна специализация, зададени в цели 1 и 2 на ИСИС.

Подкрепа с дългови инструменти за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятия: представлява част от бюджета на дългов инструмент (напр. Гаранции, покриващи загуби по портфейл от дългове) или самостоятелен инструмент, който обхваща кредити и/или лизинги за инвестиции в активи и/или оборотни средства за разработване и/или внедряване и/или извеждане на пазара на нов или значително подобрен продукт, стока или услуга, или производствен процес, или нов метод на маркетинг, или нов организационен метод. Поради формата на финансиране се очаква подкрепата да бъде насочена към развити или вече съществуващи предприятия (включително големи предприятия), които се нуждаят от финансов ресурс, но не разполагат с необходимите обезпечения. В случай че подкрепата се предоставя като част от бюджета на общ гаранционен инструмент, обхващащ и Тематична цел 3, по инструмента ще бъдат включени минимални изисквания за процентно разпределение на ресурса между отделните тематични цели, както и ще бъдат съобразени специфичните изисквания на европейското законодателство за съответната тематична цел.

Очакваният принос на финансирането на тези дейности е да се адресира един от ключовите проблеми на предприятията в процеса на иновациите, който е свързан с достъпа до финансиране и големите разходи за изпълнението на иновационни проекти. Настоящите дейности ще окажат влияние и върху следните бариери пред предприятията иноватори: липсата на кредитна история на предприятията и високи изисквания за обезпечения на кредитните институции.

Целева група са предприятия, разработващи/внедряващи/въвеждащи иновации, вкл. и съществуващи предприятия; предприятия, осъществяващи научно-изследователска дейност, други предприятия базирани на знанието. Подкрепа ще се предоставя за инвестиции, попадащи изключително в областите на интелигентна специализация, зададени в цели 1 и 2 на ИСИС.

Специфични целеви територии: територията на цялата страна.

Типове бенефициенти: фонд на фондовете, кредитни и финансови институции, фонд мениджъри и др. подобни.

Описаните в настоящата приоритетна ос финансови инструменти са индикативни и същите могат да бъдат допълвани и/или заменяни. Посоченото може да се предприеме най-вече при преразглеждане и актуализиране на предварителната оценка съгласно изискванията в хода на изпълнението на който и да е финансов инструмент, който се е изпълнявал въз основа на тази оценка, когато по време на фазата на изпълнението управляващият орган прецени, че предварителната оценка може вече да не отразява

точно пазарните условия по време на изпълнението (чл. 37, пар. 2, „ж“ от Регламент 1303/2013).

Кръстосано финансиране: До 10% от разходите по настоящата приоритетна ос могат да бъдат финансирани по правилата за допустимост, прилагани за Европейския социален фонд, при условие че посочените разходи са необходими за доброто изпълнение на съответната операция и са пряко свързани с нея.

2.1.2. *Рамка за изпълнение на приоритетната ос*

Таблица 2-3: Рамка за изпълнение на приоритетна ос 1

Приоритетна ос	Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица, когато е приложимо	Фонд	Категория регион	Междинна стойност (2018)	Целева стойност (2023) ³⁹			Източник на данни	Описание на приложимостта на индикатора, когато е подходящо
							М	Ж	Общо		
ПО 1	Финансов	Сертифицирани разходи	EUR	ЕФРР	Слабо развити	40,826,510	295,282,552			ИСУН 2014-2020	Приложим за оста
ПО 1	За продукт	Брой предприятия, подпомогнати да въведат нови за фирмата продукти	брой	ЕФРР	Слабо развити	57	504			ИСУН 2014-2020	Приложим за оста

Допълнителна информация за рамката за изпълнение:

Междинните стойности на финансовите индикатори и индикаторите за продукт са заложили въз основа на опита, придобит през програмния период 2007-2013 година и научените уроци.

³⁹ Целевите стойности трябва да са представени общо (м+ж) или разбито по пол.

Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 2-4, 2-5, 2-6, 2-7: Категории интервенции⁴⁰

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 2-4: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
1	056 Инвестиции в инфраструктура, капацитет и оборудване в МСП, пряко свързани с научноизследователски и иновационни дейности	110,867,669
1	057 Инвестиции в инфраструктура, капацитет и оборудване в големи дружества, пряко свързани с научноизследователски и иновационни дейности	52,275,000
1	059 Инфраструктура за научни изследвания и иновации (частна, включително научни паркове)	22, 652, 500
1	062 Трансфер на технологии и сътрудничество между университети и предприятия, основно в полза на МСП	34, 170, 000
1	063 Подкрепа за клъстери и бизнес мрежи, основно в полза на МСП	13,005,000
1	065 Инфраструктура и процеси за научни изследвания и иновации, трансфер на технологии и сътрудничество в предприятия с акцент върху	14,195,000

⁴⁰ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

	нискowęглеродната икономика и устойчивостта към изменението на климата	
1	096 Институционален капацитет на публичните администрации и публичните служби, свързани с изпълнението на дейността на ЕФРР, или действия в подкрепа на инициативи на ЕСФ за институционален капацитет	3,825,000

Таблица 2-5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
1	01 Безвъзмездни средства	199,990,169
1	03 Подкрепа чрез финансови инструменти: рисково инвестиране и дялов капитал или еквивалентен инструмент	25,500,000
1	05 Подкрепа чрез финансови инструменти: гаранция или еквивалентен инструмент	25,500,000

Таблица 2-6: Измерение 3 – Вид територия

Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
1	07 Не се прилага	250,990,169

Таблица 2-7: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение

Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
1	06 Инициативи, водени от общностите местно развитие	27,858,750
1	07 Не се прилага	223,131,419

2.2. Приоритетна ос 2: Предприемачество и капацитет за растеж на МСП**2.2.1. Инвестиционен приоритет 2.1. „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството”**

В съответствие с тематична цел 3, инвестиционен приоритет 3а/ от Регламент 1301/2013 „поощряване на предприемаческия дух, по-специално чрез улесняване на икономическото оползотворяване на нови идеи и стимулиране на създаването на нови предприятия...” и съгласно идентифицираните нужди на национално ниво в рамките на ОПИК 2014-2020 г. и Препоръка № 5 (да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране) на Съвета за 2013 г., по този инвестиционен приоритет е предвидена подкрепа за насърчаване на предприемачеството и улесняване на достъпа до финансиране за предприятия

Устойчиво предприемачество

Специфична цел 2.1.: Насърчаване на предприемачеството и подкрепа за предприятия в ранна фаза на развитие

Очаквани резултати:

Изпълнението на индикативните дейности, заложи в това приоритетно направление, е насочено към постигане на положителен ефект по отношение устойчивостта на новосъздадените предприятия. Съгласно SBA Fact Sheet 2013 за България разглеждайки демографските данни за бизнеса, най-скорошните налични данни (2011 г.) показват висока степен на динамика. През същата година са били закрити около 37 000 МСП, а повече от 36 000 са били създадени. Причините за високата степен на динамика съгласно посочения документ са много, включително финансовите недостатъци на българския сектор на МСП, свързани с достъпа до финансиране.

Инвестиции за повишаване на предприемаческата активност за икономически растеж

Таблица 2-8: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

Но	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
1	Нови предприятия, съществуващи две години след създаването си ⁴¹	%	Слабо развити региони	74.5	2012	77.0	НСИ/ЕВРОС ТАТ	Веднъж на две години

Описание на дейностите, които ще се подкрепят:

- финансови инструменти в подкрепа на предприемачеството, включително финансови инструменти, комбинирани с безвъзмездна финансова помощ;
- насърчаване на предприемаческите идеи в области, свързани с европейски и регионални предизвикателства и секторите на НСНМСП.

Насърчаване на предприемачеството чрез финансови инструменти

⁴¹ При изчислението на базовата и целева стойност на индикатора са ползвани данните от НСИ, като не са включени предприятията с 0 наети лица.

Финансови инструменти в подкрепа на предприемачеството, включително финансови инструменти, комбинирани с безвъзмездна финансова помощ: посочените дейности, техния принос за постигането на специфичната цел, планираните целеви групи, целеви територии и категории бенефициети са описани в частта „Планирано използване на финансови инструменти“.

Насърчаването на предприемаческите идеи в области, свързани с европейски и регионални предизвикателства⁴² се предвижда като неразделна част от предприемачеството като инвестиционен приоритет на стратегията на ОПИК, финансиран с безвъзмездна финансова помощ. Предвид особено значимостта за ЕС на определени специфични области⁴³, свързани с европейските и регионални предизвикателства, подкрепа ще получат предприятия в специфични сфери, напр. творчески и културни индустрии, предприятия, разработващи нови продукти и услуги, свързани със застаряване на населението, полагане на грижи и здравеопазване. Предвижда се и подкрепа на идеи, които ще се реализират от жени-предприемачи, стартиращи предприемачи – лица до 29 годишна възраст и за лица на възраст над 50 г., стартиращи собствен бизнес.

Насърчаване на предприемачеството чрез безвъзмездна финансова помощ в специфични сфери

В синхрон със Споразумението за партньорство се поставя акцент на райони със специфични демографски характеристики. Предприемачеството в рамките на Стратегията за Дунавския район също може да получи подкрепа по този инвестиционен приоритет.

Очакваният принос от тези дейности е осигуряване подкрепа за развитие на нови предприятия и конкурентоспособност на съществуващи предприятия и създаване и устойчивост на работни места в тях с цел постигане на ръст на нововъзникващите области, свързани с европейски и регионални предизвикателства.

Целева група по тази група мерки са: предприятия, желаещи да реализират предприемачески идеи в областта на здравеопазването, процесите, свързани със застаряването на населението, демографските въпроси, културните и творчески индустрии и др.

Териториален обхват: всички мерки и дейности в рамките на този инвестиционен приоритет ще се реализират на територията на цялата страна.

Типове бенефициенти: стартиращи (новорегистрирани) и съществуващи предприятия в определените в Националната стратегия за насърчаване на МСП сектори, както и предприятия, развиващи своята дейност в областта на културните и творческите индустрии, предприятия развиващи нови продукти и услуги, свързани със застаряването на населението, полагане на грижи и здравеопазване и др.

*Бенефициенти:
Предприятия,
съгласно НСНМСП*

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционен приоритет 2.1. следва да се спазват следните водещи принципи:

⁴² Съгласно параграф (8) от преамбюл на Регламент 1301/2013

⁴³ Творчески и културни индустрии, здравеопазване, дейности, свързани със застаряване на населението, съгласно параграф (8) от преамбюл на Регламент 1301/2013 с до 2% от бюджета на програмата.

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните такива на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателства пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- подкрепа за операции, чиито краен резултат ще допринесе за смекчаване на последиците от изменението на климата⁴⁴ и приспособяване към тях;
- ще се приоритизират проекти в областите на ИСИС;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по Оперативната програма Управляващият орган следва да гарантира спазването на принципа за устойчиво развитие;
- ефективност и ефикасност на инвестициите – избраните операции следва да отговарят в пълна степен на целите на оперативната програма, при най-адекватното съотношение между очакваните разходи и ползи. При избора на проекти ще се гарантира насочване на инвестициите към най-устойчивите варианти с най-ефективно използване на ресурсите; предоставяне на финансиране при намаляване на административната тежест за потенциалните бенефициенти;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;
- устойчивост на инвестициите – осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати и след приключване изпълнението на проекта/операцията;
- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на оперативната програма;
- принцип на равните възможности – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания чрез интегрирането на принципа на недискриминация;
- специфична тематична фокусираност – при избора на операции, финансирани с безвъзмездна финансова помощ, с водещо значение ще бъде „Национална стратегия за насърчаване на малки и средни предприятия” 2014 - 2020.

⁴⁴ Съгласно Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014 – 2020 г.

При предоставянето на всякакъв вид помощ ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

Планирано използване на финансови инструменти

Съгласно Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите "План за действие "Предприемачество 2020" достъпът до финансиране представлява една от най-сериозните пречки пред икономическия растеж и развитието на предприемачеството в Европа. За предприемачите е особено трудно да намерят финансови средства в първоначалните етапи от дейността им. Също толкова важно е да се повиши качеството на проектите за стартиращи предприятия и тяхната финансова възвръщаемост.

Важен елемент за възникването на успешна предприемаческа екосистема е връзката с повече инвеститори на ранен етап от дейността на предприятието, способни да осигурят предстартов капитал, както и първата вълна от дялов капитал. Този род инвеститори използват широка мрежа от контакти и са източник на ценни знания и подкрепа за пазара и за развитието на предприемачески „интелигентни пари”.

Във връзка с горното, планираното прилагане на финансови инструменти в рамките на настоящия инвестиционен приоритет обхваща, без да се ограничава, до следните индикативни групи финансови инструменти:

- дялови и квази-дялови инвестиции, осигуряващи начален капитал;
- дялови и квази-дялови инвестиции, осигуряващи капитал за стартиращи предприятия и предприятия, намиращи се в ранни фази на развитие.

Дялови и квази-дялови инвестиции, осигуряващи начален капитал: дейностите ще се изпълняват чрез дялов инструмент (напр. фонд за начално финансиране), който съчетава два допълващи се компонента: компонент акселерация, в който се предоставя първоначално финансиране, допълнено с менторство, като този етап приключва с финализирана концепция за продукта, прототип или бета версия; компонент начално финансиране предоставя финансиране на успешно приминалите акселерацията предприятия, както и на други стартиращи предприятия.

Предвижда се инструментът да бъде комбиниран с безвъзмездна финансова помощ, с която да се финансира техническа помощ за някои от дейностите на фондовете.

Очакваният принос от тези дейности е създаване на нови устойчиви предприятия и работни места в тях чрез повишаване на предприемаческата активност, както и успешното реализиране на нови бизнес идеи.

Целева група по тази мярка са: стартиращи предприемачи, новосъздадени МСП, желаещи да реализират бизнес идея на стойност над 25 000 евро; стартиращи МСП.

Дялови и квази-дялови инвестиции, осигуряващи капитал за стартиращи предприятия и предприятия, намиращи се в ранни фази на развитие: дейностите ще се изпълняват чрез дялов инструмент (напр. фонд за рисков капитал), инструментът е с фокус върху микро, малки и средни предприятия

(МСП) с дейност в областта на високите технологии, намиращи се във фаза на ранно развитие, които често изпитват трудности при намирането на допълнителен капитал, който да подпомогне техния растеж, тъй като те се считат за твърде рискови.

Очакван принос: по-голямата част от новосъздадените предприятия преустановяват дейността си през първите пет години след създаването им. Предприятията често нямат достъп до подходящи екосистеми, благоприятстващи техния растеж. Осигуряването на подходяща подкрепа значително може да повиши успеваемостта на новите предприятия.

Целева група: МСП предимно във фаза на ранно развитие, иновативни МСП, високотехнологични МСП, МСП с рисков профил.

Специфични целеви територии: територията на цялата страна.

Типове бенефициенти: фонд на фондовете, фонд мениджъри, други подобни.

Описаните в настоящата приоритетна ос финансови инструменти са индикативни и същите могат да бъдат допълвани и/или заменяни. Посоченото може да се предприеме най-вече при преразглеждане и актуализиране на предварителната оценка съгласно изискванията в хода на изпълнението на който и да е финансов инструмент, който се е изпълнявал въз основа на тази оценка, когато по време на фазата на изпълнението управляващият орган прецени, че предварителната оценка може вече да не отразява точно пазарните условия по време на изпълнението (чл. 37, пар. 2, „ж“ от Регламент 1303/2013).

Таблица 2-9: Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

ID	Индикатор	Мерна единица	Фонд	Категория регион (където е приложимо)	Целева стойност (2023)			Източник на данни	Честота на отчитане
					М	Ж	Общо		
1	Брой подпомогнати нови предприятия (всички дейности)	предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони	390			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
2	Брой на предприятията, получаващи подкрепа (всички дейности)	предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони	564			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
3	Брой предприятия, които получават финансова подкрепа, различна от безвъзмездни средства (дейност 1)	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	392			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
4	Брой предприятия, които получават безвъзмездни средства	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	172			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
5	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (безвъзмездни средства);	EUR	ЕФРР	Слабо развити региони	5,155,952			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
6.	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (различни от безвъзмездни средства);	EUR	ЕФРР	Слабо развити региони	7,140,000			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
7	Ръст на заетостта в подпомогнатите предприятия	%	ЕФРР	Слабо развити региони	19.62%			ИСУН 2014-2020	Ежегодно

2.2.2. Инвестиционен приоритет 2.2.: „Капацитет за растеж на МСП”

В съответствие с тематична цел 3, инвестиционен приоритет 3г/ от Регламент 1301/2013 „подкрепа за капацитета на МСП за растеж в рамките на регионалните, националните и международните пазари и участие в процеса на иновации” и съгласно идентифицираните нужди на национално ниво в рамките на ОПИК 2014-2020 г. и Препоръка № 5 (да подобри достъпа на МСП и на новосъздадените предприятия до финансиране) на Съвета за 2013 г., по този инвестиционен приоритет е предвидена подкрепа за засилване конкурентоспособността на българските предприятия, включително постигане на критерии по приоритетни области „Достъп до финансиране”, „Интернационализация” и „Умения и иновации“ на Националната стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г.

Капацитет за растеж на МСП

Специфична цел 2.2.: Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП

Очаквани резултати

Чрез изпълнението на индикативните мерки по този инвестиционен приоритет се цели постигане на положителен ефект върху развитието на устойчива пазарна конкурентоспособност на българските МСП, с оглед повишаване на производителността и експортния им потенциал. Особен акцент се поставя върху качеството на продуктите и услугите на предприятията, потенциала им за реализиране на по-високи резултати във веригата на формиране на добавена стойност и бързото осигуряване от тяхна страна на пазарна устойчивост при условията на силно динамична икономика и конкурентна среда. Очакваните резултати са свързани със създаване и развитие на конкурентните предимства на предприятията, основаващи се на подобрена ефикасност и ефективност на производствените процеси, включително чрез подобряване на ресурсната ефективност, повишен производствен капацитет и качество на продуктите, подобрен капацитет за управление и за прилагане на нови бизнес модели и практики. Чрез достъпа до технологичен и иновационен ресурс българските МСП ще реализират възможности, които предлага глобалния пазар и съответно ще подобрят пазарните си позиции.

Повишаване на експортната дейност на българските МСП

Таблица 2-10: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

№	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
1	Обем на износа на стоки и услуги, реализиран от МСП	млрд. евро	Слабо развити региони	8.1	2012	9.18	НСИ	на две години
2	Производителност на МСП	хил. лв.	Слабо развити региони	16.8	2012	19.3	НСИ	на две години

Описание на типовете и примерните дейности за финансиране и техния очакван принос към съответните специфични цели:

Предвидено е подкрепата в рамките на този инвестиционен приоритет да бъде насочена, без да се ограничава, до следните индикативни групи дейности и комбинации от тях:

- общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии;
- подкрепа за специализирани услуги за МСП за развитие и укрепване на управленски капацитет;
- подкрепа за растеж на предприятия чрез подобряване на качеството и чрез насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги;
- подкрепа за осъществяване на дейности и предоставяне на услуги в пряка полза за развитието на бизнеса и възможностите за експортна ориентация на МСП;

Общите производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж и създаване на конкурентни предимства чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производството и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии ще включва мерки за повишаване на производителността, ефективното и ефикасно използване на факторите на производство (човешки капитал, природни ресурси и технологии), подобряване на производствените процеси чрез инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи, въвеждане на водещи технологични решения и/или реинженеринг на процеси, разширяване на производството чрез добавяне на нови характеристики или подобряване на съществуващите продукти и услуги и диверсификация на дейността чрез разнообразяване на портфолиото на предприятията и достъп до пазари.

...чрез ефективно и ефикасно използване на факторите на производството

Ще се подобрява ефективността в предприятията и тяхната конкурентоспособност чрез мерки за внедряване на нови технологии/практики/методи/системи за подобряване на ресурсната ефективност и ефикасност в производствения процес, въвеждане на добри практики/технологични методи/технологии/процеси за намаляване консумацията на природни ресурси, безотпадни технологии, оползотворяване на вторични суровини и производствените отпадъци, регенериране и др.

Очакваният принос от изпълнението на тази група мерки е свързан с подобряване на конкурентоспособността и създаване на потенциал за експорт и като резултат – подобряване на пазарното присъствие на българските МСП - чрез внедрени технологии за подобряване на производствения процес, постигане на по-висока производителност, намаляване на производствените разходи и оптимизиране на производствената верига, съответно повишаване на добавената стойност и активно включване във всички етапи на веригата за добавяне на стойност.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП според НСНМСП.

Подкрепата за специализирани услуги за МСП за развитие и укрепване на управленския капацитет ще бъде насочена към управлението на факторите на производство, с акцент върху изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и добри практики. За повишаване на конкурентоспособността и като резултат – на експортния потенциал на българските МСП чрез инвестициите ще се насърчава: разработване, внедряване и сертифициране на системи за управление на качеството, опазване на околната среда, еко маркировка, енергиен мениджмънт, сигурност на информацията и други съгласно международни, европейски и национални стандарти; разработване, трансфер, внедряване и сертифициране на добри производствени практики; услуги по реинженеринг на процесите в предприятията; трансфер и адаптиране на нови модели за управление на промените и бърза адаптация към тях; разработване на стратегии за пазарна реализация, проучвания и трансфер на инструментариум за навлизане на нови пазари и за задоволяване на пазарното търсене и разнообразяване на предлагането.

В тази група мерки се включва подкрепа и за подобряване на условията и процесите за функциониране и развитие на МСП, както и за осигуряването на условия за честна конкуренция и благоприятна бизнес среда за икономическите оператори (напр. технически и метрологичен надзор, контрол на качеството и нотификация на органи за оценяване на съответствието) – контрол за спазване на законовите задължения на производители и икономически оператори и недопускане на правене на бизнес в „сивия сектор“; доизграждане и акредитиране на лаборатории за проверка и доказване на съответствието на национални и ЕС стандарти за качество и марки за разпознаваемост на национален продукт. Допълваща подкрепа се предвижда при осъществяването на цялостната политика в областта на осигуряване на съответствие на българските продукти с международните стандарти за качество в подкрепа на растежа на предприятията.

Очакваният принос от изпълнението на тази група мерки е свързан с подобряване на капацитета на българските МСП за работа в интензивно конкурентни пазари, с повишаване на конкурентоспособността и респективно на устойчивото присъствие на българските МСП на външни пазари чрез подобряване, поддържане и гарантиране на качеството на реализираните продукти/процеси/услуги и осигуряване на обективни гаранции за качество и ползване на добри производствени практики, както и чрез развитие и укрепване на управленския капацитет.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП според НСНМСП, организации, институции, агенции в подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата.

Подкрепа за растеж на предприятия чрез насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги – подкрепата ще бъде насочена към подобряване на качеството на съществуващи процеси, продукти и услуги чрез разработване и въвеждане на базирани на ИКТ системи и приложения, включително „виртуализирани“, „облачни“, „мобилни“: за управление на бизнеса, включително такива за интеграция на различни звена и локации на дадено дружество, системи за автоматизирано проектиране, инженерни дейности и производство; за трансформиране на бизнес и операционни процеси, които водят до повишаване на производителността и конкурентоспособността; електронни платформи за бизнес за подобряване на

...чрез повишаване на качеството и по-широкото използване на ИКТ

достъпа до чужди пазари. Подкрепа ще бъде предоставяна и чрез въвеждането на пилотни ваучерни схеми, включително иновационни ваучер в сферата на ИКТ.

Очакваният принос от изпълнението на тази група мерки е свързан с подобряване на капацитета на МСП за правене на конкурентен и устойчив на динамично развиващите се пазари бизнес, както и за осигуряване на по-бърз и по-лесен достъп до чужди пазари чрез повишаване и подобряване на използването на ИКТ и услуги, и оптимизиране на процесите за управление на бизнеса.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП според НСНМСП, организации, институции, агенции в подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата.

Подкрепа за осъществяване на дейности и предоставяне на услуги в пряка полза за развитието на бизнеса с оглед насърчаване експортна ориентация на МСП – ще се инвестира в повишаване на предприемаческата култура относно организирането на МСП в клъстери; насърчаване на международната дейност на българските МСП чрез осигуряване на информация и консултации за европейския и трети пазари; организиране на обучения по интернационализация и експортен мениджмънт на МСП; организиране на контактно-информационни борси в България, на бизнес форуми в страната и чужбина; подпомагане участието на предприятия в промоционални мисии в чужбина, както и в национални и международни изложения с цел популяризиране на българското производство; подобряване на информираността, бизнес статистиката, бази данните и др.; организиране на посещения на потенциални инвеститори и партньори на МСП в страната; програми за привличане на чуждестранни инвестиции от целеви сектори и държави чрез проактивен инвестиционен маркетинг .

*...чрез развитие на
бизнеса*

В областта на туризма подкрепата в полза на МСП ще се реализира чрез институционална подкрепа за създаване и функциониране на организации за управление на туристическите райони, регламентирани в Закона за туризма, включително дейности, насочени към: изграждане на капацитет в предприятията за по-улеснен достъп и присъствие на националния и международните пазари; за изграждане на единна система за туристическа информация на национално ниво, като платформа за взаимодействие между туристическия бизнес, туристическите организации и институции; подкрепа за въвеждане на ИКТ и предоставяне на ИКТ услуги; провеждане на пазарни проучвания, анализи и прогнози; разработване на продуктови, маркетингови и инвестиционни концепции, стратегии, планове и др.; организиране на бизнес форуми в страната и чужбина, предоставяне на подкрепа за участие в събития и изложения (регионални, национални и международни).

Очакваният принос от изпълнението на тази група мерки е свързан с развитието на експортната ориентация, информираността, международното партньорство и пазарното присъствие на българските МСП и като резултат от това - повишаване на експорта на българските МСП - чрез създаване на условия за реализация на български идеи на чужди пазари, популяризиране на производството, разширяване на достъпа до и осигуряване на информация за чужди пазари.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП според НСНМСП, асоциации и обединения на бизнеса, както и организации и институции, които са свързани с осъществяването на дейности и предоставянето на услуги за подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес-средата.

Териториален обхват: мерки и дейности в рамките на този инвестиционен приоритет ще се реализират на територията на цялата страна, като са възможни и ограничени пряко приложими дейности в чужбина.

Типове бенефициенти: съществуващи микро, малки и средни предприятия, (по операциите финансирани с безвъзмездна финансова помощ съгласно определените сектори в НСНМСП 2014-2020 г.), клъстери (вкл. нови и съществуващи клъстери в рамките на Стратегията за Дунавския район, Action Plan, ПОЗ и в подкрепа на целите на синия растеж), асоциации на бизнеса, както и организации и институции, които са свързани с осъществяването на дейности и предоставянето на услуги в подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес-средата.

Бенефициенти

*съществуващи
МСП съгласно
НСНМСП;*

клъстери;

*институции и
организации на
бизнеса*

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционния приоритет следва да се спазват следните водещи принципи:

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните такива на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- ще се приоритизират проекти в областите на ИСИС;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателства пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- подкрепа за операции, при които краен резултат ще допринесе за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към тях;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по Оперативната програма Управляващият орган следва да гарантира спазването на принципа за устойчиво развитие;
- ефективност и ефикасност на инвестициите – избраните операции следва да отговарят в пълна степен на целите на оперативната програма, при най-адекватното съотношение между очакваните разходи и ползи. При избора на проекти ще се гарантира насочване на инвестициите към най-устойчивите варианти с най-ефективно използване на ресурсите;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;
- устойчивост на инвестициите – осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати и след приключване изпълнението на проекта/операцията;

- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на оперативната програма;
- принцип на равните възможности – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания чрез интегрирането на принципа на недискриминация;
- специфична тематична фокусираност – при избора на операции, финансирани с безвъзмездна финансова помощ, с водещо значение ще бъде „Национална стратегия за насърчаване на малки и средни предприятия” 2014 - 2020.

При предоставянето на всякакъв вид безвъзмездна помощ ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

Таблица 2-11: Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

ID	Индикатор	Мерна единица	Фонд	Категория регион (където е приложимо)	Целева стойност (2023)			Източник на данни	Честота на отчитане
					М	Ж	Общо		
1	Брой на предприятията, получаващи подкрепа (всички дейности)	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони	4,911			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
2	Брой на предприятията, получаващи безвъзмездни средства	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони	1,464			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
3	Брой предприятия, получаващи финансова подкрепа, различна от безвъзмездни средства	Предприятия	ЕФРР	Слабо развити региони	3,447			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
4	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (безвъзмездни средства);	EUR	ЕФРР	Слабо развити региони	153 047 615			ИСУН 2014-2020	Ежегодно
5	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (различни от безвъзмездни средства)	EUR	ЕФРР	Слабо развити региони	438,000,000			ИСУН 2014-2020	Ежегодно

Планирано използване на финансови инструменти

От значение за засилване на експортния потенциал на МСП са: намаляване на пречките пред предприята, свързани със затруднен достъп до финансиране поради високи изисквания за обезпечение и лихвени проценти; подобряване на достъпа на МСП до пазарите на рисков капитал, както и повишаване осведомеността на инвеститорите относно предлаганите от МСП възможности.

Във връзка с горното планираното прилагане на финансови инструменти в рамките на настоящия инвестиционен приоритет обхваща, без да се ограничава, до следните индикативни групи финансови инструменти:

- дялови и/или квазидялови инвестиции за подпомагане на предприятия с висок потенциал за растеж;
- подкрепа с дългови инструменти за растеж и развитие и облекчаващи достъпа до финансиране на предприятията;
- подкрепа с дългови инструменти за микрофинансиране, съобразени с нуждите от финансиране за растеж на микро предприятия;

Дялови и/или квазидялови инвестиции за подпомагане на предприятия с висок потенциал за растеж: дейностите ще се състоят в инвестиции за развитие на МСП, като същите могат да обхващат и мецанин капитал. Във фокуса на инструмента ще бъдат предприятия във фаза на растеж или зряла фаза от своето развитие, които имат нужда от допълнително финансиране, за да реализират своята стратегия за растеж.

Очакваният принос на инструмента е да подпомогне интернационализацията на предприятията чрез разширяване на капацитета им за растеж на международни пазари. Инструментът ще доведе до подобряване на управленския капацитет и организацията на дейността на предприятията в следствие на привлечените в тях инвестиции. Посоченото ще доведе и до развитие на капацитета им за участие в процеса на иновации.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП във фаза на растеж или зряла фаза от своето развитие, други подходящи МСП

Подкрепа с дългови инструменти за растеж и развитие и облекчаващи достъпа до финансиране на предприятията: ще се предоставя като част от бюджета на дълговия инструмент (напр. гаранции върху портфейл от дългове), обхваща и Тематична цел 1 или по самостоятелен дългов инструмент. Подкрепата ще бъде съсредоточена в кредити и/или лизинги за инвестиции в активи и/или оборотни средства за растеж и развитие на МСП.

Очаквани принос: инструментът ще доведе до повишаване на конкурентоспособността и респективно на устойчивото присъствие на българските МСП на националния и външни пазари чрез подобряване, поддържане на качеството на реализираните продукти/процеси/услуги, а също и ще позволи на финансовите и кредитните институции да се разширят обхвата на МСП, които могат да финансират и ще улесни достъпа до дългово финансиране за много малки и средни предприятия, които биха могли да срещнат трудности при достъпа до традиционната банкова система.

Целевата група на индикативните мерки са: МСП във фаза на растеж или зряла фаза от своето развитие, други подходящи МСП.

Подкрепа с дългови инструменти за микрофинансиране, съобразени с нуждите от финансиране за растеж на микро предприятия: ще се осъществява чрез инструмент за микрокредитиране предимно на микро предприятия при облекчени лихвени условия и обезпечения. Инструментът може да бъде структуриран като портфейл от заеми с поделяне на риска.

Очакваният принос от изпълнението на този инструмент е да запълни пазарна празнота на българския пазар, където към настоящия момент микрокредитирането все още не е развито, като същевременно се фокусира върху проблемите на микропредприятията свързани с достъпа до финансиране и пречките за растеж пред тях.

Целевата група на мярката са: предимно микропредприятия.

Специфични целеви територии: територията на цялата страна.

Типове бенефициенти: фонд на фондовете, кредитни и финансови институции, микрофинансирани институции и други лица с право да отпускат кредити на територията на Република България, фонд мениджъри и др. подобни.

Описаните в настоящата приоритетна ос финансови инструменти са индикативни и същите могат да бъдат допълвани и/или заменяни. Посоченото може да се предприеме най-вече при преразглеждане и актуализиране на предварителната оценка съгласно изискванията в хода на изпълнението на който и да е финансов инструмент, който се е изпълнявал въз основа на тази оценка, когато по време на фазата на изпълнението управляващият орган прецени, че предварителната оценка може вече да не отразява точно пазарните условия по време на изпълнението (чл. 37, пар. 2, „ж“ от Регламент 1303/2013).

Кръстосано финансиране: До 10% от разходите по настоящата приоритетна ос могат да бъдат финансирани по правилата за допустимост, прилагани за Европейския социален фонд, при условие че посочените разходи са необходими за доброто изпълнение на съответната операция и са пряко свързани с нея.

2.2.3. Рамка за изпълнение на приоритетната ос

Таблица 2-12: Рамка за изпълнение на приоритетна ос 2

Приоритетна ос	Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица, когато е приложимо	Фонд	Категория регион	Междинна стойност (2018)	Целева стойност (2023) ⁴⁵			Източник на данни	Описание на приложимостта на индикатора, когато е подходящо
							М	Ж	Общо		
ПО 2	Финансов	Сертифицирани разходи	EUR	ЕФРР	Слабо развити	188,847,615	697,492,049			ИСУН 2014 – 2020	Приложим за цялата Ос
ПО 2	За продукт	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (безвъзмездни средства и ФИ);	EUR	ЕФРР	Слабо развити	63,093,284	603,343,567			ИСУН 2014 – 2020	Приложим за цялата Ос

Допълнителна информация за рамката за изпълнение:

Междинните стойности на финансовите индикатори и индикаторите за продукт са заложили въз основа на опита, придобит през програмния период 2007-2013 година и научените уроци.

⁴⁵ Целевите стойности трябва да са представени общо (м+ж) или разбито по пол.

Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 2-13, 2-14, 2-15, 2-16: Категории интервенции⁴⁶

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 2-13: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
2	001 Общи производствени инвестиции в малки и средни предприятия (МСП)	370,170,945
2	063 Подкрепа за клъстери и бизнес мрежи, основно в полза на МСП	32,512,500
2	066 Специализирани услуги на МСП и групи от МСП (включително услуги за управление, маркетинг и проектиране)	42,021,368
2	067 Развитие на дейността на МСП, подкрепа за предприемачеството и създаването на предприятия (включително подкрепа за отделяне и разделяне на предприятия)	68,000,000
2	073 Подкрепа за социални предприятия (МСП)	14,608,531
2	076 Развитие и популяризиране на културни и творчески активи в МСП	2,921,706
2	077 Развитие и популяризиране на културни и творчески услуги във или за МСП	2,921,706
2	082 ИКТ услуги и приложения за МСП	38,036,486

⁴⁶ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

	(включително електронна търговия, електронен бизнес и бизнес процеси в мрежа), „живи лаборатории“, интернет предприемачи и нови ИКТ предприятия	
2	096 Институционален капацитет на публичните администрации и публичните служби, свързани с изпълнението на дейността на ЕФРР, или действия в подкрепа на инициативи на ЕСФ за институционален капацитет	21,675,000

Таблица 2-14: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
2	01 Безвъзмездни средства	376,118,242
	03 Подкрепа чрез финансови инструменти: рисково инвестиране и дялов капитал или еквивалентен инструмент	102,000,000
	04 Подкрепа чрез финансови инструменти: заем или еквивалентен инструмент	12,750,000
	05 Подкрепа чрез финансови инструменти: гаранция или еквивалентен инструмент	102,000,000

Таблица 2-15: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
2	07 Не се прилага	592,868,242

Таблица 2-16: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)

2	06 Инициативи за водено от общностите местно развитие	31,222,026
2	07 Не се прилага	561,646,216

2.3. Приоритетна ос 3: Енергийна и ресурсна ефективност

Обосновка на Приоритетна ос 3

Българските предприятия са на първо място по енерго- и ресурсо-емко производство на единица продукция и на едно от последните места по екологосъобразност, които са основните предпоставки за създаването на устойчива конкурентоспособност. Високите нива на разходване на природни суровини и енергия в производството и ниската степен на екологосъобразност се дължат на физически и морално остарели технологии и на ограничения достъп до нови практики, системи и модели за производство. Обновлението на съществуващото производствено оборудване е крайно наложително, но то изостава поради липсата на финансов ресурс и относително бавната възвръщаемост на инвестициите в нови такива, тъй като цените на електроенергията и ресурсите в страната са все още едни от най-ниските. Необходимо е насърчаване на предприятията, за да пристъпят към инвестиции за повишаване на ресурсната и енергийна ефективност, което ще доведе до намаляване на разходите за производство на единица продукция, ще допринесе за въвеждане и развитие на екологосъобразни производства и повишаване на устойчивата конкурентоспособност на предприятията.

Устойчив растеж

Приоритетна ос 3 „Енергийна и ресурсна ефективност“ ще предостави целенасочена подкрепа за преминаването към ниско-въглеродна икономика във всички сектори (Тематична цел 4) и насърчаване на ефективното използване на ресурсите (Тематична цел 6).

Насърчаването на енергийната ефективност и ефективното използване на ресурсите в предприятията, особено в тези от преработващата промишленост е важен и наложителен процес, тъй като те допринасят най-силно за ниската производителност на ресурсите и ниската енергийна ефективност на икономиката. Съгласно рамката, предложена от ЕК⁴⁷ енергийната ефективност е основен компонент на ресурсната ефективност, а в интегрираните насоки на Комисията се посочва необходимостта от разделяне на икономическия растеж от използването на ресурсите, като екологичните предизвикателства се превръщат във възможности за растеж чрез ефективно използване на природните ресурси. Желаният и очакван ефект от целенасочената подкрепа за подобряване на енергийната ефективност и екологосъобразността в икономиката може да бъде постигнат единствено чрез съвместното изпълнение по една приоритетна ос на мерки за въвеждане на енергийно-ефективни технологии и производства и мерки за ефективно използване на ресурсите в предприятията съгласно:

- 4.б/ от Чл. 5 на Регламент 1301/2013 "насърчаване на енергийната ефективност и на използването на възобновяема енергия в предприятията";
- 6.ж/ от Чл. 5 на Регламент 1301/2013 "подкрепа за промишленото преминаване към икономика с ефективно използване на ресурсите, чрез насърчаване на зеления растеж, екологичните иновации и управлението на

⁴⁷ Водеща инициатива Ресурсноэффективна Европа и Табло за ресурсна ефективност (Resource Efficient Europe flagship initiative / Resource Efficiency Scoreboard)

екологичните показатели в публичния и частния сектор" в частта ефективно използване на ресурсите.

В унисон с тази рамка и търсейки синергичен резултат, интервенциите по Приоритетна ос 3 са обединени в два инвестиционни приоритета:

- ИП 3.1: Енергийни технологии и енергийна ефективност;
- ИП 3.2: Ресурсна ефективност.

2.3.1. Инвестиционен приоритет 3.1.: "Енергийни технологии и енергийна ефективност"

В съответствие с Тематична цел 4 „Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори“ и съгласно идентифицираните нужди на национално ниво в рамките на ОПИК 2014-2020 този инвестиционен приоритет включва подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на икономиката, основно посредством повишаване на енергийната ефективност и гъвкавост на предприятията, а от там и на икономиката на страната в съответствие с Националната енергийна стратегия до 2020 г. и Националния план за действие за енергийна ефективност 2014-2020. Предвижда се предприятията да се подкрепят за мерки с потенциал за енергийни спестявания, на база енергиен одит, като с това се очаква изпълнението им да допринесе за повече от 7% от заложената в Плана национална цел за допълнителните енергийни спестявания в КЕП⁴⁸ и над 40% от целта за допълнителни енергийни спестявания от индустрията.

Специфична цел 3.1.: Намаляване на енергийната интензивност на икономиката

Очаквани резултати

В резултат от изпълнението на предвидените дейности по този инвестиционен приоритет се очаква подобряване на енергийната ефективност на предприятията, което да доведе до понижаване на енергийната интензивност както на ниво отделни производствени предприятия, така и като цяло за икономиката.

*Енергийна
ефективност*

Таблица 2-17: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

No	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
1	Енергийна интензивност на икономиката	т.н.е на 1000 евро БВП	Слабо развити региони	0.671	2012	0.604	НСИ	4 пъти за периода на изпълнението на ОПИК

⁴⁸ Националната цел за допълнителни енергийни спестявания в КЕП е 230 ktoc/г., като целта за допълнителните енергийни спестявания от индустрията е изчислена на 33.97 ktoc/г.

Дейности за подкрепа от инвестиционния приоритет:

Подкрепата в рамките на инвестиционния приоритет ще бъде съсредоточена, без да се ограничава, до следните индикативни групи дейности:

- подкрепа за повишаване на енергийната ефективност в предприятията;
- институционална подкрепа за устойчиво енергийно развитие;

Подкрепа за повишаване на енергийната ефективност в предприятията – включва изготвяне и провеждане на обследвания за енергийна ефективност в предприятията⁴⁹, както и последващо прилагане на препоръчаните в одитните доклади мерки. Подкрепата включва инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи, системи за енергиен мениджмънт, вкл. ИКТ базирани системи за управление на енергийната ефективност, повторно използване на остатъчната топлинна енергия в промишлеността и подпомагане на високоефективни микро и малки когенерации и модернизация на мрежи и др., които водят до повишаване на енергийната ефективност в подкрепените предприятия. Ще се подкрепят като съпътстващи дейности и такива, свързани с използване на енергия от ВИ за собствено потребление (електрическа и топлинна енергия и енергия за охлаждане). Предвид, че сградният фонд има значителен принос за повишаване на енергийната ефективност, допълваща подкрепа за СМР за подобряване на енергийните и топлинни характеристики на сградния фонд на производствените сгради на предприятията също ще бъде предоставена, при доказване на ефекта и обвързаността на тези дейности. Ще бъде възможна и подкрепа за проекти в сферата на „синия“ растеж, ако се докаже търсенето и потенциалът за разработването на „синя“ енергия (енергия от вълни, течения, приливи и отливи, ползване разликата между концентрацията на сол във водите и др.). Реализираните енергийни спестявания от своя страна ще доведат до намаление на емисиите от парникови газове.

*Повишаване
енергийната
ефективност*

Очакваният принос на тези подкрепени дейности е свързан с повишаване на енергийната ефективност на подкрепените предприятия, което ще доведе до намаляване на производствените им разходи, повишаване на екологосъобразността им и увеличаване на конкурентоспособността им. От своя страна това ще има положителен ефект не само върху конкретните подкрепени предприятия, но и върху цялата икономика.

Целевата група са съществуващи предприятия (извън секторите на търговия и услуги).

Институционалната подкрепа за устойчиво енергийно развитие цели да осигури необходимите институционални предпоставки за прилагането на интегриран подход в областта на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници, например чрез подкрепа за повишаване на капацитета на АУЕР за подобряване на качеството и количеството на услугите, предоставяни на българските предприятия, както и за увеличени възможности за енергиен мениджмънт на предприятията. Подкрепата е насочена основно към въвеждането на механизъм за търговия на бели сертификати, разработен в рамките на проекта през периода 2007-2013 или на схема за задължения за енергийни спестявания, и свързаните с него дейности за популяризиране и обучения за участниците в

⁴⁹ за извършване на обследвания за енергийна ефективност ще бъдат подкрепяни само предприятия, които не попадат в обхвата на задължителния режим съгласно Директивата за енергийната ефективност.

процеса. „Търгуемите бели сертификати“ или схемата за задължения са нови финансов механизъм в Европейския съюз, предназначен да подпомогне усилията за повишаване на енергийната ефективност, като допълва съществуващите политики и мерки, и спомага за постигането на целите за енергийна ефективност.

Очакваният принос от тази подкрепа е подобряването на координацията и синергията на мерките в сферата на енергийната ефективност.

Типове бенефициенти: съществуващи предприятия на територията на страната (секторите на търговия и услуги няма да се подкрепят с безвъзмездна финансова помощ), АУЕР.

*Бенефициенти:
съществуващи
предприятия,
АУЕР*

Териториален обхват: територията на цялата страна.

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционния приоритет следва да се спазват следните водещи принципи:

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните такива на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателства пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- подкрепа за операции, при които краен резултат ще допринесе за подобряване на ресурсната ефективност и/или смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към тях;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по Оперативната програма Управляващият орган следва да гарантира спазването на принципа за устойчиво развитие;
- ефективност и ефикасност на инвестициите – избраните операции следва да отговарят в пълна степен на целите на оперативната програма, при най-адекватното съотношение между очакваните разходи и ползи. При избора на проекти ще се гарантира насочване на инвестициите към най-устойчивите варианти с най-ефективно използване на ресурсите;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;
- устойчивост на инвестициите – осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати и след приключване изпълнението на проекта/операцията;
- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на оперативната програма;

- принцип на равните възможности – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания чрез интегрирането на принципа на недискриминация;
- специфична тематична фокусираност – при избора на операции с водещо значение ще бъде „Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.” и "Националния план за действие по енергийната ефективност 2014-2020";
- в съответствие с чл. 3, ал.3 (b) на Регламент (ЕС) 1301/2013 няма да бъде предоставяна подкрепа за инвестиции, насочени към намаляване на емисиите парникови газове от дейности, посочени в приложение I на Директива 2003/87/ЕО.

Таблица 2-18 Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

No	Индикатор (име на индикатора)	Мерна единица	Фонд	Категория регион	Целева стойност (2023)	Източник на данни	Честота на отчитане
1	Извършени обследвания за енергийна ефективност	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	662	ИСУН 2014-2020	ежегодно
2	Брой на предприятията, получаващи подкрепа	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	719	ИСУН 2014-2020	ежегодно
3	Брой предприятия, получаващи безвъзмездна финансова помощ за енергийна ефективност	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	528	ИСУН 2014-2020	ежегодно
5	Реализирани енергийни спестявания в предприятията в резултат от изпълнените проекти	MWh	ЕФРР	Слабо развити региони	179,794	ИСУН 2014-2020	ежегодно
6	Намаляване на емисиите на парникови газове	тонове CO ₂ екв.	ЕФРР	Слабо развити региони	55,017	ИСУН 2014-2020	ежегодно

Планирана финансова подкрепа

Вид бенефициент	Вид подкрепа
Съществуващи предприятия	Безвъзмездна помощ
АУЕР	Безвъзмездна помощ

При предоставянето на всякакъв вид помощ ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

Планирано използване на финансови инструменти

При изпълнението на инструмента по настоящия инвестиционен приоритет ще се вземе предвид, както по-големия потенциал за спестяване на енергия при проекти осъществявани от големи предприятия, така и по-големите затруднения, които срещат МСП при достъпа до информация и достъпа до финансиране.

Съгласно Националния план за действие за енергийна ефективност 2014-2020 намаляването на потреблението на енергия в сградния сектор представляват важни мерки, необходими за намаляване на емисиите на парникови газове, по тази причина подкрепата чрез финансов инструмент по настоящия инвестиционен приоритет ще се фокусира върху енергийната ефективност на промишлени сгради и сгради/помощения, използвани предимно за стопанска дейност. По настоящия инвестиционен компонент няма да се финансира енергийна ефективност на административни сгради, студентски общежития и жилищни сгради, обхванати от Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020.

По настоящия инвестиционен приоритет е планиран следният финансов инструмент:

Дългов инструмент за мерки за енергийната ефективност в предприятията – подкрепата ще бъде предоставяна чрез дългов инструмент (напр. гаранции, покриващи загуби по портфейл от дългове), осигуряващ инвестиционни кредити/лизинги за повишаване на енергийната ефективност на предприятията. По инструмента се предвижда фокус върху енергийната ефективност на промишлени сгради и сгради/помощения, използвани предимно за стопанска дейност, вкл. и такива представляващи част от промишлена система. По посоченият инструмент може бъде привлечен ресурс от международни финансови институции в случай, че същите проявят интерес и предложат приемливи условия за участие в изпълнението на инструмента.

Инструментът може да бъде комбиниран с техническа помощ под формата на безвъзмездни средства, която да подпомогне предприятията при идентифициране и оценка на инвестиционни възможности от техническа гледна точка за изпълнение на мерки за енергийна ефективност, а също и за подготовката на банкируеми проекти за енергийна ефективност.

Очакваният принос на тези подкрепени дейности е свързан с повишаване на енергийната ефективност на подкрепените предприятия, което ще доведе до намаляване на производствените им разходи, повишаване на екологосъобразността им и увеличаване на конкурентоспособността им. Поради

предвидената възможност за участие на международна финансова институция, инструментът ще доведе и до повишаване на капацитета на предприятията и до повишаване на административния капацитет за прилагане на мерки за енергийна ефективност.

Целевата група са съществуващи предприятия, прилагащи мерки за енергийна ефективност.

Типове бенефициенти: фонд на фондовете, финансови и кредитни институции, др. подобни организации.

Специфични целеви територии: територията на цялата страна.

Описаните в настоящата приоритетна ос финансови инструменти са индикативни и същите могат да бъдат допълвани и/или заменяни. Посоченото може да се предприеме най-вече при преразглеждане и актуализиране на предварителната оценка съгласно изискванията в хода на изпълнението на който и да е финансов инструмент, който се е изпълнявал въз основа на тази оценка, когато по време на фазата на изпълнението управляващият орган прецени, че предварителната оценка може вече да не отразява точно пазарните условия по време на изпълнението (чл. 37, пар. 2, „ж“ от Регламент 1303/2013).

2.3.2. *Инвестиционен приоритет 3.2.: „Ресурсна ефективност”*

В съответствие с Тематична цел 6 „Опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите“ и съгласно идентифицираните нужди на национално ниво в рамките на ОПИК 2014-2020 г. този инвестиционен приоритет включва подкрепа за повишаване ресурсната ефективност на предприятията, включително принос към критерии по приоритетна област „Околна среда“ на Националната стратегия за насърчаване на МСП 2014-2020 г.

Специфична цел 3.2.: Повишаване на дела на МСП с внедрени мерки за ефективно използване на ресурсите

Очаквани резултати

Този инвестиционен приоритет е насочен към повишаване на ресурсната ефективност и информираност на предприятията относно възможностите й чрез подкрепа на дейности свързани с увеличаване оползотворяването на отпадъци и намаляване на тяхното образуване, намаляване разходването на суровини и материали чрез пилотни и демонстрационни инициативи. Очакваните резултати са пряко свързани с повишаването на ресурсната ефективност на подкрепените предприятия, а от там и на производствения сектор и икономиката като цяло, като ще допринесат за изпълнението на съответната цел по НСНМСП⁵⁰.

Ефективно използване на ресурсите

Таблица 2-19: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

№	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
---	-----------	---------------	------------------	-----------------	---------------	------------------------	---------------------	---------------------

⁵⁰ В НСНМСП има заложена цел за увеличаване на дела на МСП с мерки за ефективност на ресурсите от 85% на > 93%.

1	Дял на МСП с мерки за ефективност на ресурсите	%	Слабо развити региони	85%	2012	93% ⁵¹	SBA Fact sheets	На две години
---	--	---	-----------------------	-----	------	-------------------	-----------------	---------------

Дейности за подкрепа от инвестиционния приоритет

Подкрепата в рамките на инвестиционния приоритет ще бъде съсредоточена, без да се ограничава, до:

- подкрепа за пилотни и демонстрационни инициативи за повишаване ефективното използване на ресурсите в предприятия и/или групи предприятия.

В рамките на пилотните и демонстрационните инициативи за повишаване на ефективното използване на ресурсите в предприятия и/или групи предприятия ще се подкрепят мерки за подобряване на ресурсната ефективност и устойчиво използване на суровините, вкл. промишлена симбиоза: внедряване на високо-технологични и ИКТ решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения; внедряване на съвременни безотпадни технологии, вкл. и подмяна на морално остаряло и ресурсоемко оборудване; внедряване на иновационни производствени материали и повишаване използването на рециклируеми материали, вкл. и чрез инвестиции за пригаждане на съществуващото оборудване към характеристиките на новите продукти; въвеждане на оборотни цикли за използване на водите в производствените процеси. Относно резултатите ще бъде приложено изискване за разпространение с цел мултиплициращ ефект и ефект на капитализиране (capitalization).

Повишаване ресурсната ефективност на МСП чрез пилотни и демонстрационни проекти

Очакваният принос от тези дейности се изразява в подобряване на информираността относно ефективното използване на ресурсите в подкрепените МСП, повишаване на симбиозата между предприятията по веригата на стойността, което постепенно да доведе до подобряване ефективността на производствените процеси, намаляване себестойността на продукцията им и повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Основни целеви групи: МСП, организации на МСП, клъстери, индустриални зони, МИГ.

Типове бенефициенти: МСП от преработващата промишленост.

Териториален обхват: мерки и дейности в рамките на този инвестиционен приоритет ще се реализират на територията на цялата страна.

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционния приоритет следва да се спазват следните водещи принципи:

⁵¹ Съгласно НСНМСП: към 2020 г дялът на МСП с мерки за ефективно използване на ресурсите трябва да надвиши 93%. Подкрепата по инвестиционен приоритет 3.2 на ОПИК 2014-2020, ще допринесе за изпълнението на националната цел заложена в НСНМСП.

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните такива на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателства пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- подкрепа за операции, чийто краен резултат ще допринесе за подобряване на ресурсната ефективност и/или смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към тях;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по Оперативната програма Управляващият орган следва да гарантира спазването на принципа за устойчиво развитие;
- ефективност и ефикасност на инвестициите – избраните операции следва да отговарят в пълна степен на целите на оперативната програма, при най-адекватното съотношение между очакваните разходи и ползи. При избора на проекти ще се гарантира насочване на инвестициите към най-устойчивите варианти с най-ефективно използване на ресурсите;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;
- устойчивост на инвестициите – осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати и след приключване изпълнението на проекта;
- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на оперативната програма;
- принцип на равните възможности – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания чрез интегрирането на принципа на недискриминация;
- специфична тематична фокусираност – при избора на операции с водещо значение ще бъде „Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.” и НСНМСП - Приоритетна област "Околна среда"

Таблица 2-20: Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

№	Индикатор (име на индикатора)	Мерна единица	Фонд	Категория регион	Целева стойност (2023)	Източник на данни	Честота на отчитане
1	Реализирани пилотни и демонстрационни инициативи	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	24	ИСУН 2014-2020	Веднъж годишно
2	Подкрепени МСП за мерки за ефективно използване на ресурсите	Брой	ЕФРР	Слабо развити региони	49	ИСУН 2014-2020	Веднъж годишно
3	Подкрепени проекти свързани с управление на отпадъците в промишлеността	% от подкрепените проекти по ИП 3.2	ЕФРР	Слабо развити региони	18%	ИСУН 2014-2020	Веднъж годишно

Планирана финансова подкрепа

Вид бенефициент	Вид подкрепа:
МСП	Безвъзмездна финансова помощ

При предоставянето на всякакъв вид помощ ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

Кръстосано финансиране: До 10% от разходите по настоящата приоритетна ос могат да бъдат финансирани по правилата за допустимост, прилагани за Европейския социален фонд, при условие че посочените разходи са необходими за доброто изпълнение на съответната операция и са пряко свързани с нея.

2.3.3. *Рамка за изпълнение на приоритетната ос***Таблица 2-21: Рамка за изпълнение на приоритетна ос 3**

Приоритетна ос	Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица, когато е приложимо	Фонд	Категория регион	Междинна стойност (2018)	Целева стойност (2023) ⁵²			Източник на данни	Описание на приложимостта на индикатора, когато е подходящо
							М	Ж	Общо		
ПО 3	Финансов	Сертифицирани разходи	млн. евро	ЕФР Р	Слабо развити	68,416,590	264,083,637			ИСУН 2014-2020	Приложим е за цялата ос
ПО 3	За продукт	Брой предприятия, получаващи БФП за енергийна ефективност	Брой	ЕФР Р	Слабо развити	185	528			ИСУН 2014-2020	Приложим е за цялата ос

Допълнителна информация за рамката за изпълнение:

Междинните стойности на финансовите индикатори и индикаторите за продукт са заложили въз основа на опита придобит през програмния период 2007-2013 г. и научените уроци.

⁵² Целевите стойности трябва да са представени общо (м+ж) или разбито по пол.

Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 2-22, 2-23, 2-24, 2-25: Категории интервенции⁵³

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 2-22: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
3	003 Производствени инвестиции в големи предприятия, свързани с нисковъглеродната икономика	44,200,000
3	068 Енергийна ефективност и демонстрационни проекти в МСП и спомагателни мерки	183,647,006
3	069 Подкрепа за благоприятни за околната среда производствени процеси и ефективно използване на ресурсите в МСП	31,136,631
3	096 Институционален капацитет на публичните администрации и публичните служби, свързани с изпълнението на дейността на ЕФРР, или действия в подкрепа на инициативи на ЕСФ за институционален капацитет	5,100,000

Таблица 2-23: Измерение 2 – Форма на финансиране	
Фонд	ЕФРР
Категория региони	По-слабо развити

⁵³ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
3	01 Безвъзмездни средства	230,083,637
3	05 Подкрепа чрез финансови инструменти: гаранция или еквивалентен инструмент	34,000,000

Таблица 2-24: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
3	07 Не се прилага	264,083,637

Таблица 2-25: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
3	07 Не се прилага	264,083,637

2.4. Приоритетна ос 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ

България подкрепя усилията на Европейската комисия за развитие на обща енергийна политика на Европейския съюз, при отчитане на глобалните предизвикателства и националните специфики. Основните приоритети на българската енергийна политика са насочени към гарантиране на енергийната сигурност, диверсификация на източниците и трасетата, енергийна ефективност, либерализиран енергиен пазар и защита правата на потребителите.

2.4.1. Инвестиционен приоритет 4.1.: Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия

Модернизацията и разширението на енергийната инфраструктура е предпоставка за повишаването на енергийната сигурност и оптимизацията на енергийния микс в прехода към нисковъглеродна икономика. Важен момент в това отношение е включването на 11 проекта (от общо 248) с участието на България, 4 от които са в електроенергетиката и 7 в сферата на природния газ, в първия Списък с проекти от общ интерес (ПОИ) на ЕС.

Някои от проектите са с особена важност за сигурността на енергийните доставки не само за България, но също така и за региона и ЕС. Най-важни от тях са проектите за междусистемни връзки със съседните газови системи (Гърция, Турция, Сърбия и Румъния) и Южен поток.

Специфична цел 4.1.: Подобряване на свързаността със съседните газопреносни системи

Очаквани резултати

За покриване на стандарта за инфраструктура N-1, България ще трябва да развие междусистемни връзки със съседните страни. Газовата междусистемна връзка със Сърбия ще допринесе за повишаването на стойността на стандарта (в %) и достигане на изискуемите 100%.

Съгласно Член 6 на Регламент 994 на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Директива 2004/67/ЕО на Съвета, формулата N-1 описва способността на газовата инфраструктура да задоволи цялото търсене на газ в района на изчислението (напр. територията на Република България) в случай на прекъсване на най-голямата газова инфраструктура в ден с изключително високо търсене, настъпващ със статистическа вероятност веднъж на 20 години.

В случай на прекъсване на най-голямата газова инфраструктура, капацитетът на останалата инфраструктура трябва да е в състояние да достави необходимите обеми газ за задоволяване на цялото търсене на газ в района на изчислението в ден с изключително високо търсене, настъпващ със статистическа вероятност веднъж на 20 години, т.е. $N-1 \geq 100\%$.

Междусистемната връзка със Сърбия, когато бъде построена и пусната в експлоатация, ще допринесе за повишаване на стандарта за инфраструктура с 23% през 2017 г., съответно с 20% през 2022 г. (вероятно със същия процент през 2023 г.), тъй като ще има капацитет за пренос на 4.9 милиона кубически метра на ден в посока от Сърбия към България, което представлява съответно 23% и 20% от прогнозите за общо потребление на газ в страната в ден с изключително високо търсене на газ (21.7 милиона кубически метра на ден през 2017 г. и 24.9 милиона кубически метра на ден през 2022 г.).

Таблица 2-26: Специфични за програмата индикатори за резултат за ЕФРР

No	Индикатор	Мерна единица	Категория регион	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)	Източник на данните	Честота на отчитане
1	N-1 стандарт за инфраструктура ⁵⁴	%	Слабо развити региони	40.6%	2014	>100% Принос на газова връзка България – Сърбия 20%	Превантивен план за действие	Веднъж на две години

Дейности за подкрепа по инвестиционния приоритет:

Подкрепа за изграждането на територията на РБългария на междусистемна газова връзка България – Сърбия – фаза 2 на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка България-Сърбия“. Подготвителните дейности по проекта, всички проучвания и проектиране са включени в текущата ОПРКБИ, като фаза 1. Всички останали дейности, свързани с отчуждителни процедури, строителство, строителен надзор и одит с цел изпълнение на проекта ще се съфинансират със средства по оперативната програма за периода 2014-2020 г.

Очакваният принос от тази подкрепа е надеждност и гъвкавост при доставките на газ в подкрепа на основните приоритети на Енергийната стратегия на България до 2020 г. и постигането на европейския стандарт за инфраструктура N-1.

Целевата група са потребители на газ, вкл. предприятията на територията на цялата страна.

Типове бенефициенти: МИ

Териториален обхват: територията на цялата страна.

Водещи принципи за избора на операции:

При избора на операции в рамките на инвестиционния приоритет следва да се спазват следните водещи принципи:

⁵⁴ Формулата N-1 описва способността на газовата инфраструктура да задоволи цялото търсене на газ в района на изчислението в случай на прекъсване на най-голямата газова инфраструктура в ден с изключително високо търсене, настъпващ със статистическа вероятност веднъж на 20 години – Регламент (ЕС) 994/2010.

- предоставянето на финансиране ще се осъществява в съответствие с процедурите, установени в националното законодателство и вътрешните такива на Управляващия орган;
- координация и синергия – координиране между отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, хоризонталните програми и другите инструменти на Съюза с цел постигане на максимален синергичен ефект и недопускане на двойно финансиране;
- финансиране, основано на нуждите – избраните операции следва да отговарят на основните предизвикателства пред бизнеса/икономиката, които са идентифицирани в Споразумението за партньорство, Стратегията на ОПИК 2014-2020 г., приложимите стратегически документи и документите в изпълнение на специфичните предварителни условия;
- принцип на устойчиво развитие (чл. 8 от Регламент 1303/2013) – при финансирането на операциите по Оперативната програма Управляващият орган следва да гарантира спазването на принципа за устойчиво развитие;
- релевантност - избраните операции следва да допринасят за изпълнението на индикаторите за продукт и резултат по Програмата;
- принцип на партньорство и прозрачност – критериите за избор на операции подлежат на одобрение от Комитета за наблюдение на оперативната програма;
- специфична тематична фокусираност – при избора на операции с водещо значение ще бъдат проектите от Общ икономически интерес.

Таблица 2-27. Общи и специфични индикатори за продукт за ЕФРР

No	Индикатор (име на индикатора)	Мерна единица	Фонд	Категория регион	Целева стойност (2023)	Източник на данни	Честота на отчитане
1	Изградена междусистемна газова връзка България-Сърбия	км	ЕФРР	Слабо развити региони	61.1	ИСУН 2014-2020	Два пъти за периода на изпълнение

Планирана финансова подкрепа

Вид бенефициент	Вид подкрепа
МИЕ	Безвъзмездна помощ

Планирано използване на финансови инструменти

Не са планирани финансови инструменти по този инвестиционен приоритет.

При предоставянето на всякакъв вид помощ ще се спазва европейското законодателство за държавните помощи и ще се прави проверка за липса на двойно финансиране.

2.4.2. Рамка за изпълнение на приоритетната ос

Таблица 2-28: Рамка за изпълнение на приоритетна ос 4

Приоритетна ос	Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица, когато е приложимо	Фонд	Категория регион	Междинна стойност (2018)	Целева стойност (2023) ⁵⁵			Източник на данни	Описание на приложимостта на индикатора, когато е подходящо
							М	Ж	Общо		
ПО 4	Финансов	Сертифицирани разходи	EUR	ЕФРР	Слабо развити	22,500,000	45,000,000			ИСУН 2014-2020	Приложим е за цялата ос
ПО 4	За продукт	Изградена междусистемна газова връзка България-Сърбия	км	ЕФРР	Слабо развити	41	61.1			ИСУН 2014-2020	Приложим е за цялата ос

Допълнителна информация за рамката за изпълнение:

Междинните стойности на финансовия индикатор и индикатора за продукт са заложи като е взето предвид изпълнението на проекта на територията на Сърбия, тъй като започването на строителството на сръбска територия е предпоставка за започване на строителството на българска територия.

⁵⁵ Целевите стойности трябва да са представени общо (м+ж) или разбито по пол.

Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 2-29, 2-30, 2-31, 2-32: Категории интервенции⁵⁶

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 2-29: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
4	008 Природен газ (TEN-E)	38,250,000

Таблица 2-30: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
4	01 Безвъзмездни средства	38,250,000

Таблица 2-31: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
4	07 Не се прилага	38,250,000

Таблица 2-32: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	ЕФРР	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
4	07 Не се прилага	38,250,000

⁵⁶ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

2.5. Приоритетна ос 5 - Техническа помощ

През програмен период 2007-2013 г. Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” подпомага управлението, изпълнението, мониторинга и контрола по дейностите на Програмата, както и работата на Комитета за наблюдение, включително и чрез провеждането на проучвания и изследвания, необходими за изпълнението и оценката на Оперативната програма, както и на информационни кампании за осигуряване на прозрачност и публичност. Приоритетната ос покрива следните области на въздействие:

- Област на въздействие 5.1. Подкрепа за управлението, изпълнението, мониторинга и контрола на оценката на Оперативната програма.
- Област на въздействие 5.2. Други дейности по изпълнението на Оперативната програма.

През програмен период 2014-2020 г. приоритетната ос ще подкрепя още по-фокусирано успешното и добро управление на интервенциите по оперативната програма и ще надгради капацитета в УО и бенефициентите/кандидатите. Реализацията на тази подкрепа е конкретизирана чрез мерки за постигането на следните специфични цели:

Техническа помощ

1. Подкрепа за ефективно и ефикасно изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПИК съгласно действащото законодателство и съществуващите добри практики;
2. Предоставяне на адекватна и навременна информация на обществото относно възможностите за финансиране по ОПИК, критериите, правилата и процедурите за участие и нейното изпълнение;
3. Укрепване капацитета на кандидатите и бенефициентите на ОПИК за участие в изпълнението на програмата и по-доброто използване на финансовите ѝ ресурси.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.1.: Подкрепа за ефективно и ефикасно изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПИК съгласно действащото законодателство и съществуващите добри практики

Съществено предизвикателство е запазването и допълнителното укрепване на капацитета на Управляващия орган, предвид необходимостта от паралелно управление до 2015 г. на ОПРКБИ 2007-2013 г. и в следствие задълженията по приключване на програмата (closure) и максимално ранния старт на изпълнението на ОПИК 2014-2020 г. Дейностите по приключване на текущата програма са значителни и времеемки, като липсва опит от предхождащ 2007-2013 г. период в България. Това налага продължаване на инвестициите в човешките ресурси от системата. Ще бъде необходимо да се повиши допълнително квалификацията и мотивацията на служителите в УО и да се търси устойчивост и стабилност на структурите и изградения капацитет, включително чрез мерки за ограничаване на текучеството на човешкия ресурс. В тази връзка, УО е предприел необходимите стъпки за системен подход към капацитета на УО, чрез извършване на цялостен анализ следвайки препоръчания от ЕК подход във връзка с доброто управление - структури, човешки ресурс, системи и инструменти. През периода 2007-2013 г. на

Ефективно и ефикасно изпълнение на ОПИК 2014-2020

национално ниво са идентифицирани слабости в обществените поръчки и държавните помощи, което засяга и ОПИК 2014-2020 г., адресирането на които изисква средства в рамките на техническа помощ. През настоящия период бяха идентифицирани пропуски в капацитета за наблюдение и оценка на програмите, което от своя страна предпостави забавяне на необходимите действия за препрограмиране. В период 2014-2020 г. подобни процеси могат да доведат до загуба на резерва за изпълнение, т.е. практическо намаляване на предвидените средства извън правилото n+3. Друг тясно свързан елемент е доизграждането на надеждна рамка за осигуряване на статистическа информация по зададените индикатори и гарантиране на интегритета на системата от индикатори, вкл. ясни източници на информация и методи за изчисляване, остойностяване и др. В новия период ще е необходимо да се подкрепят и дейностите, свързани с предварителните условия.

За да може техническата помощ да отговаря адекватно на променящите се потребности на УО и Комитета за наблюдение в зависимост от новите предизвикателства и изисквания, се предвижда прилагането на по-гъвкав подход към планирането дейностите в сравнение с този от предишния програмен период. Индикативните типове дейности включват:

Типове дейности за финансиране:

- дейности, свързани с управлението, приключването и оценката на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 в съответствие с изискванията на чл. 59 от Общоприетия регламент за ЕСИФ;
- логистично и техническо обезпечаване на работата на Комитета за наблюдение;
- общо и специфично обучение на персонала на УО, вкл. изграждане и поддържане на капацитет в областта на държавните помощи (работни срещи, семинари, обмен на добри практики и опит и др.), както и обучения на служители от общата администрация на МИЕ, подпомагащи работата на УО;
- финансиране на основни и допълнителни възнаграждения на служителите от УО (вкл. осигурителни и здравни вноски и всички други съпътстващи ги разходи съгласно националното законодателство);
- извършване на оценки през програмния период, в т.ч. подготовка и изпълнение на план за оценка и последваща оценка на ОП;
- предоставяне на техническа подкрепа, консултации, изследвания, анализ и проучвания, необходими за правилното програмиране, управление, наблюдение, оценка и контрол на ОПИК;
- подкрепа на процесите на оценка и подбор на проекти (организация на оценителни комисии, база данни от независими експерти, притежаващи необходимата техническа експертиза, наемане на експерти, и др.), независими оценки на проекти;
- подкрепа за текущото наблюдение, финансовия контрол и одит, както и оценка на риска, мерки за борба с измами, нередности, анти- корупция;

- доставка/наем, ремонт, поддръжка и застраховки на движимо и недвижимо имущество, използвано от УО (вкл. помещения, обзавеждане, оборудване, автомобили и др.);
- командироване на служители на УО и на други лица, участващи в управлението на ОП;
- доставка, разработване и поддръжка на компютъризирана информационна система (хардуер и софтуер) за нуждите на УО;
- подкрепа за разходи във връзка с дейностите по приключване на ОП (closure);
- подкрепа за подготовката на следващия програмен период;
- други дейности, свързани с ресурсното и техническо обезпечаване изпълнението на ОПИК.

Очаквани резултати

В резултат от дейностите ще се постигне ефективно, ефикасно и правилно изпълнение на оперативната програма в съответствие с принципа за разумно финансово управление и съгласно разпоредбите на европейското и националното законодателство. Изпълнението ще е обусловено както от добрата структура и организация на работата на Управляващия орган на ОПИК и неговите регионални звена (включително система за оценка на риска), високата квалификация, мотивация и ангажираност на служителите, така и от правилното функциониране на Комитета за наблюдение на програмата.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.2.: Подпомагане на Управляващия орган за предоставяне на адекватна и навременна информация и информиране на обществото относно възможностите за финансиране по ОПИК, критериите, правилата и процедурите за участие и нейното изпълнение.

Проведените досега проучвания показват, че потенциалните бенефициенти се нуждаят от по-целенасочена и актуална информация за практическите аспекти при използването на европейските средства в България и по-конкретно за процедурите за кандидатстване, възможностите за финансиране, подготовката на проекти и други подобни въпроси, свързани със спецификата на програмата. Следва да се обърне специално внимание на заключенията от проведените проучвания по ос 5 на ОПРКБИ от периода 2007-2013 г. Според актуално изследване⁵⁷ непрекъснатите комуникационни усилия на УО на ОПРКБИ през 2012 г. са довели до значим положителен резултат – сред широката общественост ОПРКБИ реализира най-голям ръст в разпознаваемостта в сравнение с всички останали оперативни програми в последната година – 16%, т.е. дейностите по информация и публичност са обхванали още 340 000 души. Въпреки това, нивото на информираност по конкретни аспекти на програмата сред населението остава ниско. Наблюдава се ясна профилираност на информационните потребности. Очертават се три основни групи: с общ интерес към програмата, фирми с идеи за проекти и група компании (или обединения от такива) в реално взаимодействие с

*Адекватна и
навременна
информация по
ОПИК 2014-2020*

⁵⁷ проведено от ЕСТАТ ООД през 2013 г.

програмата (в т.ч. изпълнили проект). Необходимо да се отчети степента на ангажираност с програмата и в съответствие с това – да се подбира информационното съдържание за постигане на по-висока степен на ефективност на комуникационната дейност.

Налице е повишение в оценките за институциите, свързани с управлението на програмата. Данните позволяват да се предположи, че е настъпила значителна положителна промяна във взаимоотношенията между администрация и бенефициенти. Сериозен принос за това вероятно имат закриването на Междинното звено, опростяването на комуникацията, съкращаването на времето за реакция и намаляването на документооборота. Оценките са още по-високи сред изпълняващите или изпълнилите проект, което е индикация, че голяма част от негативното отношение е отражение на недоверието към институциите изобщо, а не е форма на критика конкретно към МИЕ и Главна дирекция ЕФК. Необходима е допълнителна комуникация, пряко свързана с механизмите на управление, така че да се създаде внушение за прозрачност в работата и да се обясни, че всъщност двете страни полагат усилия за изпълнението на една и съща обща цел – подобряване на състоянието на българския бизнес и оттам – на стандарта на населението като цяло.

Въпреки че сред широката общественост е регистриран значителен ръст в интереса към интернет страницата на програмата, делът на посещаващите я не е достатъчно висок - 10.7% от населението като цяло (около 673 000 души, за сравнение – около 267 000 души до 2012 г.), което насочва към нужда от по-засилено включване на този комуникационен канал в процесите не само на информация и публичност, но и на съвместна работа и ангажираност с реалните и потенциалните бенефициенти.

Перспективите за следващия програмен период са благоприятни. Делът на фирмите, декларирали намерения за кандидатстване през 2014-2020 г. е 52%, а на ИКТ и други организации – 80% от чувалите за ОПРКБИ. Налице е растяща увереност на компаниите във възможностите на еврофинансирането и преодоляване на първоначалните страхове.

По отношение на ОПИК 2014-2020 потенциалните бенефициенти имат конкретни изисквания, касаещи опростяване на процедурите, подкрепа на предприятията за осигуряване на съфинансирането и перспектива за развитие под формата на акцент върху сектори с потенциал. Изпълнението на тези условия би довело до увеличаване на броя на кандидатите и на успешно приключените проекти.

С най-голяма вероятност да кандидатстват при изпълнение на посочените условия са фирмите, които и към момента са в някакво взаимодействие с програмата. От гледна точка на комуникацията, това означава, че в следващия период една от основните целеви групи на програмата следва да бъдат онези организации, които по някакъв начин са били ангажирани с ОПРКБИ, независимо дали са осъществили проект или само са кандидатствали и са били отхвърлен.

Типове дейности за финансиране:

- организиране на публични и информационни събития – информационни кампании, семинари, кръгли маси, конференции, изложби, изложения, семинари за стимулиране на публичната подкрепа и отговорност за предлаганите инвестиции.

- разпространение на документация, информация и материали, свързани с изпълнението на ОПИК;
- актуализиране и поддръжка на интернет страница като ключов комуникационен канал;
- участия в предавания, разработване и разпространение на информационни филми и клипове, реклами и други медийни събития;
- публикации, бюлетини, брошури, постери, наръчници и др.;
- анализи и допитвания до общественото мнение - фокус групи, анкети, социологически проучвания и др.

Очаквани резултати

В резултат от изпълнението на дейностите ще бъде осигурена прозрачност на процеса на изпълнение на ОПИК и популяризирането ѝ сред най-широк кръг от заинтересовани физически и юридически лица. Ще се създадат възможности за повишаване информираността на широката общественост за ЕФРР (както и финансирането от държавния бюджет и другите източници на финансиране, включително многофондови инвестиции, програми на ЕС като Хоризонт 2020 и COSME и др.) и ОПИК през периода 2014-2020 г., привличане на обществен интерес, насърчаване към участие с проекти, разясняване на възможностите и ползите от участието в програмата и допълващи финансови източници, гарантиране на равнопоставеност и откритост при нейното изпълнение.

Усилията по популяризацията на ОП „Конкурентоспособност” през 2007-2013 г. имат като резултат значително подобряване на разпознаемостта на програмата сред широката общественост. Националните информационни кампании могат да бъдат определени като успешни и с висока степен на полезност за участниците. Събитията, обаче, привличат основно компании с конкретни намерения за кандидатстване и известен проектен опит и затова е необходимо обхватът им да бъде разширен. От друга страна, с увеличаване на информираността на аудиторията нараства нейната критичност и затова е необходимо особено внимание към подбора на съдържанието и формата на информационните събития.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.3.: Укрепване капацитета на кандидатите и бенефициентите на ОПИК за участие в изпълнението на програмата и подобро (количествено и качествено) използване на финансовите ѝ ресурси.

Според анализ на ОПРКБИ от м. март 2014 г. бенефициентите споделят за сериозни проблеми с подготовката и изпълнението на проектите. Към момента, в края на програмния период, бенефициентите все още не са в състояние да подготвят и управляват сами проектите си и често ползват консултантска помощ. Това от една страна, е индикация за необходимостта от допълнително намаляване на административна тежест на програмата, а от друга - за натрупания сериозен опит на консултантския сектор в България. В този смисъл, друг индикатор за капацитета на бенефициентите е фактът, че едва 13% от всички приключили договори за безвъзмездна финансова помощ са приключили съгласно срока на договора. Данните са достатъчно показателни и от тях може да бъде направен изводът, че бенефициентите все още нямат капацитет да планират и изпълняват проектите си в предварително договорените срокове.

Капацитет на бенефициентите по ОПИК 2014-2020

Като цяло, досегашният опит на Управляващия орган при планирането и предоставянето на подкрепа за развитие на капацитета на бенефициентите през периода 2007-2013 г. позволява да бъдат формулирани следните основни предизвикателства:

1) Постигане на съвпадение между предлагането и търсенето, т.е. адресиране на строго специфичните нужди както на бенефициентите, така и на потенциалните бенефициенти. Ключова предпоставка за това е предварителната подготовка, проучване и систематизиране на нуждите и най-вече очакванията.

2) Идентифициране, отчитане и целенасочени усилия за минимизиране на „типични“ грешки, неточности, нередности и празнини, допускани от бенефициентите, както на фазата на разработването на проектите, така и на фазата на тяхното изпълнение и отчитане. Съществената насока за работа е системния подход към „типичните“ грешки, добрата и регулярната външна комуникация и вътрешна координация в УО за стандартизиране на методите за работа, пълно уеднаквяване на подхода при наличие на прецеденти, ясни и недвусмислени отговори на въпроси и искания за уточняване.

3) Съобразяване със специфичните реални потребности и капацитета на отделните групи бенефициенти (микро-предприятия, малки и средни предприятия, големи предприятия, институционални бенефициенти), ключови партньори (други УО, публични институции, организации на бизнеса, т.н.), където е приложимо дори отчитайки секторните специфики. Фокусирането на програмата и акцентът върху резултатността изискват строго диференциран подход. Ще е необходима подкрепа за дейности, адресиращи трудностите на отделните групи бенефициенти на ОПИК при приоритизиране на потребностите им, както и при идентифицирането, обосновката, разработването и изпълнението на проекти.

Типове дейности за финансиране:

- организиране и провеждане на обучения, в подкрепа на капацитета на кандидати и бенефициенти с цел улесняване изпълнението на ОПИК в т.ч. идентифициране, адаптиране и прилагане на добри практики от други държави-членки на ЕС, съвместни инициативи и модели;
- изготвяне и изпълнение на оценки, анализи и планове за действие за укрепване на административния капацитет на кандидатите /бенефициентите на ОПИК;
- анализ на нуждите и очакванията на отделните групи кандидати/ бенефициенти по ОПИК с оглед по-добро фокусиране на Програмата по отношение на трудностите и предизвикателствата, пред които са изправени.

Очаквани резултати

Развитието на капацитета на бенефициентите ще допринесе за постигането на съществен напредък както в усвояването на ресурсите, така и в крайна сметка и което е по-съществено – за постигане на целите на ОПИК.

Таблица 2-33: Специфични за програмата индикатори за резултат (по специфични цели)

№	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Базова година	Целева стойност (2023)*	Източник на данни	Честота на отчитане
СЦ1	Средно необходимо време, за одобрение на проекта /между подаването на формуляра за кандидатстване и подписване на договора/;	дни	215	2007-2013	183	ИСУН	На две години
СЦ1	Средно необходимо време за плащане на бенефициента, считано от датата на подаване на искането за плащане;	дни	112	2007-2013	90	ИСУН	На две години
СЦ2	Ниво на обществена осведоменост за ОПИК като цяло и за отделните процедури	%	41.6 ⁵⁸	2013	51%	Проучване	4 пъти за периода на изпълнение на ОПИК
СЦ3	Прекратени договори	%	16.81%	2007-2013	13 %	ИСУН	На две години
СЦ3	Ниво на удовлетвореност на бенефициентите на ОПИК от обучения и техническа подкрепа	%	41.8	2014	75%	Проучване	4 пъти за периода на изпълнение на ОПИК

*Целевата стойност може да има количествено или качествено изражение

Таблица 2-34: Индикатори за продукт ЕФРР (по приоритетна ос)

№	Индикатор	Мерна единица	Целева стойност (2023)*	Източник на данни
1	Обучени служители на УО, вкл. регионални звена	Бр.	250	Годишни доклади
2	Обучени бенефициенти/кандидат бенефициенти	Бр.	1500	Годишни доклади
3	Анализи, проучвания и др. консултантска подкрепа	Бр.	50	Годишни доклади
4	Проведени информационни кампании и публични събития	Бр.	30	Годишни доклади
5	Проведени заседания на Комитета за наблюдение	Бр.	18	Годишни доклади
6	Извършени вътрешни и външни оценки	Бр.	6	Годишни доклади

⁵⁸ Според данни от Оценителен доклад за изпълнението на КП на ОПРКБИ за 2013, извършен от ЕСТАТ ООД

7	Брой извършени проверки на място;	Бр.	6 150	Годишни доклади
8	Брой на заетите лица /на пълно работно време/, чиито заплати се съ-финансират по техническата помощ.	Бр.	228	Годишни доклади

* *попълването на целевата стойност не е задължително за техническа помощ*

Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Съответните категории интервенции въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 2-35, 2-36, 2-37: Категории интервенции⁵⁹

Таблица 2-35: Измерение 1 – Област на интервенция		
Категория региони: По-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
5	121 Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол	30,109,426
5	122 Оценка и проучвания	1,771,714
5	123 Информирание и комуникация	3,542,328

Таблица 2-36: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Категория региони: По-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
5	01 Безвъзмездни средства	35,423,468

Таблица 2-37: Измерение 3 – Вид територия		
Категория региони: По-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
5	07 Не се прилага	35,423,468

⁵⁹ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

3. ФИНАНСОВ ПЛАН НА ОПИК 2014-2020 Г.

Таблица 3-1: Финансов план на оперативната програма, даващ годишния ангажимент на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) в оперативната програма (в евро) по категории региони*

Фонд	Категория регион	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Общо	
		Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение
ЕФРР	Слабо развити	138 173 101	8 819 560	145 250 508	9 271 309	152 997 456	9 765 795	159 359 742	10 171 898	165 607 234	10 570 674	171 706 601	10 959 996	177 623 943	11 337 699	1 110 718 585	70 896 931
Общо		138 173 101	8 819 560	145 250 508	9 271 309	152 997 456	9 765 795	159 359 742	10 171 898	165 607 234	10 570 674	171 706 601	10 959 996	177 623 943	11 337 699	1 110 718 585	70 896 931

Таблица 3-2: Финансов план на оперативната програма, показващ сумата на общото финансово разпределение на всеки фонд в оперативната програма, национално финансиране и съфинансиране по приоритетни оси за целия програмен период (в евро)

Финансов план

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	База за изчисление на подкрепата от ЕС (Общи допустими и разходи или публични допустими разходи)	Европейско финансиране	Национален принос	Индикативно разпределение на националния принос		Общо финансиране	Степен на съфинансиране	Информация Принос на ЕИБ	Основно разпределение (общо финансиране под резерва за изпълнение)		Резерв за изпълнение		Сума от резерв за изпълнение като част от общия принос на Съюза
						Национално публично финансиране	Национално частно финансиране (29)				Европейско финансиране	Национален принос	Европейско финансиране	Национален принос (31)	
				(a)	(b) = (c)	(c)	(d)	(e) = (a)	(f) = (30)	(g)	(h) = (a)	(i) = (b)	(j)	(k) = (b) * (((l) = (j)
ПО 1	ЕФРР	Слабо развити	Публични разходи	250,990,169	44,292,383	44,292,383	-	295,282,552	85.00%	-	235,465,343	41,552,707	15,524,826	2,739,675	6.185%
ПО 2	ЕФРР	Слабо развити	Публични разходи	592,868,242	104,623,807	104,623,807	-	697,492,049	85.00%	-	556,196,779	98,152,373	36,671,463	6,471,435	6.185%
ПО 3	ЕФРР	Слабо развити	Публични разходи	264,083,637	46,602,995	46,602,995	-	310,686,632	85.00%	-	247,748,923	43,720,398	16,334,714	2,882,597	6.185%
ПО 4	ЕФРР	Слабо развити	Публични разходи	38,250,000	6,750,000	6,750,000	-	45,000,000	85.00%	-	35,884,072	6,332,483	2,365,928	417,517	6.185%
ПО 5	ЕФРР	Слабо развити	Публични разходи	35,423,468	6,251,200	6,251,200	-	41,674,668	85.00%	-	35,423,468	6,251,200	-	-	
Общо	ЕФРР	Слабо развити		1,181,615,516	208,520,385	208,520,385		1,390,135,901	85.00%		1,110,718,585	196,009,162	70,896,931	12,511,223	6.000%

Таблица 3-3: Разпределение на финансовия план на оперативната програма по приоритетна ос, фонд, категория регион и тематичната цел за ЕФРР, ЕСФ и Кохезионен Фонд (Таблица 18b 19) (Член 87 (d) (ii) от Общия регламент) (в евро)

Приоритетна ос	Фонд	Категория регион	Тематична цел	Подкрепа на Съюза	Национално участие	Общо финансиране
ПО 1: Технологично развитие и иновации	ЕФРР	слабо развити	ТЦ 1: Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите.	250,990,169	44,292,382.80	295,282,552
ПО 2: Предприемачество и капацитет за растеж на МСП	ЕФРР	слабо развити	ТЦ 3: Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия.	592,868,242	104,623,807.35	697,492,049
ПО 3: Енергийна и ресурсна ефективност	ЕФРР	слабо развити	ТЦ 4: Подкрепа за преминаването към ниско-въглеродна икономика във всички сектори	232,947,006	41,108,295	274,055,301
	ЕФРР	слабо развити	ТЦ 6: Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност	31,136,631	5,494,699.65	36,631,331
ПО 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ	ЕФРР	слабо развити	ТЦ 7: Насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови инфраструктури	38,250,000	6,750,000	45,000,000
ПО 5: Техническа помощ	ЕФРР	слабо развити	НП	35,423,468	6,251,200	41,674,668
ОБЩО				1,181,615,516	208,520,385	1,390,135,901

Забележка: Насоките за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за Кохезионна политика, Общата селскостопанска политика и Общата политика за рибарство за периода 2014-2020 г. предвиждат за всяка програма да се идентифицират адекватен брой цели, ориентирани към изпълнение на изискванията за интеграция на ПОС и ПИК в петте ЕСИФ, като се

гарантира, че те съдържат необходимите количествени показатели, спрямо които впоследствие да се измерва напредък. Според методологията по кодове за определяне на размера на средствата в подкрепа на целите, свързани с изменението на климата, по ОПИК са изчислени 15%.

4. ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

В координация и съгласуваност със Споразумението за партньорство Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г. планира да допринесе за прилагането на инструментите на интегрирания териториален подход. Чрез тях по линия на ОПИК 2014-2020 г. ще се цели постигането на конкурентоспособна и устойчиво развиваща се икономика в териториите с изведени в СП „тесни места” за преодоляване и нужди за развитие, свързани със създаването на устойчива заетост, повишаване на доходите на местното население и използването на местния потенциал за растеж.

Чрез прилагането на интегрирания подход за териториално развитие ще се подпомогне целенасоченото, т.е. в най-голяма степен съобразено с конкретните местни нужди и възможности за растеж и устойчиво инвестиране на средства от ОПИК 2014-2020 г., при спазване на принципите за допълняемост, концентрация и целесъобразност, ефективност и ефикасност на средствата. Интегрираният подход осигурява по-добър достъп до възможностите за финансиране на местния бизнес, допринася за насърчаването на партньорствата и развитието на многостепенното управление.

Съгласно СП за периода 2014-2020 г. България програмира и ще прилага следните механизми на териториалния подход за справяне с териториалните предизвикателства:

- инструмент „Водено от общностите местно развитие” (ВОМР), включително ВОМР с многофондово финансиране;
- инвестиции за стимулиране на устойчивото градско развитие на базата на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие;
- европейско териториално сътрудничество, в т.ч. по Дунавската стратегия на ЕС.

Приносът на ОПИК 2014-2020 г. за изпълнението на гореизброените инструменти е съобразен, от една страна, с тематичните цели ,в обхвата на които ще бъдат финансирани, приоритетите, целите и индикаторите за изпълнение на програмата, и от друга страна, със спецификите на идентифицираните територии, за постигане на успешното им интелигентно, устойчиво и приобщаващо развитие.

Водено от Общностите местно развитие

Съгласно СП 2014-2020 г. определените за целенасочено въздействие по линия на ВОМР територии са на база географски характеристики и идентифицирани социално-икономически дисбаланси:

- територии в риск – демографски, икономически и екологичен - с прогресивното намаляване на населението и нереализиран икономически потенциал;
- планинските, граничните и селските територии;
- териториите за опазване на ландшафта, природните и културни ценности;
- черноморското и дунавското крайбрежие.

*Водено от
общностите
местно развитие*

ВОМР ще бъде прилаган „отдолу-нагоре“ на основата на стратегиите за местно развитие, които ще бъдат разработени най-късно до 31 декември 2017. По ОПИК 2014-2020 г. се предвижда принос към изпълнението на местните стратегии за развитие чрез:

- участието на представители на УО в състава на комисията за избор на стратегии за местно развитие, подадени от МИГ;
- финансирането на проекти в рамките на одобрените стратегии за местно развитие, които са разработени съобразно спецификите на конкретната територия и в унисон с приоритетите и целите на ОПИК 2014-2020 г., и имат заложен приоритет, цели и мерки за изпълнение в следните направления:
 - насърчаване на разработването и въвеждането в практиката на иновации (Тематична цел 1);
 - повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, вкл. чрез диверсификация и алтернативни дейности (Тематична цел 3).

Основните резултати, които се очакват от подкрепата на проекти на местно ниво по инструмента ВОМР, са свързани с:

- трансфер на знания и технологии на местно ниво чрез инвестиции за повишаване на капацитета на МСП за пазарно развитие, производителността на труда и намаляване на енергоемкостта и ресурсоемкостта на производството на тези територии;
- насърчаване на иновационната активност, разработването и внедряването на иновации от и на тези територии, както и насърчаване на частните инвестиции в научни изследвания и иновации;
- подобряване на достъпа до финансиране на МСП и насърчаване създаването на нови устойчиви предприятия, които да осигуряват заетост на местното население и възможности за повишаване на доходите му.

Съгласно Споразумението за партньорство е определено ОПИК 2014-2020 г да допринесе с до 5% от бюджета си за многофондово финансиране на инструмента ВОМР.

Цялостното прилагане на инструмента ВОМР ще бъде регулирано и координирано в специален нормативен акт, който ще бъде приет в срок до 3 месеца след одобрението от ЕК и на последната програма по ЕСИФ, включена в подхода. Проектите от стратегиите за местно развитие, които ОПИК 2014 - 2020 ще се финансира ще се осъществяват съгласно правилата и процедурите за изпълнение на Програмата.

Устойчиво градско развитие

По линия на ОПИК 2014-2020 г. ще се търсят възможности за допълняемост на дейности по определените икономически зони за въздействие според разработени и одобрени Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) в градовете извън обхвата на дефиницията за селски район.

Устойчиво градско развитие

Интегрирани териториални инвестиции

Към момента не се предвижда прилагане на подхода на интегрирани териториални инвестиции по смисъла на Регламент 1303/2013.

В съответствие със Споразумението за партньорство се предвижда прилагане на териториален подход за целенасочена подкрепа на Северозападния район. Подходът ще се базира на стратегията за целенасочена подкрепа на Северозападния район. Акцентът ще бъде по отношение на местния потенциал, отчитайки основните предизвикателства и проблеми в района.

Инвестиционните приоритети, които ще бъдат подкрепяни по ОПИК дават възможности за интервенции, водещи до намаляване на интензивността на икономическите проблеми и справяне с неблагоприятните демографски тенденции в района. По-специално интервенциите ще бъдат в рамките на обхвата на приоритетите на ОПИК с фокус върху развитието и повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез стимулиране на иновационната активност, създаване на възможности за стартиране на местен бизнес, подкрепа за енергийно и ресурсоефективни мерки. Въз основа на приоритетите на стратегията за целенасочена подкрепа на Северозападния район ОПИК ще подкрепя проекти чрез отделна процедура за СЗР или чрез приоритизиране на проектите от този район в процедурите, които се изпълняват на територията на цялата страна.

Междурегионални и транснационални действия

Съгласно СП за периода 2014-2020 г. в обхвата на ОПИК 2014- 2020 г. попадат следните приоритетни сфери за териториално сътрудничество:

*Териториално
сътрудничество*

- Стимулиране на предприемачеството, преодоляване на структурните проблеми и повишаване на конкурентоспособността чрез насърчаване на предприемачеството - нови технологии и бизнес модели за стимулиране на иновациите, създаване на мрежи между изследователските и технологични центрове в бизнес сектора, сътрудничество в подкрепа на МСП и човешкия капитал.
- Опазване на природното и културното богатство – най-вече във връзка със „зелен“ растеж и икономика и устойчив туризъм.
- Разработване на съвместни планове, координирани инвестиции, действия и системи, насочени към ресурсна ефективност, насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенция и управление на риска.

Интервенциите, които ОПИК 2014-2020 ще подпомага по цел „Инвестиции за растеж и работни места” и „Европейско териториално сътрудничество” ще се програмират и изпълняват по начин, осигуряващ синергичен ефект и допълняемост между тях.

Макро-регионални и морски стратегии

По линия на ОПИК 2014-2020 г. ще се търсят възможности за допълняемост на дейности в изпълнение на макрорегионалната стратегия на ЕС за развитие на Дунавския район. Съответстващите приоритетни области за сътрудничество между ОПИК 2014-2020 г. и Стратегията за Дунавския район са свързани с:

Макро стратегии

- Насърчаване на по-устойчива енергия (приоритетна ос 2);

- Насърчаване на културата и туризма, контактите между хората (приоритетна ос 3)
- Развие на „общество на знанието“ (научни изследвания, иновации, образование и ИКТ) (приоритетна ос 7);
- Развитие на конкурентоспособността на предприятията (приоритетна ос 8).

В териториалния обхват на Програмата за трансгранично сътрудничество „Черноморски басейн“ попадат два от регионите за планиране – Североизточен и Югоизточен. Програмата ще има синергичен ефект със Стратегията на ЕС за Син растеж и Конвенцията за защита на Черно море от замърсяване (Букурещката конвенция).

България и в частност ОПИК 2014-2020 г. отдава значение на изпълнението на целите на Интегрираната морска политика и Стратегията на ЕС за „син растеж“. Като Черноморска и Дунавска държава страната притежава потенциал за изпълнение на „сините“ политики и стратегията на ОПИК е да ги подкрепя в сферите на приложимите инвестиционни приоритети. В допълнение, МИЕ участва в специално създадения координационен механизъм към МТИТС. Създадена е междуведомствена работна група по интегрирана морска политика, обединяваща всички участници в процеса на планиране и изпълнение на сините политики.

5. СПЕЦИФИЧНИ НУЖДИ НА НАЙ-БЕДНИТЕ ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ И ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ, ИЗЛОЖЕНИ НА НАЙ-ГОЛЯМ РИСК

В Споразумението за партньорство на Република България като елемент на интегрирания подход за териториално развитие се предвижда адресиране на специфичните нужди на географски области, които са най-засегнати от бедността или на целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване.

Приносът на ОПИК 2014-2020 г. за адресиране на изведените проблеми ще бъде косвен, чрез:

- подкрепа за създаване на нови предприятия и развитието на съществуващи, които ще осигуряват устойчиви работни места за лица, включително икономически неактивни и дълготрайно безработни лица;
- изпълнението на мерки, които водят до повишаването на доходите на лица и подобряване на качеството им на живот; прилагане на принцип на равните възможности при избора на операции – насърчаване на равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хора с увреждания и спазването на принципа за достъпност (предотвратяване на всякаква дискриминация на основата на увреждане);
- принос за изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие по механизма ВОМР и стратегията за целенасочена подкрепа на Северозападен район.

6. СПЕЦИФИЧНИ НУЖДИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО СА С ПОСТОЯННО НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРИРОДНИ ИЛИ ДЕМОГРАФСКИ УСЛОВИЯ

Съгласно Споразумението за партньорство на Република България целенасочена подкрепа ще бъде предоставяна за два типа райони:

- райони с изключително негативни демографските тенденции (обезлюдяване и застаряване);
- райони с неблагоприятни природни условия и затруднена достъпност (основно планински).

Приносът на ОПИК 2014-2020, насочен към тези територии ще се осъществи чрез подкрепата на мерки и дейности съгласно интегрирани стратегии за местно развитие по механизма ВОМР и стратегията за целенасочена подкрепа на Северозападен район.

7. ВЛАСТИ И ОРГАНИ, ОТГОВАРЯЩИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОДИТ И РОЛЯ НА ПАРТНЬОРИТЕ

7.1. Власти и органи, отговарящи за управлението, контрола и одита.

Таблица 7-1: Идентификация и контакти за връзка със съответните компетентните органи

Тип орган	Име на компетентния орган, отдел или сектор, където е приложимо	Ръководител на компетентния орган (позиция)
Управляващ орган	Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” (ГД ЕФК), МИЕ	Главен директор на ГД ЕФК
Сертифициращ орган (ако е приложимо)	Дирекция „Национален фонд”, Министерство на финансите	Директор на дирекция „Национален фонд”, МФ
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС” (ИА ОСЕС)	Изпълнителен директор на ИА „ОСЕС”
Орган, към който ще се извършват плащания от Комисията	Дирекция „Национален фонд”, Министерство на финансите	Директор на дирекция „Национален фонд”, МФ

В съответствие с принципа за споделено управление страната членка и Комисията са отговорни за управлението и контрола на оперативните програми. Страната членка има водеща роля в този процес относно изпълнението и контрола на оперативните програми чрез системите за управление и контрол. За да се засили ефективността на контрола върху избора и изпълнението на операции и функционирането на системите за управление и контрол функциите и процедурните правила за работа на Управляващия орган ще бъдат подробно разработени от УО на ОП в съответствие с изискванията на регламентите на ЕК за периода 2014-2020 г.

Управляващият орган носи основната отговорност за ефективното и ефикасно изпълнение на ЕСИФ и по този начин изпълнява редица функции, свързани с подготовката, управлението и мониторинга на програмата, финансовото управление и контрол, избора на операциите и изпълнението на мерки за информация и публичност на оперативната програма в съответствие с изискванията на регламентите на ЕК. Съгласно Решение на МС №328/25.04.2012 г. и Устройствения правилник на Министерството на икономиката и енергетиката (МИЕ) функциите на Управляващ орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” за периода 2014-2020 г. ще бъдат изпълнявани от Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” (ГД ЕФК) към МИЕ.

Комитетът за наблюдение осъществява мониторинг върху изпълнението на оперативната програма. Функциите и процедурните правила за работата и функциониране ще бъдат разработени от УО на ОП, съгласно изискванията на

Общия регламент за фондовете към ОСР за периода 2014-2020 г. УО на програмата ще изпълнява ролята на негов секретариат.

Сертифициращият орган е отговорен за изготвяне и представяне на ЕК на сертифицирани декларации за разходи и на искания за плащане. Дирекция „Национален фонд“ към Министерство на финансите ще изпълнява функциите на Сертифициращ орган за ОПИК 2014-2020 г.

Одитиращият орган е отговорен за гарантиране провеждането на одитите за потвърждаване на ефективното функциониране на системата за управление и контрол на оперативната програма. Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ ще изпълнява функциите на Одитиращ орган за ОПИК 2014-2020 г.

7.2 Включване на заинтересовани партньори

7.2.1 Предприети действия за включване на заинтересовани партньори в подготовката на оперативната програма, и ролята на тези партньори в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата

Процес на подготовка на оперативната програма

С Решение на МС №328/25.04.2012 г. Министерство на икономиката и енергетиката е определено като водещо ведомство за разработване на новата оперативна програма в областта на иновациите и предприемачеството.

Съгласно чл.32, ал.1, т.5 от Устройствения правилник на МИЕ, Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ (ГД ЕФК) отговаря за изготвянето на оперативната програма за програмен период 2014 - 2020 г. и съпътстващите я документи. Съгласно чл. 32, ал.1, т.6 дирекцията координира работата на тематичната работна група (ТРГ) за изготвянето на оперативната програма и изпълнява функциите на секретариат към нея съгласно съществуващите нормативни актове. По този начин при разработването на оперативната програма за иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г. се ползва опитът, който дирекцията има в програмиране, управление и изпълнение на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., в качеството ѝ на Управляващ орган.

Основният координиращ орган на национално ниво, отговорен за разработването и договарянето на Споразумението за партньорство и оперативните програми за програмния период 2014-2020 е Централното координационно звено в администрацията на Министерски съвет.

Новата ОП „Иновации и конкурентоспособност“ се разработва въз основа на променящи се документи (български и европейски) и в съответствие с нуждите на бизнеса и резултатите от предварителни консултации с всички заинтересовани страни, вкл. службите на ЕК. В тази връзка, гъвкавият подход е единственият възможен, тъй като ОПИК (както всяка оперативна програма) е тясно свързана с другите планови и програмни документи и всяка промяна в един от параметрите може да доведе до съществена промяна в други параметри или части на програмата.

Партньорство

Основните етапи в процеса на програмиране на ОПИК, дейностите по които се изпълняват паралелно и координирано, могат да се дефинират, както следва:

Подготвителен етап – разработването на стратегически и нормативни документи, идентифициране на заинтересованите страни (партньорите), събиране и обработка на изходни данни/ информация

Процесът по подготовката на стратегическите и програмни документи за управление на средствата от ЕСИФ за програмен период 2014-2020 г. стартира в края на 2011 г. През януари 2012 г. са одобрени процедурите за разработването им (ПМС № 5/18.01.2012 г.). С Решение на МС №328/ 25.04.2012 г. е одобрен списък с тематични цели, оперативни програми и ведомствата, отговорни за тяхната подготовка.

В съответствие с разпоредбите на чл.5, ал.3 от ПМС № 5/18.01.2012 г. са идентифицирани ключовите партньори, които да вземат участие в процеса на програмиране и е сформирана работната група за разработване на оперативната програма за иновации и конкурентоспособност. Освен представители на водещите министерства и ведомства в работната група са включени също така и представители на социално-икономическите партньори, регионалните и местни власти, структурите на гражданското общество, академичната общност.

Идентифицирани са стратегическите документи и анализи, които са необходими за подготовка на новата ОП, в т.ч. приложимите предварителни (ex-ante) условия (Националната стратегия за насърчване на МСП 2013-2020, Иновационна стратегия за интелигентна специализация, анализ на резултатите от настоящия програмен период, аналитична информация относно разпределението на българската икономика по региони и сектори, стратегически документи в областта на туризма, стратегически анализ за привличане на преки чужди инвестиции, Енергийна стратегия и др.).

През м.юли 2012 г. е подписано Споразумение със Световна банка за предоставяне на консултантски услуги с основна цел предоставяне на подкрепа относно подобряване на институционалната и правната рамка в подкрепа на националната иновационна система на България и за подобряване на проектите за иновации, финансирани от Европейския съюз.

Съдействието на Световната банка по Споразумението е от съществено значение за програмирането на период 2014-2020 г. Основна дейност по Споразумението е разработването на Иновационната стратегия за интелигентна специализация като едно от задължителните предварителните условия за предоставяне на подкрепата от ЕСИФ за периода 2014-2020. Изготвен е и е представен Доклад на СБ за Иновационната стратегия за интелигентна специализация, въз основа на който през м.май 2013 г. е разработен и първият проект на Стратегията.

В рамките на Споразумението Световната банка сътрудничи активно и при разработването на иновационния компонент на ОПИК – извършен е преглед на подкрепата за иновациите чрез оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 и са очертани възможностите за подобряване на резултатите в периода 2014-2020 г., основно чрез механизми за финансов инженеринг, които да осигурят улеснен достъп да

финансиране най-общо и да гарантират изпълнението конкретно на ключови дейности в областта на иновациите в комбинация с грантове.

Паралелно, в рамките на Споразумението, са проведени и отделни срещи и консултации с бизнеса, между които фокус-групи в секторите ИКТ, фармацевтика, мехатроника и електроника, преработка на храни, защита и търговска реализация на интелектуалната собственост, креативни индустрии. Получени са конкретни препоръки от Асоциация на бизнес кълстерите, АРИ (Асоциация на рециклиращата индустрия) и Българска асоциация по рециклиране (БАР), Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българска търговско-промишлена палата (БТПП) и др.

През м.ноември 2012 г. е представено “Становище на службите на Комисията относно разработването на споразумение за партньорство и програми в България за периода 2014-2020 г.“, съдържащо специфични препоръки на ЕК и основни приоритетни области, към които Комисията би желала България да насочи средствата от европейските фондове за следващия програмен период, което послужи като основа при изготвянето на концепцията на ОПИК 2014-2020.

В края на 2012 г. е извършено качествено проучване чрез дълбочинни интервюта или фокус групи сред бенефициенти и други заинтересовани страни (бизнес организации, научни институти, консултанти и др.) по отношение опита им с настоящата ОП, с цел да се очертаят основните трудности и да се формулират конкретни предложения или насоки за промяна в следващия програмен период. През периода м.март - май 2013 г. е проведено и национално представително проучване с използване на количествени методи сред широката група на потенциалните бенефициенти (неучаствали, участвали и отхвърлени, изпълнили/изпълняващи проект по ОПК).

На 09.01.2013 г. с Решение на МС списъкът с оперативни програми е допълнен с ОП „Наука и образование за интелигентен растеж”, което постави началото на широка и продължителна дискусия относно разделението и допълването на мерките в двете програми, касаещи иновационната система в страна и по-конкретно търсенето на синергията при осъществяването на иновационни дейности от бизнеса и академичните среди и подпомагане на сътрудничеството между бизнеса и науката за постигане на цялостен положителен ефект върху българската икономика.

През м.септември 2013 г. стартира процедура за избор на външен консултант за подпомагане на процеса на програмиране, включваща извършване на анализ на резултатите от оперативната програма за периода 2007-2013 г., формулиране на препоръки за следващия програмен период 2014-2020 г. и подкрепа при разработването на новата ОП.

Подготовка на концепция за ОПИК 2014-2020 г., обсъждането ѝ със заинтересованите страни и постигане на съгласие по ключовите въпроси

На 6 февруари 2013 г., на среща с представители на Европейската комисия (ЕК) е представен и съгласуван предварителният обхват и индикативните приоритетни области за финансиране по ОПИК. На тази база, в контекста на приложимите стратегически и нормативни документи, осъществени анализи и проучвания, резултатите от водените до момента дискусии в рамките на координационния

механизъм за разработване на стратегическите документи за следващия програмен период (работни срещи за определяне механизмите за разграничаване и допълняемост между отделните ОП, заседания на работната група за Споразумението за партньорство, няколко неформални срещи на високо управленско ниво за постигане общо разбиране и съгласие по въпросите от национално значение, предварителните преговори със службите на ЕК от м. ноември 2012 г. и м. февруари 2013 г.) и експертната на Световната банка през м.април 2013 г. е разработен първия вариант на Концепция на ОПИК 2014-2020 г.

Първият вариант на Концепция на ОПИК 2014-2020 г. е представен за обсъждане в рамките на първото заседание на Тематичната работна група (ТРГ), проведено на 26.04.2013 г. Проведена е дискусия по предложения обхват, приоритетни направления, индикативни дейности и инструменти за финансиране на ОПИК 2014-2020 г., като преобладаващата част от изразените становища съдържаха несъгласие с основния подход на концепцията за насърчаване изграждането на иновационна инфраструктура, клъстери и приложението на нови за страната модели (инструменти) за подкрепа на бизнеса с доказана ефективност в световен мащаб, но не и в България.

С цел задълбочаване на диалога и постигане на единно разбиране по представените становища и предложения от страна на бизнеса и неговите организации, неправителствения сектор, регионалните и местни власти и другите заинтересовани страни, както и по-пълно отразяване на действителните нужди на българската икономика през м.юни 2013 г. е инициатирано провеждането на работни срещи.

Същевременно, първият вариант на концепцията от м. април 2013 г. е оценена в неофициалния документ на ЕК от 22 юли 2013 г. (non paper) като недостатъчно зряла, за да стане основа за технически преговори. Въпреки това първите наблюдения са, че: липсва солидна обосновка за избора на приоритети и в тази връзка следва да бъде използвано проучването на СБ за Стратегията за интелигентна специализация, да бъдат разширени възможностите за подкрепа на МСП и новосъздадени предприятия чрез финансов инженеринг в комбинация с грантове (приложено към настоящия документ).

Въз основа на получените коментари и проведените консултации през м.юни 2013 г. е разработен втори вариант на Концепцията за ОПИК 2014-2020 г., която е представена за обсъждане на второто заседание на Тематичната работна група на 11.07.2013 г. и в значителна степен получи одобрението на заинтересованите страни.

След заседанието на ТРГ са проведени и допълнителни двустранни работни срещи между ГД ЕФК на МИЕ и МОН, Асоциацията на бизнес клъстерите (АБК) и МОСВ. Срещите с МОН и МОСВ са с цел определяне на разделителни линии и допълняемост между отделните програми, а срещата с АБК е за обсъждане на позицията на АБК относно втория вариант на концепция на ОПИК и дискусия по разработването на индикативните дейности и правилата на новата оперативна програма, и в частност подкрепата за клъстери.

След второто заседание на ТРГ са получени становища от 13 организации: МИЕ - дирекция „Иновации, инвестиции и предприемачество”, МС - дирекция „Програмиране на средствата от ЕС“, Министерство на финансите, БТПП, БАН и

представители на академичната общност, Асоциация на топлофикационните дружества в България, НСОРБ, АБК, Браншова Камара на Дървообработващата и Мебелната промишленост, Българска асоциация на производителите на инертни материали (БАПИМ), членове на бизнес и консултантски организации (БАКЕП), МТИТС.

Основното предизвикателство при разработването на програмата е да се постигне консенсус между всички заинтересовани страни и баланс между мерките, които имат бърз и непосредствен ефект върху бизнеса (технологично обновление - подкрепа за модернизация ще се предоставя основно чрез улеснен достъп до финансиране, като се ползва натрупаният опит по JEREMIE, въвеждане на международни стандарти и сертификация, интернационализация и т.н.) и такива, които изискват по-дълъг период за постигане на определен резултат и по-големи инвестиции (инфраструктура за иновации и изследвания; развитие и внедряване на иновации и т.н.). Ключовите иновационни дейности ще се подкрепят адекватно на база научените уроци от досегашните схеми за инкубатори/центрове за компетентност/офиси за технологичен трансфер.

Трето заседание на ТРГ е проведено на 24 април 2014 г., като са получени и взети предвид изразените (в диалог или писмено) становища на НСИ, БАН, Министерство на финансите, МОСВ, МРР, ресорни дирекции в МИЕ, МТИТС, ДАМТН, организации на хора с увреждания, Асоциацията на банките в България, КРИБ, АИКБ, БТПП, Администрация на Министерския съвет и др. ОПИК е публикувана за обществено консултиране на <http://www.strategy.bg>.

Разработване на цялостен проект на ОПИК 2014-2020 г.

Като отчете полученото широко одобрение на втория вариант на концепция на ОПИК 2014-2020 г. от страна на социално-икономическите партньори, получените коментари и резултатите от проведените срещи и дискусии, УО пристъпи към разработването на цялостния проект на оперативната програма, обхващащ детайлно разписване на стратегията на програмата, определяне на приоритетите за нейното постигане в съответствие с тематичните цели и инвестиционни приоритети съгласно проекта на регламент за ЕФРР, индикативни дейности за подкрепа, очакваните резултати и индикатори за тяхното измерване.

През м.август 2013 г. е получено писмо от ЕК относно индикативното разпределение на средствата от ЕСИФ за България за периода 2014-2020 г., въз основа на което на национално ниво е направено индикативното разпределение на финансовия ресурс между отделните оперативни програми по тематични цели. Така предвидените приоритетни направления за подкрепа в цялостния проект на оперативната програма получават своето финансово изражение.

През октомври 2013 г. УО изпрати проект на ОПИК 2014-2020 г. на Европейската комисия в рамките на неформалния диалог и техническите консултации с цел навременно постигане на консенсус по обхвата и планираните инвестиции и резултати по програмата. Получени са конструктивни коментари и бележки от ЕК, които също служат в процеса на партньорство за подобряване фокуса и качеството на оперативната програма.

През декември 2013 г. с Решение на МС са определени управляващите органи на оперативни програми като за ОПИК 2014-2020 г. Управляващ орган е

Министерството на икономиката и енергетиката, Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност". През март 2014 г. Министерски съвет одобри Споразумението за партньорство 2014-2020 г. като основа за стартиране на официалните преговори с Европейската комисия.

Проведени са 2 кръга неофициални консултации със службите на ЕК, на които са обсъдени и адресирани потенциални „бели петна“ и проблемни области („bottlenecks“), които биха могли да възникнат при изпълнението на Програмата. Също така, Министерството на околната среда и водите е издало становище по екологичната оценка, с което се съгласува ОПИК.

На 21 май 2014 г. проектът на Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 беше одобрен на заседание на Министерски съвет. Програмата бе изпратена чрез системата SFC за официални преговори със службите на ЕК на 31 май 2014 г.

Предстоящи етапи в процеса на програмиране са отразяване на официалните коментари на ЕК, осъществяване на допълнителни технически консултации със службите на ЕК, финализиране на официалния преговорен процес за одобрение на ОП и стартиране на реалното изпълнение на заложените цели и приоритети.

Участие на партньорите в подготовката на оперативната програма

В съответствие с чл.5 от проекта на Общия регламент, Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г. се разработва при спазване на принципа на партньорство. Съставът на тематичната работна група за нейното изготвяне е формиран в съответствие с разпоредбите на чл.5, ал.3 от ПМС № 5/18.01.2012 г. Участието на изброените в чл.5 (3) органи и организации гарантира отразяване на мненията на всички заинтересовани страни по отношение разработването на ОПИК 2014–2020 г., както и използването на експертизата на членовете за възможно най-качествено разработване на документа. Поименният състав на тематичната работната група, отговорностите и задачите ѝ, са определени със заповед РД-16-1396/19.10.2013 г. на Министъра на икономиката и енергетиката (приложен списък на партньорите като приложение към настоящия документ).

За да се осигури възможно най-широко и активно участие на заинтересованите страни, структурите на гражданското общество са представени от най-утвърдените и активни организации на бизнеса в страната. В групата намират място и представители на национално представените организации на и за хората с увреждания, организации от тематичните групи „Социални организации“, „Екологични организации“ и „Политики за развитие“. За участие на неправителствени организации в ТРГ е проведен избор съгласно Механизма за избор на неправителствените организации, утвърден от Министъра по управление на средствата от ЕС. Проведен е и избор на представители на академичната общност, в съответствие с методиката и със съдействието на Министерство на образованието и науката.

Партньорите в ТРГ са включени в цялостното изготвяне, разглеждане и съгласуване на проектите и окончателен вариант на ОПИК като всичките им права и задължения като членове на групата са дефинирани в правилата за работа на тематичната работната група, приети с гласуване на нейното първо заседание.

За да се улесни участието на партньорите от цялата страна, за място на срещите на ТРГ се избират възможно най-комуникативни зали, вкл. с достъп на хора с увреждания. Всички решения на ТРГ се вземат по възможност с консенсус. При наличие на разногласия се провеждат допълнителни срещи. Предвидена е и възможността за създаване на подгрупи за разработване на отделни части от проекта на ОП/обсъждане на специфични въпроси и решаване на проблеми, свързани с функциите и задачите на работната група или с проекта на оперативната програма. С оглед коректното отразяване на всички постъпили становища и коментари, секретариатът изготвя протокол от всяко заседание както и съгласувателна таблица, в която се регистрират отразените становища и се дават основанията за отхвърляне на неприетите такива.

С оглед даване на възможност за запознаване с проекта на ОПИК и отразяване на мненията на възможно най-широк кръг заинтересовани, на интернет страницата на ОПРКБИ 2007-2013 г. (<http://www.opcompetitiveness.bg>) са създадени рубрика „Нов програмен период 2014 - 2020 г.“ и секция „Предложения, мнения, препоръки“. В рубриката „Нов програмен период 2014 - 2020 г.“ се публикуват документите от заседанията на ТРГ, а секция „Предложения, мнения, препоръки“ предоставя възможност бизнесът да изпраща своите предложения, коментари и препоръки за програмирането на новия период 2014-2020 г. Всички изпратени предложения, мнения и препоръки са разгледани от Управляващия орган на ОП „Конкурентоспособност“ и са получили отговор.

За популяризиране на проекта на ОПИК 2014-2020 и получаване на обратна връзка от още по-широк кръг лица и организации, експерти на УО участват в редица информационни събития, на които представят проекта на програмата.

След окончателното разработване на програмата и одобрението ѝ от ЕК сътрудничеството с партньорите ще продължи в рамките на бъдещия Комитет за наблюдение, в който участие ще вземат преобладаващата част от организациите, представени в ТРГ.

Организация на предварителната оценка и процеси на екологичната оценка

ОПИК бе доразработена и развита в съответствие с предварителната и екологичната оценка и на база проведените консултации във връзка с тях през юни 2014.

*Предварителна
и екологична
оценка*

Предварителната и екологичната оценка бяха извършени от външни консултанти, избрани чрез обществени поръчки. По време на разработване на програмата УО е взаимодействал активно и с двамата консултанти. Дискусии и срещи са провеждани по време на извършване на оценките с оглед последващо подобряване на Програмата. Направените коментари и препоръки са взети предвид при финализиране на програмата, което допринесе значително за подобряване качеството на програмния документ.

В рамките на двата кръга консултации по Заданието за Доклад и по Доклада за екологична оценка на ОПИК са изпратени писма до всички заинтересовани страни, представени в Тематичната работна група за разработване на ОПИК (вкл. и представените в нея неправителствени организации), както и до тези, определени в Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (МОСВ, МЗ, РИОСВ, БД).

8. КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, ЕЗФРСР, ЕФМДР, НА ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ И ИНСТРУМЕНТИ НА СЪЮЗА КАКТО И С ЕИБ

Разграничаване и допълняемост на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” и другите оперативни програми на национално ниво.

Едно от предизвикателствата пред ефективното и ефикасно усвояване на средствата от ЕСИФ е постигане на синергичен ефект от различните дейности в рамките на отделните оперативните програми на национално ниво. Едновременно с това е необходимо постигане на ясна демаркационна линия между отделните оперативни програми, за да се избегне припокриване на мерки и допускане на двойно финансиране. Цялостният механизъм и структурите, осигуряващи координация между ЕСИФ и други национални и европейски инструменти за финансиране са представени в специален раздел от Споразумението за партньорство на Република България. На ниво ОПИК са идентифицирани следните области на разграничаване и допълняемост с останалите оперативни програми на България:

ОПИК и Оперативна програма „Наука, образование и интелигентен растеж” (ОПНОИР)

ОПИК и ОП НОИР са насочени към постигане на интелигентен растеж на българската икономика. Всяка една от тях, чрез взаимно-допълващи се интервенции, допринася за развитието на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите, което е определено като тематична цел 1 от Общата стратегическа рамка на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ОСР на ЕСИФ).

Подкрепата по ОПНОИР е насочена към изграждане на необходимия инфраструктурен и човешки ресурс за провеждане на приложни изследвания в тематичните области на ИСИС. В новоизградената научноизследователска инфраструктура (центровете за компетентност и центровете за върхови постижения) и в модернизиранията такава (научни институти и висши училища) ще се извършват приложни изследвания, водещи до създаването и разпространяването на публично достъпно знание в областите на ИСИС, което, от своя страна, ще служи като стимул и научна база за иновационната активност на бизнеса. Същевременно, чрез финансирането на приложните изследвания, ще се реализира и специализацията на учените и подготовката на докторанти и пост-докторанти за създаване и развитие на необходимия научен и изследователски капацитет в тези области. В допълнение, регионалните нужди от специализация в тематичните области на ИСИС ще бъдат адресирани чрез регионалното разпределение на центровете за компетентност и подкрепа за модернизиране на инфраструктурата във висши училища и научните организации, чиято дейност представлява най-голям интерес за местния бизнес.

ОПИК, от своя страна, ще интервенира в подкрепа за извършване на приложни изследвания и иновации с цел създаване или усъвършенстване на конкретни продукти и услуги в предприятията и тяхната комерсиализация, ползвайки изградения капацитет и резултатите от приложни изследвания в рамките на

центровете за компетентност и за върхови постижения, висшите училища и научни организации.

В подпомагане на иновационната дейност на предприятията ще се финансира и изграждане, оборудване и акредитация на тематично фокусирани лаборатории и друга подобна инфраструктура, необходими за нуждите на предприятията от сертифициране, стандартизирани изпитания, технологична проверка, доказване на концепции, опитни образци и полезни модели, прототипиране и др. подобни дейности, които не са свързани със създаването на нови знания, а с разработване и внедряване на иновации, вкл. подкрепа за офиси за технологичен трансфер с изградена базова инфраструктура (извън рамките на центровете за компетентност и центровете за върхови постижения).

По този начин ОПНОИР ще финансира дейности, поставящи необходимата стабилна кадрова и научно-приложна основа за развитие на иновационната дейност на българските предприятия, тъй като качеството на научно-изследователската инфраструктура, създаването на ново поколение учени и съответно, повишаване на нивото на образованието и научно-изследователската дейност са в основата на иновационния капацитет на всяка страна. От своя страна, фокусът на ОПИК ще е върху стимулиране на бизнеса за използване на резултатите от създадените условия за осъществяване на иновационна дейност и трансформирането им в продаваеми продукти и процеси, които създават икономически растеж.

Специално внимание ще бъде обърнато на постигането на синергичен ефект от подкрепата за София-Тех Парк (СТП) по двете оперативни програми. По ОПНОИР ще бъдат финансирани научно-приложни изследвания от научни групи в рамките на консорциума към лабораторния комплекс. Това включва финансиране на конкретни научно-приложни проекти, вкл. разходи за консумативи, наемане и обучение на изследователи, поддръжка на оборудването, разпространение на знания и др. присъщи разходи. ОПИК ще интервенира в инвестиционни разходи за инфраструктура, която не е финансирана по ОПК.

При старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението). Обсъждането и приемането на критерии за избор на операции, както и конкретните параметри на предлаганите процедури ще се извършва и в рамките на КН на двете оперативни програми, където управляващите органи са представени със статут на пълноправни участници.

Изпълнението на двете оперативни програми и очакваният ефект на допълване следва да има основен принос към постигането на дефинираната национална цел за инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП до 2020 г.

ОПИК и Оперативна програма „Региони в растеж” (ОПРР)

Стратегията на ОПРР залага на повишаване качеството на живот с оглед преодоляване на отрицателните демографски тенденции и използване потенциала на градовете за балансирано развитие на цялата територия на страната. Поставя се акцент върху устойчивото и интегрирано градско развитие (Приоритет 1) като е възприет подход на концентрация на ресурсите чрез фокусиране на инвестициите

ОПИК и ОПРР

в определени градове (идентифицирани градове за подкрепа в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.) и по конкретно в рамките на зоните на въздействие на съответните Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Чрез тези планове се цели постигне на синергичен ефект от координираното изпълнение на различни местни секторни политики и инвестиции на териториално ниво, така че цялостното решение да надхвърли добавената стойност, ако тези политики и инвестиции биха били изпълнени по отделно.

Координация между двете оперативни програми ще бъде търсена в рамките на зоните с потенциал за икономическо развитие, идентифицирани в Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). ОПРР 2014-2020 г. ще подкрепя модернизация и реконструкция на съществуващата или изграждане на нова техническа инфраструктура, отнасяща се до насърчаване на бизнеса и предприемачеството, както и изграждане, рехабилитация и реконструкция на бизнес и индустриални зони, включително и сгради в рамките на зоните с потенциал за икономическо развитие на ИПГВР. ОПИК ще дава допълнителна приоритетност на допустимите предприятия, които развиват икономическа дейност или имат намерение да инвестират в идентифицираните зони с потенциал за икономическо развитие в рамките на ИПГВР на градовете извън обхвата на дефиницията за селски район.

Близко 1/3 от ресурсите по ОПРР са насочени към тематична цел 4 „Подкрепа за преминаването към ниско-въглеродна икономика във всички сектори“ като почти 20% от средствата са определени за прилагане на мерки за енергийна ефективност в административни и жилищни сгради, а около 9% от средствата ще бъдат инвестирани в развитието на интегриран градски транспорт. От друга страна, по ОПИК са предвидени мерки, които са насочени към повишаване на енергийната ефективност в предприятията (производствени процеси, отопление/охлаждане, енергийни характеристики на сградния фонд). По този начин двете оперативни програма обхващат две различни, но и допълващи се области на интервенции. Високата енергийната интензивност на българската икономика спрямо средното ниво за ЕС и основните идентифицирани проблеми в това направление изискват изпълнение на мерки за повишаване на енергийната ефективност във веригата производство – пренос – потребление на енергия. Необходимо е повишаване на ефективността на потреблението на енергия във всички сектори на българската икономика, за да бъде достигната амбициозната цел, която си е поставила България за повишаване на енергийната ефективност с 25% до 2020 г.

В допълнение на Приоритетна ос 5 „Регионален туризъм“ на ОПРР, насочена към опазване и развитие на културното наследство от национално и световно значение, в рамките на ОПИК се предвижда подкрепа за маркетингови и информационни дейности в областта на туризма на национално и регионално ниво.

Освен тематичните цели, върху които се фокусира съответната оперативна програма като основна демаркационна линия между ОПИК и ОПРР може да се посочат потенциалните бенефициенти по двете програми – по ОПИК са микро-, малки, средни и големи предприятия и агенции и други организации и ведомства, които са свързани с предоставянето на услуги за подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата, а по ОПРР – 67 общини, съгласно ИПГВР,

дирекция „Жилищна политика“, МРР и финансови институции във връзка с приложението на финансови инструменти за целите на програмата.

ОПИК и Оперативна програма „Околна среда” (ОПОС)

ОПИК и ОПОС адресират едновременно един от аспектите на основната цел на стратегия „Европа 2020“ – интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, а именно устойчивостта. В рамките на двете програми се предвиждат дейности в подкрепа на изпълнението на тематична цел 6 от ОСР на ЕСИФ - Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност. В обхвата на ОПОС са включени мерки насочени към опазване, възстановяване и поддържане на биологичното разнообразие в Националната екологична мрежа, включваща защитени зони и територии (ПО Натура 2000 и Биоразнообразие); подобряване на системите за управление на битовите отпадъци и осигуряване на подходящо третиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци, при спазване на йерархията за управление на отпадъците и насочено към изпълнение на целите, съгласно националното законодателство и това на ЕС (ПО Отпадъци); подобряване на управлението на водите чрез осигуряването на пречистване на отпадъчните води в агломерации, в които отпадните води от канализационните мрежи се заустват без съответното пречистване, осигуряване на чиста и безопасна питейна вода за населението, подобряване на системата за мониторинг на водите, изграждането на информационни системи и модели за управление на водите. Предвидените мерки ще се изпълняват от структури на/звена в структурата на МОСВ, ИАОС, общини, юридически лица със стопанска и с нестопанска цел, научни институти, структури/органи/звена, отговорни за управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 в страната и защитени територии и др.

ОПИК и ОПОС

От друга страна по ОПИК се предвижда внедряване на еко-иновации в предприятията като е възприет хоризонтален подход. Ще се подкрепя внедряването на високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси и намаляване на използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения; внедряване на безотпадни технологии, иновационни производствени материали, технологии за производство на „зелени продукти“ и други във всички сектори на икономиката. Фокусът на ОПИК в това направление е въвеждане на еко-иновации, които да допринесат за рационално използване на ресурси и енергия и за повишаване на производителността на предприятията, докато водещото направление в ОПОС е опазването на околната среда. По ОПОС не са предвидени дейности в подкрепа на насърчаването на използването на иновативни решения в областта на околната среда. Отчитайки това, не се очаква припокриване /дублиране на интервенции между двете програми.

ОПИК и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОПРЧР)

Стратегията на ОПРЧР се основава на три стълба - по-висока и по-качествена заетост, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване и модернизирани публичните политики като се базира на идентифицираните основни нужди на целевите групи по програмата.

Чрез допълняемостта на мерките по двете оперативни програми ще се постигне по-висока ефективност на средствата от ЕСИФ. От една страна, чрез Оперативна

програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 се подкрепя предприемачеството и засилване на експортния и производствения потенциал на предприятията, което създава предпоставки за откриване на нови работни места. От друга страна, в ОПРЧР са предвидени мерки за осигуряване на възможност за заетите, предприятията и предприемачите по-лесно да се адаптират към променящите се нужди на икономиката и пазара на труда, включително чрез развитие на знанията и уменията на заетите съобразно нужните на бизнеса квалификация и компетенции, въвеждане на нови форми на организация на труда и насърчаване на географската и професионалната мобилност.

Двете програми се допълват по отношение на мерките за насърчаване на предприемачеството. По ОПИК се предвижда използването на финансови инструменти за насърчаване на предприемачеството като част от Тематична цел 3. Дейностите по това направление по ОПРЧР целят подобряване достъпа до заетост чрез насърчаване на предприемачеството и стартирането на самостоятелна стопанска дейност и самостоятелно заети лица, в рамките на Тематична цел 8. По ОПИК ще бъдат подкрепени предприятия, чиито инвестиционни нужди са по-значителни, а по ОП РЧР - новосформирани предприятия, чиито инвестиционни нужди са по-малки (напр. не надхвърлят 50 хил. лв).

По отношение на бенефициентите ОП РЧР ще финансира мерки за самостоятелна заетост за лица, желаещи да стартират собствен бизнес, които все още нямат регистрирано предприятие или за новорегистрирани от посочените лица предприятия. ОПИК ще насърчава създаването на нови предприятия предимно във високо- и средно технологичните сектори и тези на интензивни на знанието услуги съгласно НСНМСП, развитието на нови идеи, нови продукти/услуги, както и предприемачеството в определени специфични области, напр. творчески и културни индустрии, предприятия разработващи нови продукти и услуги, свързани с активното застаряване на населението и социално-здравно предприемачество, социални предприемачи и кооперации на хора с увреждания, ИКТ приложения и приложения за електронна търговия и услуги в тези области.

Допълняемост между двете програми ще се търси и посредством възможности за координирано изпълнение на схеми по отношение на социалното предприемачество. В тези случаи ще се цели подкрепените от ОПРЧР социални предприятия да имат достъп до схеми за подпомагане на по-нататъшното им развитие по ОПИК. По линия на ОПРЧР ще бъдат подкрепяни стартиращи социални предприятия чрез финансиране на дейности в области като социален маркетинг, популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество, социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи, оборудване и адаптиране на работни места, подобряване на капацитета и човешките ресурси за ефективно управление и др. Впоследствие, подкрепата по ОПИК за социални предприятия, които са търговски дружества, ще се осъществява чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за подобряване на производствения капацитет и качеството, използване на ИКТ, консултантски услуги и др.

ОПИК и Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура” (ОПТТИ)

ОПТТИ е насочена към изграждането на устойчив транспорт и транспортни системи. По програмата е предвидено насърчаване на мултимодалното единно европейско транспортно пространство, посредством инвестиции в Трансевропейската транспортна мрежа. Развитие на екологични и нисковъглеродни транспортни системи и насърчаване на устойчивата градска мобилност, включително речен и морски транспорт, пристанищата и мултимодалните връзки (в рамките на тематична цел 7). Осигуряването на добра пътна инфраструктура е един от факторите, които оказват въздействие върху условията за развитие на бизнес, но по отношение на разграничителната линия между двете програми не съществуват области на инвестиционно припокриване.

ОПИК и ОПТТИ

ОПИК и Оперативна програма „Добро управление” (ОПДУ)

По ОПИК се предвижда подкрепа за бизнеса в специализираните области на интервенция по приоритетните направления на програмата (иновации, предприемачество и конкурентноспособни МСП, енергийна и ресурсна ефективност). Основен елемент е предоставянето на директна подкрепа за предприятията (ваучери, грантове и финансови инструменти). Ефективността на тези инвестиции е в пряка зависимост от подкрепата, която ще се предоставя по ОПДУ за по-благоприятна цялостна бизнес среда и конкурентноспособност, най-вече чрез добра регулация и фокус върху качеството и сročността на предлагането на публични услуги, в т.ч. по-нататъшното развитие на електронното управление.

ОПИК и ОПДУ

В допълнение, ще е възможно по ОПИК да се осъществят ограничен брой качествени проекти на институции с национален обхват (агенции, ведомства и др.) или партньорски проекти (напр. с организации на бизнеса) в пряка полза за развитието на бизнеса – информираност, електронни приложения, международно присъствие, дейности с инвестиционна и експортна насоченост и др.

Ще се допустими например целенасочени инвестиции за стандартизация и акредитация, партньорски проверки, технологичната обезпеченост на лаборатории и звена за извършване на контрол, иновативен капацитет и капацитет в сферата на патентите и прилагането на законодателството за интелектуална собственост, системи за наблюдение и оценка в сферата на енергийната и ресурсна ефективност на предприятията, строго специализирана професионална квалификация в областите на финансиране по ОПИК.

ОПИК и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР)

Подкрепата по ОП „Иновации и конкурентноспособност“ и Програмата за развитие на селските райони е взаимно допълваща се по отношение на иновациите, развитието на МСП сектора и енергийната ефективност, като демаркацията между двете програми се основава на териториалния обхват, допустимите сектори, целевите групи и бенефициенти и видовете дейности, включени в обхвата на съответните приоритети.

Подкрепата за **иновации** в рамките на ПО 1 по ОПИК е в съответствие с тематичните области и хоризонтални политики, определени в ИСИС с изключение на тези, попадащи в обхвата на ПРСР (напр. производство на биохрани). Подкрепата за иновациите по ПРСР е хоризонтална, като се предоставя в секторите на селското стопанство и хранителната промишленост за

преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, с изключение на риба и рибни продукти. В рамките на Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост ще се подкрепя сформиранието и функционирането на оперативни групи, които изпълняват конкретен иновативен проект.

По отношение на подкрепата за МСП и стартиращи предприятия, по ПО 2 на ОПИК ще се подкрепят МСП от секторите, определени в НСНМСП (високо, средно и ниско технологични сектори), с изключение на подсекторите в хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, които се покриват от ПРСР и с изключение на риба и рибни продукти. Инвестиционна подкрепа и стартова помощ за неземеделски дейности се предоставя на малки и средни предприятия на територията на цялата страна и на микро предприятия извън селските райони.

ПРСР предоставя инвестиционна подкрепа за модернизация на земеделските стопанства и предприятията, преработващи и добавящи стойност към земеделски продукти, вкл. хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, с изключение на риба и рибни продукти. Инвестиционна подкрепа и стартова помощ за неземеделски дейности се предоставя на микро предприятията от селските райони.

По отношение на енергийната ефективност ОПИК (ПО 3) адресира проблемите с високата енергийна интензивност на предприятията от преработващата промишленост, с изключение на предприятията от хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, с изключение на риба и рибни продукти, и земеделските производители, които са обект на подкрепа по ПРСР. И двете програми ще предоставят подкрепа за използването на енергия от възобновяеми източници само за собствено потребление. Предприятията бенефициенти по ОПИК ще имат възможност да изпълняват мерки за използването на биомаса, вкл. първична и вторична биомаса от продукти от Анекс I, като производството на биомаса в горското стопанство ще се подкрепя по ПРСР.

Подкрепата за ресурсна ефективност по ОПИК е насочена към предприятия и/или групи предприятия от преработващата промишленост за пилотни и демонстрационни инициативи за повишаване ефективното използване на ресурсите, като са изключени предприятията от хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС.

Подкрепата по ОПИК изключва първичното производство на селскостопански продукти, вкл. риба и рибни продукти. По отношение на хранителната промишленост, преработката/маркетинга на селскостопански продукти от Анекс I към ДФЕС, подпомагани по ПРСР, са изключени от ОПИК: мляко и млечни продукти, месо и месни продукти, плодове и зеленчуци, включително гъби, пчелен мед, зърнени, мелничарски и нишестени продукти, растителни и животински масла и мазнини, технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки, готови храни за селскостопански животни, гроздова мъст, вино и оцет, производство на енергия чрез преработка на растителни и животински продукти с изключение на биомаса от рибни продукти.

Предприятията осъществяващи дейности в хранителната промишленост, различни от гореизброените са допустими за подкрепа по ОПИК, в случай че отговарят на всички други условия и изисквания по програмата.

ОПИК и Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР)

ПМДР се финансира от Европейски фонд за морско дело и рибарство и включва мерки в областта на развитието на научно изследователска инфраструктура и приложните изследвания, технологичното развитие и иновациите, конкурентоспособността, предприемачеството, ниско-въглеродните технологии и енергийна ефективност, опазването на околната среда и др. в сектор рибарство и аквакултури.

ОПИК и ПМДР

С оглед на характера и обхвата на предвижданите мерки по двете оперативни програми, основната демаркационна линия между ОПИК и ПМДР следва да се основа на бенефициентите, както и през текущия програмен период. По ПМДР като допустими бенефициенти са определени физически или юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, развиващи дейност в сектор Рибарство и/или Аквакултури, организации и асоциации от организации на производители на продуктите на риболова и аквакултурите и други форми на обединения в посочените сектори, които ще бъдат изключени от обхвата на ОПИК. По отношение на мерките в подкрепа на синия растеж, в ПМДР акцент се поставя на морската флора и фауна, а по ОПИК ще се възможни проекти, в случай че се докаже търсенето и потенциалът за разработването на „синя“ енергия.

Разграничаване и допълняемост на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” с други програми по Общата стратегическа рамка

С цел максимално ефективно и ефикасно използване на ресурсите на ЕС е необходимо да се осигури хармонизиран подход, взаимодействие и допълняемост на финансовите механизми в програмите на ЕС и страните членки, с иновативни подходи за разрешаване на глобалните икономически и социални предизвикателства. В тази връзка е необходимо да се определи за кои от идентифицираните за финансиране направления/приоритети съществуват възможности за финансиране по линия на хоризонталните програми на ЕС, имащи отношение към целите на ОПИК.

ОПИК и Хоризонт 2020

Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ (2014-2020 г.) ще бъде основният финансов механизъм за Иновационния съюз – една от водещите инициативи на ЕС по стратегия „Европа 2020“ за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Програмата ще се фокусира върху финансирането на три ключови цели:

ОПИК и Хоризонт 2020

- първата ще подпомогне позицията на ЕС като световен лидер в науката, например чрез Европейския изследователски съвет, сдружения и изследователска инфраструктура;
- втората ще помогне да се гарантира индустриално лидерство на ЕС и ще помогне на Европа да стане по-атрактивно място за инвестиции в

изследвания и иновации, чрез значителни инвестиции в ключови индустриални технологии и по-голям достъп до капитал и подкрепа за МСП;

- третата ще адресира основните проблеми, споделяни от всички европейци, организирани в 6 ключови теми или „социални предизвикателства”: здраве, демографска промяна и благосъстояние; безопасност на храните, устойчиво земеделие, море и морски изследвания и био-икономика; сигурна, чиста и ефективна енергия; интелигентен, зелен и интегриран транспорт; действия за климата, ресурсна ефикасност и суровини; приобщаващи, иновативни и сигурни общества.

В рамките на ОПИК са предвидени дейности, които да подкрепят иновационната активност и да повишат конкурентоспособността на българските предприятия. По този начин ще се осигури сближаване на нивото на развитие на иновационната дейност в България със средното равнище за ЕС и създаване на възможности (повишаване на капацитета) на българските предприятия да участват активно и успешно в международни инициативи, програми и проекти в областта на иновациите и развитие на ключови индустриални технологии. Предприятията или други организации могат обикновено да кандидатстват по хоризонталните програми на ЕС, най-общо при условие, че представят устойчиви, стойностни и транснационални проекти, за което е необходимо да разполагат със съответния капацитет за тяхното разработване и изпълнение.

Осигуряването на необходимия инвестиционен и оборотен капитал е един от ключовите проблеми пред българския бизнес и развитието на предприемачеството, който адресира ОПИК. По ОПИК се предвижда изпълнение на финансови инструменти в областта на иновациите, които ще бъдат по-детайлно представени след извършване на предварителна оценка на финансовите инструменти, съгласно изискванията на регламентите на ЕК.

В програма „Хоризонт 2020“ се поставя особен акцент върху прехода към зелената икономика като двигател за устойчиво развитие. Определеното финансиране за въздействие върху климата и ресурсна ефективност ще бъде съпроводено с други специфични цели на новата програма, така най-малко 60 % от предложения общ бюджет от 80 милиарда евро ще бъде насочен за устойчиво развитие, а 35 % към проблеми, свързани с климата. По този начин се цели предоставяне на директни облаги за гражданите, като безопасна храна, чисти градове, зелен транспорт и енергийно ефективни сгради.

По ОПИК е изведена отделна приоритетна ос за подкрепа на прехода към зелена и ефективна икономика, а еко-иновации са част от ИП 1.1 на ПО 1.

ОПИК и Програмата за конкурентоспособност и малки и средни предприятия (COSME)

Новата програма за конкурентоспособност и малки и средни предприятия е с планиран бюджет от 2,3 млрд. евро и е насочена към улесняване достъпа на малките и средни предприятия до финансиране, създаване на благоприятна среда за развитие на бизнес и растеж на предприятията, насърчаване на предприемаческата култура в Европа, повишаване на устойчивата конкурентоспособност на предприятията в ЕС и подобряване на достъпа на

ОПИК и COSME

малкия бизнес до международни пазари, както и подкрепа за развитието на Европейска мрежа за предприятия.

В рамките на ОПИК се предвиждат дейности, които са насочени към насърчаване на предприемачеството и развитие на бизнеса и подкрепа за интернационализацията на предприятията и развитие на услуги за бизнеса, като по този начин ще се повиши капацитетът на българските предприятия да участват в европейски инициативи и да се конкурират на международно ниво.

Предвидените менторство и привличане на международен опит в приоритетна ос 1 и 2 ще подсилят капацетата на предприятията и организациите в които се инвестира да кандидатстват за други дейности за финансиране по COSME и Хоризонт 2020.

Разграничаване и допълняемост на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” с други национални инструменти

Националният иновационен фонд (НИФ) към Министерство на икономиката и енергетиката, управляван от ИАНМСП за 2014 г. ще разполага с 10 млн. лева от централния бюджет, в т.ч. 7-ма конкурсна сесия. Като приоритетни сектори и области на индустриалните изследвания и на експерименталното развитие, които ще бъдат субсидирани от НИФ в рамките на седмата конкурсна сесия са определени: машиностроене, електроника и електротехника, хранително-вкусова промишленост, ИКТ в сферата на предприятията, творчески индустрии.

ОПИК и други национални инструменти

Основната цел на НИФ е насърчаване на научноизследователската и развойната дейност за повишаване конкурентоспособността на българските предприятия. Пряката цел на НИФ е да насърчи реализацията на научноизследователски развойни проекти и проекти за техническа осъществимост, инициирани и реализирани в добре работещи предприятия, с цел усвояване на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги, насочени към засилване на икономическата ефективност, повишаване на иновативния потенциал и технологичното равнище на предприятията, увеличаване на частните инвестиции за тях, повишаване динамиката на иновационните процеси. Фондът цели да подобри пазарния резултат за предприятията и за обществото, изразен в по-добри цени за по-високо качество, увеличаване обема на производство, намаляване използването на ресурси и увеличаване на инвестициите в ефективни предприятия.

ОПИК и ЕВРИКА

ЕВРИКА е трансевропейска мрежа за пазарно-ориентирана изследователска и развойна дейност в областта на промишлеността. Тя подпомага конкурентоспособността на европейските фирми чрез развиването на международно сътрудничество, което води до създаването на контакти и изграждането на мрежи за иновации. Целта ѝ е да постигне пазарна реализация на резултатите от висококачествената научноизследователска и развойна дейност и да използва мултиплициращия ефект от съвместната работа за подобряване на качеството на живота.

ОПИК и ЕВРИКА

В настоящия момент 39 държави са пълноправни членки на инициативата ЕВРИКА, а за 40-и член се приема Европейският съюз. Освен страните от ЕС в

инициативата членуват Швейцария, Русия, БЮР Македония, Израел, Украйна, Турция и др.

ИАНМСП организира и координира дейността по участието на страната в инициативата ЕВРИКА. Разходите за националното финансиране на българските организации, участващи в проекти на инициативата ЕВРИКА са за сметка на бюджета на Националния иновационен фонд.

ОПИК и ЕВРОСТАРС II

Програма ЕВРОСТАРС II е наследник на ЕВРОСТАР – съвместна инициатива на ЕВРИКА и Европейската комисия по линия на 7-ма рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие на ЕС (7РП) и аналогично за новия програмен период на Хоризонт 2020. Целта ѝ е да осигури финансиране за пазарно ориентирани научни изследвания и експериментално развитие с активното участие на малки и средни предприятия, осъществяващи научно-развойна дейност.

*ОПИК и
ЕВРОСТАРС II*

Програмата ЕВРОСТАРС предоставя възможност за съвместно национално и европейско финансиране на международни научноизследователски проекти. Изискването е в проекта да участват най-малко две юридически лица от различни страни-членки, като водещ партньор е „малко или средно предприятие, работещо в сферата на научноизследователската и развойна дейност”.

ИАНМСП организира и координира дейността по участието на страната в съвместна инициатива ЕВРОСТАРС. Разходите за националното финансиране на българските организации, участващи в проекти на съвместна инициатива ЕВРОСТАРС са за сметка на бюджета на Националния иновационен фонд.

Разграничаване и допълняемост на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” с други инструменти на Европейското икономическо пространство и Норвегия

ОПИК и Норвежката програма

Иновации в зелената индустрия е една от областите в рамките на помощта по Норвежка програма за финансовия период 2009-2014 г. Общият принос от Норвегия е над EUR 110 млн. Общата цел на програмата е да се повиши конкурентоспособността на зелените предприятия, включително екологосъобразността на съществуващи производства, зелени иновации и зелено предприемачество. Очакваните резултати от тази област на програмата са: реализация на бизнес възможности на екологизирането на европейската икономика - намалено производство на отпадъци и намаляване на вредните емисии във въздуха, водата и земята - разширено използване на екологично чисти технологии, създаване на работни места и предприемачество.

*ОПИК и
Норвежката
програма*

ОПИК и Швейцарската програма

Швейцария си сътрудничи с ЕС чрез подпомагане на усилията за намаляване на икономическата и социалните различия.

Приносът за България в размер на 76 милиона швейцарски франка ще се реализира под формата на проекти и програми в периода 2010-2019. Швейцария взема участие в области, в които България е заявила, че има най-голяма нужда и в които Швейцария може да предостави своите експертни познания. В тези области са включени подпомагане на

*ОПИК и
Швейцарска
програма*

частния сектор, научни изследвания и образование и подкрепа за изграждане на партньорства. Българо-швейцарската изследователска програма за периода 2011-2016 г. допринася за насърчаването на съвместни български-швейцарски изследвания.

9. ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

Приложимите предварителни условия са общи и тематични:

Общо условие 1. Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове

Оценката на предварителните условия

Общо условие 2. Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за равенството между половете в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове

Общо условие 3. Наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО

Общо условие 4. Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове

Общо условие 5. Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове

Общо условие 7. Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите.

Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието

Тематично условие 1.1. Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите

Тематично условие 3.1. Извършени са специални действия в подкрепа на поощряването на предприемачески дух, като се отчита Small Business Act (SBA).

Тематично условие 4.1. Извършени са действия за насърчаване на разходоефективни подобрения на ефективността при крайното потребление на енергия и разходоефективни инвестиции в енергийната ефективност при изграждането или реновирането на сгради

Тематично условие 4.3. Извършени са действия за насърчаване на производството и разпространението на възобновяеми енергийни източници

Тематично условие 6.1. Воден сектор: Наличие на а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речни басейни за инвестиции, подкрепени от програмите.

Тематично условие 6.2. Сектор на отпадъците: Насърчаване на икономически и екологично устойчиви инвестиции в сектора на отпадъците, по-конкретно чрез съставяне на планове за управление на отпадъците в съответствие с Директива 2008/98/ЕО и с йерархията на отпадъците.

Тематично условие 7.4 Развитие на умни системи за разпределение, съхранение и пренос на енергия: Наличие на изчерпателни планове за инвестиции в умна енергийна инфраструктура и на регулаторни мерки, които допринасят за повишаването на енергийната ефективност и сигурността на доставките.

9.1. Описание на действията, които ще бъдат предприети за изпълнение предварителните условия, отговорните органи и съответния времеви график на тези действия

Действията, които ще бъдат предприети за изпълнение на приложимите общи предварителни условия са представени в таблицата по-долу.

Таблица 9-1: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
1.1. Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или	НЕ	<p>Введена е национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, която:</p> <ul style="list-style-type: none"> — се основава на SWOT анализ (анализ на силните страни, слабостите, възможностите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите; — очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие; — съдържа механизъм за мониторинг. 	НЕ	<p>Подготвен е работен вариант на стратегията за интелигентна специализация. Той е разработен съвместно с експерти на Световната банка.</p> <p>http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf</p> <p>Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от Народното събрание през 2011 г.</p> <p>http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708</p>	

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
<p>регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.</p>		<p>Приета е рамка, която очертава наличните бюджетни ресурси за научни изследвания и иновации.</p>	<p>НЕ</p>	<p>Националната стратегията за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014, като ефективността от изпълнението на заложените цели и мерки ще бъдат оценявани от независими експерти на три годишен период. Планът за действие е рамката за конкретните действия, програми и инициативи, които Правителството ще реализира във връзка с изпълнение на Националната стратегия за научни</p>	

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
				<p>изследвания. Планът за действие обхваща политики, приоритети и програми на водещите министерства и ведомства в научно-иновационната система. Планът предлага комбинация от мерки и действия, подкрепени чрез различни национални фондове, европейски програми, кохезионни инструменти и специални схеми за подкрепа от трети страни.</p>	
<p>1.2 Инфраструктура за научни изследвания и иновации.Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.</p>	<p>НЕ</p>	<p>Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите, свързани с приоритетите на Съюза, и при целесъобразност, с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI).</p>	<p>НЕ</p>	<p>Национална пътна карта за научна инфраструктура http://www.mon.bg/top_menu/science/infrastructure/ Приета е Национална пътна карта за научната инфраструктура с РМС № 692 от 21.09.2010. В Пътната карта има определени приоритетни инфраструктури, както и възможни източници за тяхното</p>	<p>В изпълнение на пътната карта МОН участва в три пан-европейски научни инфраструктури чрез подписани Меморандуми за разбирателство. Към 2013 г. България е част от следните международни консорциуми: 1. EURO-ARGO - ГЛОБАЛЕН МОНИТОРИНГ НА ОКЕАНИТЕ -</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
				<p>финансиране. При разработването на Националната пътна карта са привлечени експерти от Европейския стратегически форум за научни инфраструктури и е направена ex ante оценка на включените в нея инфраструктури.</p>	<p>ЧАСТ ОТ ПОЛЗИТЕ ЗА БЪЛГАРИЯ, като България има потенциал да бъде определена за регионален координатор за Черно море. С участието ни в EURO-ARGO ще се подобрят техническите инсталации за наблюдение на Черно море, на климатичните промени и ще има по-добра прецизност и точност за прогнозиране на времето. Ще се осигури достъп по модерна апаратура и информация за държавите от региона и ще се предоставят услуги в полза на обществото – климатични промени; на държавата – сигурност на морския транспорт и бизнеса – аквакултури и рибарство и други;</p> <p>2. ВВМРИ - БИОБАНКИРАНЕТО И БИОМОЛЕКУЛЯРНИТЕ РЕСУРСИ, като българските учени ще участват при разработването на нови диагностични методи и на лекарствени средства, в т.ч. възможност за бърз трансфер към клинични изпитания и развитие на методи за индивидуална диагностика и последващо лечение.</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
					<p>3.CLARIN-E-ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННИТЕ ЕЗИКОВИ РЕСУРСИ, С УНИКАЛНИ БАЗИ ДАННИ И БАЗИ ЗНАНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, ТЕХНОЛОГИЧНИ СОФТУЕРНИ МОДУЛИ И КОМПЮТЪРНИ МРЕЖИ. КЛАРИН ще съхрани българското езиково културно наследство и да предостави широк достъп до езикови ресурси и технологии на всички потенциални потребители от индустрията и изследователските среди до сферата на образованието</p>
<p>3.1. Извършени са специални действия в подкрепа на поощряването на предприемачески дух, като се отчита Small Business Act (SBA).</p>	<p>ДА</p>	<p>Специалните действия са: — въведени са мерки с цел намаляване на времето и разходите, свързани с учредяване на дружество, като се вземат под внимание целите на SBA;</p>	<p>ДА</p>	<p>Заявленията за първоначална регистрация на търговци се разглеждат в рамките на законоустановения тридневен срок. Таксата за регистрация на дружество с ограничена отговорност понастоящем е значително под посочения размер от 100 €. Действащите нормативни актове, регламентиращи мерките, са налични на следните електронни адреси: http://www.registryagency.bg/downloads/ZTR.</p>	<p>Изготвен е проект за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър (в изпълнение на мярка 7 от приетия с Решение № 484/15.08.2013 г. на Министерски съвет Пакет от мерки за намаляване на регулаторната тежест), в който се предвижда намаляване на срока за първоначална регистрация на търговци от 3 работни дни на един работен ден.</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
				<p>pdf http://www.registryagency.bg/downloads/tarifa.pdf</p> <p>Изпълняват се четири плана за намаляване на административната и регулаторна тежест за бизнеса, съдържащи общо 385 мерки – План за намаляване на регулаторната тежест за бизнеса от 2012 г. както и три нови пакета за намаляване на административната и регулаторна тежест за бизнеса, приети през 2013 г. и 2014 г. Голямата част от тези мерки се отнасят за намаляване на времето за установяване на бизнес.</p> <p>http://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&categoryId=&Id=170&y=&m=&d=</p> <p>http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/List.aspx?lang=bg-BG&categoryId=6&typeConsultation=1&typeCategory=6&docType=2</p>	<p>Предложените текстове са включени в обобщен проект за законодателни изменения за намаляване на регулаторната тежест, а именно в Преходните и заключителни разпоредби на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за туризма Проектът на ЗИД на Закона за туризма беше внесен в Народното събрание на 4 февруари 2014 г. Същият е приет на първо четене в пленарна зала на 06.06.2014 г.</p> <p>На 14.02.2014 г. в „Държавен вестник“ брой 13/14.02.2014 г. е обнародвано и влиза в сила Постановление № 15 от 7 февруари 2014 г. за изменение и допълнение на Тарифата за държавните такси, събирани от Агенция по вписванията, приета с Постановление № 243 на Министерския съвет от 2005 г. С приетото изменение се извършва намаляване на таксите за регистрация на търговци в Търговския регистър към АВ. Информация за приетите изменения на Тарифата за държавните такси, събирани от АВ може да бъде</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
					<p>намерена на страницата на Агенцията по вписванията: http://www.registryagency.bg/downloads/tarifa.pdf</p> <p>Програмата JEREMIE е използвана за създаване на seed и start-up фондове и акселератори, които запълват нишата на пазара за финансиране на бизнес идеи и стартиращи фирми. Банките не извършват подобно финансиране. Фондовете работят от малко повече от година и се считат за едни от най-успешните не само в България, но и в целия регион на Балканите. В резултат, България се изкачва с 12 места в област „Предприемачество“ по SBA и вече заема 9-то място. Както и заема 6-то място в ЕС в класацията на Световната банка по гъстота на стартиращите фирми. Фондовете се управляват от частни компании, ползващи средства по JEREMIE, отпуснати чрез програма „Конкурентоспособност“ на МИЕ, като средствата идват по линия на EIF. http://doingbusiness.org/data/exploretopic</p>

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
		— въведени са мерки с цел намаляване на времето, необходимо за получаване на лицензи и разрешителни за започване и упражняване на конкретната дейност на предприятие, като се вземат под внимание целите на SBA;	ДА	Съществуват национални планове и програми, които са насочени към намаляване на административната тежест и по-доброто регулиране (виж по-горе). РМС №484 от месец август 2013 г. http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1043 РМС № 635 от месец октомври 2013 г. Виж ТПУ 11.	/entrepreneurship http://eleven.bg/bulgarian/ http://launchub.com/
		— въведен е механизъм за мониторинг на прилагането на мерките на SBA, които са предприети и оценяват въздействието на законодателството върху МСП.	ДА	Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 е приета с Решение №37 на Министерския съвет от 23 януари 2014 г. Тя е изцяло адаптирана към SBA. Критериите за оценка за изпълнение на целите на стратегията съответстват на критериите използвани от	

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
				<p>ЕК при оценка на изпълнението на SBA в т.нар. Fact Sheets.</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/themes/nacionalna-strategiya-za-nasarchavane-na-msp-v-balgariya-2014-2020-small-business-act-11-285.html</p> <p>Вътрешната оценка освен чрез SBA Fact Sheets се извършва и чрез преценка изпълнението на Годишната програма за прилагане на Стратегията по силата на Закона за МСП, чл.12, ал.1. Годишната програма е в процес на подготовка.</p> <p>Съгласно Приложение №1 към чл. 30а, ал. 2, т.6 от УПМОНА се изисква оценка на административната и регулаторната тежест. Извършването на такава оценка е елемент, необходим и за извършването на МСП-тест. Съгласно приетата Концепция за прилагане на МСП-тест, системното прилагане на МСП-тест следва да бъде гарантирано чрез промени в Закона за нормативните актове. Проектът на ЗИД на ЗНА, който включва Оценката на въздействие и МСП теста, е в процес на междуведомствено съгласуване</p>	

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
4.1. Извършени са действия за насърчаване на разходоефективни подобрения на ефективността при крайното потребление на енергия и разходоефективни инвестиции в енергийната ефективност при изграждането или реновирането на сгради.	Частично	<p>Действията са:</p> <p>— мерки, които да гарантират, че са въведени минималните изисквания във връзка с енергийните характеристики на сградите, в съответствие с членове 3, 4 и 5 от Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета</p>	НЕ	<p>по чл. 32-34 от УПМСНА.</p> <p>България е приела методология за изчисляване на енергийните характеристики на сградите, която е регламентирана в чл.15 от Закон за енергийната ефективност, обн. в ДВ 24, от 12.03.2013 г., както и в разпоредбите на Наредба № РД-16-1058 за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите на МИЕ и МРР и в разпоредбите на Наредба № 7 за енергийна ефективност, топлосъхранение и икономия на енергия в сгради на МИП, както и Приложение № 3 от Наредба № 7.</p> <p>http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg</p> <p>http://www.seea.government.bg/documents/Naredba%207.pdf</p>	<p>Съгласно методологията за изчисляване на енергийните характеристики на сградите, последните са определят на базата на изчислената или премерена стойност на необходимата енергия за посрещане на енергийните нужди, свързани с типична консумация за сградата, която включва затопляне, охлаждане, вентилация, топла вода и осветление. Енергийните характеристики на една сграда се изразяват по прозрачен начин и включват индикатор за енергийната експлоатация и цифров индикатор за използването на първичната енергия. Методологията отчита аспектите, влияещи върху енергийните характеристики, както следва: параметри на сградата и енергийните инсталации: отопление, подаване на топла вода, климатици, вентилация, осветление, слънчеви системи и защита, вътрешни климатични условия и др.; аспекти, които биха повлияли положително на енергийните характеристики: местно слънчево изложение, активни слънчеви системи, други отоплителни и</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
					<p>електрически системи в базата на възобновяеми енергийни източници, електроенергия, произведена при комбинирано производство, системи за отопление/ охлаждане на района или блока, естествено осветление и др.</p> <p>В ДВ бр. 93 от 25.10.2013 г. е обнародвана Наредба за допълнение на Наредба № 7 от 2004 г. за енергийна ефективност, топлосъхранение и икономия на енергия в сгради от министъра на инвестиционното проектиране. Допълнението на наредбата включва изрична препратка към Делегирания регламент (ЕС) № 244/2012 на Комисията от 2012 г. за допълване на Директива 2010/31/ЕС чрез създаване на сравнителна методологична рамка за изчисляване на равнищата на оптимални разходи във връзка с минималните изисквания за енергийните характеристики на сградите и сградните компоненти(ОВ, L 81/18 от 21 март 2012 г.). На основание чл. 5, параграф 2 от Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на</p>

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
					<p>сградите и чл. 6 от Регламент 244/2012 на Комисията е разработен и представен в ЕК доклад „Изчисляване на оптимални по отношение на разходите равнища на минимални изисквания за енергийните характеристики на сградите в Република България“.</p> <p>Докладът е разработен въз основа на резултатите от четири поредни и взаимнообвързани систематични анализа за сградния фонд в България.</p> <p>Актуализирани са нормативните актове в областта на енергийната ефективност за проектиране, изграждане и обновяване на сгради в съответствие с изискванията на Директива 2010/31/ЕС и на Регламент 244/2012 на Комисията. Предстои нотификация пред органите на ЕК.</p>
		— мерки, необходими за създаването на система за сертифициране на енергийните характеристики на сградите, които са в съответствие с член 11 от Директива 2010/31/ЕС;	ДА	В Раздел II от Закон за енергийната ефективност, обн. ДВ 24, 12.03.2013 г. е регламентирана системата за сертифициране на енергийните характеристики на сгради „Обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради“, както и в Наредба №16-1594 от 13.11.2013 г. за	Съгласно цитираните нормативни актове, които регламентират системата за сертифициране на сградите, са налице сертификати за енергийните характеристики, за да може собствениците или наемателите на сграда или сградна част да сравняват и

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
				<p>обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради, с приложенията към нея.</p> <p>http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg</p>	оценяват енергийните и характеристики.
		— мерки за осигуряване на стратегическото планиране в областта на енергийната ефективност в съответствие с член 3 от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета	ДА	<p>Стратегическото планиране на енергийната ефективност е осъществено с Енергийната стратегия на Република България.</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/themes/energiina-strategiya-na-republika-balgariya-do-2020-g-147-295.html</p> <p>По отношение на жилищните сгради има действащи Национална жилищна стратегия и Национална програма за обновяване на жилищни сгради в Република България</p>	България е определила национална индикативна цел за енергийна ефективност от 25 % повишаване на енергийната ефективност до 2020 г. съгласно изискванията на чл. 3 от Директива 2012/27ЕС.
		— мерки, съвместими с член 13 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (3) относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги, с цел на крайните клиенти да се осигури предоставянето на отделни	ДА	<p>Нормативните актове, свързани с мерките по Член 13 на Директива 2006/32/ЕС са: Закон за енергетиката (ЗЕ) и Наредба № 16-334 за топлоснабдяването</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-2.html</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/library/nared</p>	Отоплителните инсталации в многофамилните сгради с централно отопление на територията на България до 1995г. са изпълнявани изключително като двутръбни, вертикални. При тези инсталации, отоплителните тела от различни имоти, разположени във вертикала

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
		измервателни уреди, доколкото това е технически възможно, разумно от финансова гледна точка и съразмерно на потенциалните икономии на енергия.		<p>ba-16-334-ot-6-april-2007-g-za-toplosnabdyavaneto-404-c78-m260-3.html</p> <p>За ел. енергията – чл. 120 от ЗЕ;</p> <p>За новоизградени многофамилни сгради - Наредба № 15 от 28.07.2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия</p> <p>За централизираното топлоснабдяване – чл. 139, ал. 1; чл. 140, ал. 1; чл. 140а до чл. 145 и чл. 156 от ЗЕ; чл. 43; чл. 52, ал. от 1 до 5; чл. 62 и Методика за разпределение на топлинната енергия за сгради – етажна собственост, приложение към чл. 61 от Наредба № 16-334.</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/library/nared-ba-15-ot-28-07-2005-g-za-tehnicheski-pravila-i-normativi-za-proektirane-izgrajdane-i-eksploa-405-c78-m260-3.html</p> <p>Регулаторната рамка относно фактурирането от дистрибуторите на енергия е в чл. 38 от Закона за енергийната</p>	<p>едни над други, се присъединяват към вертикални части от сградната инсталация. За този тип преобладаващи в страната сгради, единствената техническа възможност за отчитане на потребената в жилищата топлинна енергия и нейното разпределение е чрез монтиране на индивидуални разпределители на всяко отоплително тяло в многофамилната сграда.</p> <p>За новоизградените многофамилни сгради, значително преди въвеждането на изискванията на Директивата, в националната нормативна уредба е въведено изискването за проектиране и изграждане на хоризонтални отоплителни инсталации (Наредба № 15 от 28.07.2005 г.) За този тип отоплителни инсталации, захранването на отоплителните тела за отделните имоти е с хоризонтални тръбопроводи, за всеки отделен имот и е налична техническата възможност за индивидуално измерване на потребената в отделния имот енергия за отопление на имота.</p> <p>Изискванията залегнали в Директива</p>

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
				<p>ефективност (ЗЕЕ)</p> <p>http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg</p> <p>Разпоредбите свързани с общите условия на договорите, одобрени от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, са разписани вчл. 150, ал. 1 и чл. 149б от ЗЕ</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-2.html</p> <p>Останалата информация се съдържа в ежемесечните съобщения за фактури, предоставяни на клиентите на топлинна енергия от съответните топлофикационни дружества.</p>	<p>2006/32/ЕС, включително по отношение на отчитането на индивидуалното потребление на топлинна енергия са доразвити и прецизирани с Директива 2012/27/ЕС.</p> <p>В т. 12 от преамбюла на Директива 2012/27/ЕС е посочено, че следва да бъдат засилени разпоредбите на Директива 2004/8/ЕО от ноември 2004, относно насърчаване на комбинираното производство на енергия, основаващо се на търсенето на полезна топлинна енергия във вътрешния енергиен пазар и на Директива 2006/32/ЕО. В този смисъл, към настоящия момент, България е въвела в законодателството си именно онези „засилени” – прецизирани и детайлизирани изисквания на Директива 2012/27/ЕС.</p>
		б) намаляване на регулаторните и нерегулаторните пречки пред увеличаването на комбинирано производство на енергия.	ДА	България е провела диагностика на бариерите, които биха могли да попречат на реализацията на националния потенциал за високо ефективно комбинирано производство на енергия (бариери, свързани с цени и разходи и достъп до горива, бариери във връзка с проблеми с мрежата, такива свързани с административни	

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
				<p>процедури и бариери, свързани с липса на приемане на външните разходи в цените на енергиите).</p> <p>Мерките, които България е предприела за премахване на бариерите, включително за задължително изкупуване по преференциални цени и за приоритетно присъединяване на инсталации с високоефективно комбинирано производство до 10 МВт към преносна, съответно разпределителна мрежа, са отразени в – чл. 162, ал. 1, чл. 162, ал. 2 и чл. 162а, ал. 1от ЗЕ в Наредба №РД-16-267/19.03.2008г. за определяне на количеството електрическа енергия, произведена от комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия</p> <p>http://www.mi.government.bg/bg/library/naredba-rd-16-267-ot-19-mart-2008-g-za-opredelyane-na-kolichestvoto-el-energiya-proizvedena-ot-kom-301-c78-m260-3.html</p>	
4.3. Извършени са действия за насърчаване на производството и разпространението на възобновяеми енергийни източници	ДА	Въведени са прозрачни системи за подкрепа, приоритетен достъп до мрежата или гарантиран достъп и приоритет при разпределението, както и публично оповестени са стандартни правила за поемането и поделянето на	ДА	чл. 52, чл. 54 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) (Обн. ДВ. бр. 35/03.05.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 109 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energiyata-ot-vazobnovyaemi-iztochnici-	

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
		<p>разходите за техническо приспособяване, съвместими с член 14, параграф 1, член 16, параграфи 2 и 3 от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета</p>		<p>167-c25-m258-1.html</p> <p>Наредба за набирането и предоставянето на информацията чрез Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България (Обн. ДВ бр.39/22.05.2012 г.)</p> <p>http://www.seea.government.bg/documents/NA REDBA_RD16558_ot_8052012.pdf</p> <p>Държавата е въвела изискванията за прозрачни схеми за подпомагане. Изискването за предоставяне на информация на всички заинтересовани страни относно мерките за подпомагане е въведено в българското законодателство.</p> <p>чл. 18, ал. 1, чл. 24, т. 1, чл. 26, ал. 3, ал. 4, ал. 5 и чл. 30, ал. 6, ал. 7 на ЗЕВИ;</p> <p>чл. 50, чл. 52 от НАРЕДБА № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката (обн., ДВ, бр. 33 от 5.04.2013 г.)</p> <p>Правила за управление на електроенергийната система Обн., ДВ, бр. 6 от 21.01.2014 г.Правила за управление на електроразпределителните мрежи (Обн. ДВ бр. 66 от 14.08.2007 г.)</p>	

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
				<p>http://www.dker.bg/files/DOWNLOAD/PRAVILA_upr_na_ees.pdf http://www.dker.bg/files/DOWNLOAD/rule_el_16.pdf</p> <p>Изискването за предоставяне на гарантиран достъп до електрическите мрежи и приоритет при диспечиране на електрическата енергия от възобновяеми източници са въведени в българското законодателство.</p> <p>чл. 22, чл. 23, чл. 27, чл. 29, чл. 52 на ЗЕВИ; чл. 30, чл. 31 на Закона за енергетиката (Обн. ДВ. бр. 107 от 9.12.2003, посл. изм. и доп. ДВ бр. 66 от 26.07.2013 г.)</p> <p>НАРЕДБА № 1 от 18.03.2013 г. за регулиране на цените на електрическата енергия (Обн. ДВ бр. 33 от 05.04.2013 г.) http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-1.html</p> <p>Методика за компенсиране на разходите на обществения доставчик и крайните снабдители, произтичащи от наложени им задължения към обществото за изкупуване на електрическа енергия по преференциални</p>	

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
				<p>цени от възобновяеми енергийни източници и от високоефективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия (Обн., ДВ, бр. 62 от 14.08.2012 г.)</p> <p>http://dker.bg/docsbg.php?d=8&subD=30</p> <p>Държавата е изпълнила изискването за обществена достъпност на правилата за покриване и разпределяне на разходите, свързани с присъединяване към електрическите мрежи на енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници</p>	
		Държавата-членка е приела национален план за действие относно енергията от възобновяеми източници в съответствие с член 4 от Директива 2009/28/ЕО.	Да	<p>Националният План за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ) е приет от Министерския съвет на Република България на 09 януари 2013</p> <p>http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/eoos/plan_res_2013_.pdf</p>	Република България има изготвен и приет Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници. Планът е изготвен по модел, приет с Решение № С)2009) 5174 на ЕК, представен е в Европейската комисия и се изпълнява.
7.4 Развитие на умни системи за разпределение, съхранение и пренос на енергия: Наличие на изчерпателни планове за инвестиции в умна енергийна	Не	<p>Налице са изчерпателни планове, описващи националните приоритети за енергийна инфраструктура, които са:</p> <p>— в съответствие с член 22 от Директива 2009/72/ЕО и Директива 2009/73/ЕО, където е приложимо, и</p>	<p>Не</p> <p>Да</p>	<p>Има национален план, очертаващ приоритетите за развитие на газовата инфраструктура в България и включващ българо-сръбската междусистемна връзка (IBS).</p> <p>10-годишният план на «Булгартрансгаз» ЕАД за развитие на мрежите (TYNDP) по</p>	<p>Проектът за междусистемна връзка България-Сърбия (IBS) е включен на стр. 49, т. 5.2.3, в началото на стр. 39 се предвижда инвестиция на „Булгартрансгаз” ЕАД за свързване с IBS.</p> <p>На 23 септември 2014 г. е проведено</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
<p>инфраструктура и на регулаторни мерки, които допринасят за повишаването на енергийната ефективност и сигурността на доставките.</p>		<p>—съвместими със съответните регионални инвестиционни планове съгласно член 12 и с Общоевропейския десетгодишен план за развитие на мрежите в съответствие с член 8 (3) (б) от Регламент (ЕО) № 714/ 2009 г. на Европейския парламент и на Съвета (6) и с Регламент (ЕО) № 715 /2009 на Европейския парламент и на Съвета (7) и</p> <p>— съвместими с член 3 (4) от Регламент № 347/2013/EU на Европейския парламент и на Съвета (8);.</p>	<p>Да</p> <p>Да</p>	<p>член 22 от Директивае 2009/72/ЕС за периода 2014-2022 г. е достъпен чрез следния линк: http://www.bulgartransgaz.bg/files/useruploads/files/financial_reports/tyndp_2014_2023_bg.pdf</p> <p>IBS е включван в Газовите регионални инвестиционни планове (GRIP), както и в Общоевропейския TYNDP във всички техни версии.</p> <p>Що се отнася до финансирането, посочена е Оперативна програма „Конкурентоспособност на българската икономика” (стр. 22): http://publ.com/a4yjmMw#22</p> <p>IBS е включен в първия списък с Проекти от общ интерес (ПОИ), до който може да се стигне чрез следния линк: http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/pci/doc/2013_pci_projects_country.pdf</p>	<p>обществено обсъждане със заинтересованите страни на 10.годишния план за развитие на мрежите (TYNDP) 2014-2023 г. на „Булгартрансгаз” ЕАД. То е последвано от закрито заседание на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране на 8 октомври 2014 г. След него на „Булгартрансгаз” ЕАД е изпратено писмо с искане за предоставяне на допълнителна информация. „Булгартрансгаз” ЕАД е представил исканата допълнителна информация.</p> <p>Одобрението на TYNDP е част от процеса на сертифициране на „Булгартрансгаз” ЕАД като независим преносен оператор, който ще бъде завършен до края на 2015 г.</p>

Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи	Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично	Критерии	Критерий изпълнен: Да/Не	Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)	Обяснение (където е подходящо)
		<p>— Тези планове съдържат:</p> <p>— реалистични и достигнали зрялост проекти за проекти, предвидени за подкрепа от ЕФРР;</p> <p>— мерки за постигане на целите за социално и икономическо сближаване и опазване на околната среда, в съответствие с член 3(10) от Директива2009/72/ЕО и 3(7) от Директива 2009/73/ЕО;</p> <p>— мерки за оптимизиране на използването на енергия и поощряване на енергийната ефективност, в</p>	<p>Да</p> <p>Да</p> <p>Да</p>	<p>С решение на Министерския съвет № 111 от 15 февруари 2013 год., проектът за изграждане на Междусистемна газова връзка България – Сърбия беше обявен за национален обект и за обект с национално значение на основание § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за държавната собственост и § 5, т. 62 от Допълнителните разпоредби на Закона за устройство на територията.</p> <p>Проектът допринася за постигането на следните цели и гарантирането на тяхната устойчивост: създаване на работни места и подкрепа за икономическото възстановяване в периода след рецесията; осигуряване на директна връзка на газовите пазари на четири държави-членки – България, Румъния, Гърция и Унгария, с газовите пазари на останалите старни от ЮИЕ.</p> <p>Превантивен план за действие и План за действие при извънредни ситуации са разработени и нотифицирани на ЕК в съответствие с Член 4, пар. 5 на Регламент (ЕУ) 994/2010.</p>	<p>3,54 милиона евро за първата фаза от ОП “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” (ЕФРР). Включен в 10-годишния план за развитие на газопреносните мрежи.</p>

<p>Приложими предварителни условия, за които са отговорни национални органи</p>	<p>Приложимо предварително условие изпълнено: Да/Не/ Частично</p>	<p>Критерии</p>	<p>Критерий изпълнен: Да/Не</p>	<p>Референция (ако условието е изпълнено) (референция към стратегиите, нормативните актове или други релевантни документи, членове или параграфи, допълнено с линк или друг достъп към пълния текст)</p>	<p>Обяснение (където е подходящо)</p>
		<p>съответствие с член 3(11) от Директива 2009/72/ЕО и 3 (8) от Директива 2009/73/ЕО</p>		<p>http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/epsp/preventive_action_plan.bg.pdf http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/epsp/emergencyplan_bulgaria_bg.pdf</p>	

Действията, които ще бъдат предприети за изпълнение на приложимите тематични предварителни условия са представени в таблицата по-долу.

Таблица 9-2: Действия за изпълнение на приложимите общи предварителни условия

Приложими общи предварителни условия, за които национални органи са отговорни и които не са изпълнени или са частично изпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
4. Наличие на мерки за ефективно прилагане на законодателството на ЕС за обществените поръчки в областта на фондовете по общата стратегическа рамка (ОСР)	Наличие на уредба за ефективно прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	Действие 2. Установяване на кодифицирано, устойчиво и опростено законодателство в областта на обществените поръчки чрез приемане на нов Закон за обществените поръчки и подзаконови актове по прилагането му.	Срок за Действие 2.: Януари 2016 г.	МИЕ АОП
		Действие 3. Въвеждане на мерки за засилване на системите за управление и контрол на европейските фондове, вкл. ефективно сътрудничество с цел гарантиране на съгласуваност между действията при предварителния и последващия контрол	Срок за Действие 3: Януари 2016 г.	УО ЦКЗ ИА „ОСЕС“ АОП СП АДФИ
		Действие 4. Преглед на системата за обжалване и предложения за нейното оптимизиране (напр.	Срок за Действие 5: Октомври 2014 г.	КЗК ВАС

		гаранции срещу злоупотреба с правото на обжалване и др.).		
Уредба за обучение и разпространение на информация за персонала, участващ в управлението на средства от ЕСИФ.	Действие 1. Изработване и изпълнение на програма за обучение и развитие на персонала, който участва в управлението на европейските фондове (включително обучения по обществени поръчки в рамките на Обучителната академия по ЕСИФ);	Срок за Действие 1.: Декември 2016 г.	ИПА УО АОП	
	Действие 2. Преразглеждане и актуализиране на съществуващите системи за разпространение и обмен на информация между персонала от Управляващите органи и бенефициентите и останалите заинтересовани страни по отношение правилата за обществените поръчки с оглед установяване на единна практика.	Срок за Действие 2.: Декември 2016 г.	УО ЦКЗ ИА „ОСЕС“ АОП СП АДФИ	
Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на ЕС относно обществените поръчки.	Действие 1. Укрепване и стабилизират административния капацитет на АОП чрез увеличаване на персонала и провеждане на специализирани обучения.	Срок за Действие 1.: Декември 2015 г.	МИЕ АОП	
	Действие 2: Осигуряване на техническа помощ за лицата, които прилагат правилата за възлагане на обществени поръчки чрез организиране и провеждане на	Срок за Действие 2.: Декември 2016 г.	ИПА УО АОП	

		текущи обучения и други необходими мерки/действия, определени след проучване и консултация със съответните целеви групи		
	<p>Ефективна система от показатели за резултати, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> - избор на показателите за резултатите за всяка програма, предоставящо информация за това, което мотивира избора на политически действия, финансирани от програма - поставяне на цели за тези показатели - зачитането на всеки показател от следните изисквания: устойчивост и статистическа валидиране, яснота на тълкуването на нормите, отзивчивост към политика, своевременно събиране на данни 	<p>Действие 1</p> <p>Избор на показатели за резултатите за всяка оперативна програма.</p> <p>Показателите за изпълнение и резултат да са относими и обвързани с тематичните оси, цели и мерки по ОП.</p> <p>За целите на статистическото валидиране ще се приложи унифицирана система за изискванията по събирането на микроданни, за приложимите методологии и дефиниции за техния обхват и за приложимата процедура за обработка за и обобщаване на данните. Рамката за статистическо валидиране ще се разработи в съответствие с European Code of Practice и методологическите изисквания на статистическите регламенти на ЕК и Парламента.</p>	Срок за Действие 1: В двумесечен срок след приемане на всяка ОП.	НСИ съвместно с УО по оперативните програми.
<p>7. Наличие на статистическа база, необходима, за да се извършват оценки на ефективността и въздействието на програмите.</p> <p>Наличие на система от показатели за резултатите, необходима, за да се</p>	<p>Ефективна система от показатели за резултати, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> - избор на показателите за резултатите за всяка програма, предоставящо информация за това, което 	<p>Действие 1</p> <p>Избор на показатели за резултатите за всяка оперативна програма.</p> <p>Показателите за изпълнение и резултат да са относими и обвързани с тематичните оси, цели и мерки по ОП.</p>	Срок за Действие 1. В двумесечен срок след приемане на всяка ОП.	НСИ съвместно с УО по оперативните програми

<p>изберат действия, които най-ефективно допринасят за желаните резултати, както и за да се следи напредъкът към постигане на резултатите и да се извършва оценка на въздействието</p>	<p>мотивира избора на политически действия, финансирани от програма</p> <p>- поставяне на цели за тези показатели</p> <p>- зачитането на всеки показател от следните изисквания: устойчивост и статистическа валидиране, яснота на тълкуването на нормите, отзивчивост към политика, своевременно събиране на данни</p> <p>- Процедури, които да гарантират, че всички операции, финансирани от програма приемат ефективна система от показатели.</p>	<p>За целите на статистическото валидиране ще се приложи унифицирана система за изискванията по събирането на микроданни, за приложимите методологии и дефиниции за техния обхват и за приложимата процедура за обработка за и обобщаване на данните. Рамката за статистическо валидиране ще се разработи в съответствие с European Code of Practice и методологическите изисквания на статистическите регламенти на ЕК и Парламента.</p> <p>Сформирана е целева работна група в НСИ за работа по подготовката и мониторинга по оперативните програми</p>		
		<p>Действие 2</p> <p>Проверка относно спазване на изискванията за всеки индикатор по отношение на неговата устойчивост, яснота на тълкуването, своевременност на събиране на данните и отзивчивост към политиката.</p> <p>В съответствие с етапа на готовност на оперативните програми са съгласувани индикаторите за резултат и въздействие. Продължава съвместната работа по ОПДУ.</p>	<p>Срок за Действие 2. Декември 2014 г.</p>	<p>НСИ съвместно с УО по оперативните програми.</p>

Таблица 9-3: Действия, които ще бъдат предприети за изпълнение на приложимите тематични предварителни условия

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично изпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
T01.1. Research and innovation: The existence of a national or regional smart specialisation strategy in line with the National Reform Program, to leverage private research and innovation expenditure, which complies with the features of well performing national or regional R&I systems.	1. A national or regional smart specialisation strategy is in place that:	<p>Действие 2</p> <p>Оценка на ефективността на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020 г. и приемане на Нов план за действие за периода 2014 – 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> Създадена е работна група за изготвяне на проект на преработена Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 <p>Оценката на Плана за действие ще направи анализ на степента на изпълнение на мерките и постигнатите резултати и индикатори, както и оценка на въздействието от прилагането им.</p> <p>На тази база ще се разработи нов План за действие за следващ тригодишен период.</p>	2014-9-31	Министерство на образованието и науката
	1. A national or regional smart specialisation strategy is in place that:	<p>Действие 1</p> <p>Приемане на Стратегия за интелигентна специализация Подготвен е работен вариант на стратегията. Той е редактиран от експерти на Световната банка.</p> <p>http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf.</p> <p>На 17.01.2014 г.се проведе работна среща в Брюксел между МИЕ и представители на ЕК за обсъждане на коментарите на Комисията, дадени по проекта на Стратегия. Същият ще бъде преработен с ново консултиране с ЕК. Двама експерти от ЕК ще изготвят доклад със становище по проекта на Стратегия. В резултата на проведената среща през м. януари т.г. в DG Regio стартира работата за преработка на изготвения проект на стратегия съгласно указанията и препоръките на консултантите посочени от Комисията.</p> <p>На 3- ти април, на разширено заседание на Националния съвет за иновации, който е Управляващ комитет за разработването на ИСИС, консултантите представиха своята визия за структурата и съдържанието на бъдещата ИСИС. Министърът на икономиката и енергетиката прикани представителите на научните среди и бизнеса за активност и да дадат своите предложения за да отговорим на изискванията на Регламента за осигуряване изпълнението на предварителните условия за ОПИК и ОПНОИР.</p> <p>Разработен е пореден работен вариант на стратегия със структура и подход при определяне на приоритизация съгласно получените указания.</p> <p>В резултат на проведените през две годишния период работни срещи, обсъждания, обобщени са предложенията на въвлечените в процеса страни (от сферата на науката –</p>	2015-6-30	Министерство на икономиката и енергетиката

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>университети, научни работници на БАН, частни изследователски организации; от бизнеса- представители на работодателски организации, изявени бизнесмени; от НПО сектора), обобщена е информацията от участието на изследователски организации в европейски и национални конкурси по научни области, предприятия участващи в европейски, национални и Оперативни програми по икономически сектори и на базата на анализи (количествени, качествени, крос анализи и тези, анализи спомената по-горе), са идентифицирани тематичните области, в които България има конкурентни предимства.</p> <p>Идентифицирани са предизвикателствата в тези области, като са планирани дейности за преодоляване им. Текстовете са точнявани в непрекъснатото партньорство със заинтересованите страни и консултантите. Проведена бе междинна среща на 14 май. с консултантите за отчитане на напредъка по коригиране на проекта на Стратегията. Набелязани бяха следващи дейности със съответните срокове.</p> <p>На 13 юни се проведе среща с консултантите и представители на DGRegio за оценка на напредъка по разработване на документа. Работният вариант на проекта на Стратегия е изпратен до широк кръг, включително и членовете на работната група за получаване на становища до 30 юни т.г. Предложенията и коментарите на консултантите, заедно с тези на заинтересованите страни ще бъдат обобщени и отразени в документа. Така изготвения текст ще бъде предложен на обсъждане от Управляващия комитет на ИСИС.</p> <p>Целите, които си поставяме – за изпълнение на ТПУ 1.1. са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. изграждане на управленчески механизъм за реализация на ИСИС – отг. МИЕ, срок ноември 2014 г. 2. Активизиране на процеса на „предприемаческо откритие – отг. МИЕ, срок – 03.2015 <ul style="list-style-type: none"> • Срещи с представители на регионалните власти, отг. МИЕ, срок 01.2015; • тематични срещи с предприемачи и научни работници по определените тематични области – отг. МИЕ, 03.2015; <p>Предвидено е процесът на „предприемаческо откритие“ да продължи да се осъществява и в следващия период.</p> <p>На 3 и 4 юли български експерти участваха в партньорска проверка, която ще се състои в Дъблин. Изводите и препоръките от проведените дискусии ще бъдат интегрирани в документа. Проведените формални и неформални срещи и разговори по време на партньорската проверка бяха много полезни за участващите български експерти. Очакваме да получим доклада на организаторите с обобщените материали за всяка страна участваща в партньорската проверка. В периода 13-21 юли 2014 г. се проведеха три срещи с експертите определени от Европейската комисия, с които бяха обсъдени следващите стъпки за подобряване на текстовете на проекта изготвен в края на месец</p>		

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>юни. Разработването на ИСИС от самото начало е осъществено в непрекъснато сътрудничество с експертите от ОПИК и ОПНОИР.</p> <p>Относно актуалния проект на стратегия:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предвидените мерки се основават на разработения SWOT анализ, на базата на силните и слаби страни и отчитайки възможностите и заплахите, произтичащи от външни източници. • Методиката на анализа е разписана в Стратегията. • Приоритизацията е формулирана на базата на Доклада на Световна банка (http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3reportaug2013bg.pdf), анализ на експортния потенциал на българската икономика (Конкурентни предимства на българските експортни производства - Част първа: (http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/compadvantagesi.pdf) и Част втора: (http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/compadvantagesii.pdf), <p>Регионална специализация на водещите иновативни дейности“ (съгласноИИЕ 2020): (http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/inovationbgris3.pdf)</p> <p>и др. аналитични материали разработени във връзка с разработването на Стратегията и подготовката на новия програмен период.</p> <p>Приоритетите са дискутирани на ред срещи с бизнеса, бизнес организациите, научните среди, неправителствения сектор, представители на местните власти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стратегията отделя специално внимание на мерките за стимулиране на частните инвестиции в научно-изследователска дейност. <p>Предвидени са мерки за стимулиране на частните инвестиции както в научни изследвания, така и в развитие на човешкия ресурс необходим за националната индустрия. В България има успешен опит в прилагането на мерки за стимулиране на частните инвестиции в научно- изследователска дейност в полза на предприятията (Национален иновационен фонд) , ваучерни схеми и др. Тези финансови схеми ще бъдат прилагани и доразвивани през следващия програмен период. Предлаганите в стратегията мерки са в продължение на положителния опит от прилагане на успешнимерки през изтеклия програмен период и в резултат на предложенията на бизнеса при обсъждане на проекта и резултатите от прилаганите мерки по ОПК.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В Стратегията е разработен механизъм за мониторинг, като стриктно са спазени 		

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>указанията на Ръководството на RIS3.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Описана е методологията и избора на международно признати индикатори за оценка на политиката • Екзактно са описани как ще се осигури следването на резултатите от мониторинга. • Изготвена е от МИЕ индикативна бюджетна рамка, очертаваща необходимите бюджетни (национални и европейски-ОП) средства за постигане на Национална цел 2 – 1,5% от БВП за научни изследвания и иновации, включително и индикативните стойности по приоритетите на Стратегията. 		
	2. is based on a SWOT or similar analysis to concentrate resources on a limited set of research and innovation priorities;	* Действията за изпълнение са общи с тези по 1.1.1., тъй като самооценката е валидна за първите четири критерия на условието, отчитайки начина на разписване в Регламент 1303/2013.		
	3. outlines measures to stimulate private RTD investment;	* Действията за изпълнение са общи с тези по 1.1.1., тъй като самооценката е валидна за първите четири критерия на условието, отчитайки начина на разписване в Регламент 1303/2013.		
	4. contains a monitoring mechanism.	* Действията за изпълнение са общи с тези по 1.1.1., тъй като самооценката е валидна за първите четири критерия на условието, отчитайки начина на разписване в Регламент 1303/2013.		
	5. A framework outlining available budgetary resources for research and innovation has been adopted.	* С действията за изпълнение на първия, съгласно начина на разписване в Регламент 1303/2013 (т.е. първите четири критерия в SFC), критерий се изпълнява и вторият, съгласно начина на разписване в Регламент 1303/2013 (т.е. пети критерий в SFC), критерий.		
T01.2. Research and Innovation infrastructure. The existence of a multi annual plan for budgeting and prioritisation of investments.	1. An indicative multi-annual plan for budgeting and prioritisation of investments linked to Union priorities, and, where appropriate, the European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI) has been adopted.	<p>Действие 2</p> <p>Актуализация на националната пътна карта за научна инфраструктура в съответствие с Иновационната стратегия за интелигентна специализация и приоритетите на Европейския стратегически форум за научна инфраструктура http://www.mon.bg/top_menu/science/infrastructure/</p> <ul style="list-style-type: none"> • Следваща актуализация се предвижда да се извърши през 2016 г. 	2014-9-30 Националната пътна карта за научна инфраструктура е приета от МС на 30.07.2014	Министерство на образованието и науката

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично изпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>Действие 1</p> <p>Приемане на Стратегия за интелигентна специализация</p> <p>Подготвен е работен вариант на стратегията.</p> <p>Изготвена е от МИЕ индикативна бюджетна рамка, очертаваща необходимите бюджетни (национални и европейски-ОП) средства за постигане на Национална цел 2 – 1,5% от БВП за научни изследвания и иновации, включително индикативните стойности по приоритетите на Стратегията.</p> <p>Виж 1.1., Действие 1.</p>	2015-6-30	Министерство на икономиката и енергетиката
T04.1. Actions have been carried out to promote cost effective improvements of energy end use efficiency and cost effective investment in energy efficiency when constructing or renovating buildings.	1. The actions are: measures to ensure minimum requirements are in place related to the energy performance of buildings consistent with Article 3, Article 4 and Article 5 of Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council;	<p>Действие 1.</p> <p>Актуализиране на нормативните актове в областта на енергийната ефективност за проектиране, изграждане и обновяване на сгради в съответствие с изискванията на Директива 2010/31/Е и на Делегирания регламент (ЕС) № 244/2012. Актуализацията е осъществена с резултатите от проект BG161PO001-5.3.01-0076 „Анализи, проучвания и актуализация на нормативни актове в подкрепа на ОПРР 2014 - 2020“ по Оперативна програма „Регионално развитие 2007 – 2013. В резултат от проекта предстои да се нотифицират нормативните актове в областта на енергийната ефективност за проектиране, изграждане и обновяване на сгради в съответствие с изискванията на Директива 2010/31/ЕС и на Регламент 244/2012 на Комисията.</p>	2014-8-31	Министерство на инвестиционното проектиране
T06.1. Water sector: The existence of a) a water pricing policy which provides adequate incentives for users to use water resources efficiently and b) an adequate contribution of the different water uses to the recovery of the costs of water services at a rate determined in the approved river basin management plan for investment	1. In sectors supported by the ERDF, the Cohesion Fund and the EAFRD, a Member State has ensured a contribution of the different water uses to the recovery of the costs of water services by sector consistent with the first indent of Article 9(1) of Directive 2000/60/EC having regard, where appropriate, to the social, environmental and economic effects of the recovery as well as the geographic and climatic conditions of the region or regions affected.	<p>/виж встъпителна бележка по Действие 7/</p> <p>Действие 8.</p> <p>Приемане на ЗИД на Закона за водите, с което да се въведат, прости и приложими механизми за определяне на таксата за замърсяване. Подготвен е проект на ЗИД на ЗВ, включващ и изпълнение на необходимите промени, свързани с прилагане на принципа „замърсителя плаща“ и осигуряване на ресурсните разходи и разходите за околна среда. В проекта е включено и въвеждане на такси за всички водни услуги (дейности които могат да въздействат значимо върху водите), идентифицирани в първите ПУРБ и за въвеждане на механизъм за определяне на ресурсните разходи и разходите за околна среда, които следва да се вземат предвид при оценката на възстановяването на разходите. Проектът е приет от колегиума на МОСВ и се подготвя за изпращане на междуправително съгласуване за одобряване от МС.</p>	2014-7-31	Министерство на околната среда и водите

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично изпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
supported by the programmes.		<p>/виж встъпителна бележка по Действие 3/ Действие 6.</p> <p>Подготовка на изменение на Тарифата за таксите за водоземане, за ползване на воден обект и за замърсяване, с което:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се определят по-високи такси, когато се надвишават нормите за водопотребление (с изключение на ВиК операторите); - да се определят различни такси за замърсяване за пречистена и занепречистена вода; - да се приведе тарифата в съответствие с промените в Закона за водите (Действие 8) <p>Подготвено е предложение за начините на определяне на таксите, предвидени в разработения проект на ЗИД на ЗВ. В обществената поръчка за разработването на анализ на възстановяване на разходите е предвидено оразмеряване на таксите и съответната икономическа обосновка за това. Планира се таксата за замърсяване да се определя в повечето случаи на базата на товара замърсяващи вещества (измерено количество и концентрация на замърсители). При обосновката на таксите ще бъде взето предвид мотивиращата функция на цените за ползването на вода и дали текущите цени на водата и таксите за водоземане водят до ефикасно използване на водата, включително на водата за напояване. Съгласно българското законодателство във всички случаи на водоземане за стопански цели се изисква измерване на черпените количества, което е основния фактор за чувствителност към цените и намаляване на неефективното ползване и разхищението на вода.</p> <p>За изпълнение на подкритерия е необходимо изпълнението на действие 2, действие 7 и действие 8.</p>	2014-12-31	Министерство на околната среда и водите

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>/виж встъпителна бележка по Действие 3/ Действие 5.</p> <p>Въвеждане на различни цени на услугата водоснабдяване за абонатите, ползващи вода в рамките на нормите за водопотребление, и абонатите, надвишаващи тези норми. Ангажиментът ще бъде изпълнен след приемане на Наредба за нормите за водопотребление по чл.117а, ал.2 от Закона за водите. От МРР е възложен доклад за изпълнението на Плана за действие към Стратегията за ВиК, включващ проучване на международния опит и практики за определяне цените на водата, (вкл.т.н. двустъпални/преференциални цени) –срок за предаване 31 януари 2015 г.</p>	2015-12-31	<p>Министерство на околната среда и водите</p> <p>Министерство на регионалното развитие</p> <p>Държавна комисия за енергийно и водно регулиране</p>
		<p>/виж встъпителна бележка по Действие 3/ Действие 4.</p> <p>Приемане на законодателни промени в регулаторната рамка в отрасъл ВиК. Подписано е Споразумение за консултантски услуги между МРР и Световна банка, за оказване на техническа помощ на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) в частта регулиране на отрасъл ВиК. В резултат на изпълнението на договора ще бъдат конкретизирани необходимите законодателни промени в регулаторната рамка в отрасъл ВиК. Предстои неговата ратификация от Народното събрание на Република България.</p>	2015-12-31	<p>Министерство на регионалното развитие</p> <p>Държавна комисия за енергийно и водно регулиране</p> <p>Министерство на околната среда и водите</p>
		<p>/В първите ПУРБ е въведен принципът на възстановяване на разходите за водни услуги за ВиК сектора. Отправена е бележка от ЕК в оценката на ПУРБ: “15.Възстановяването на разходите следва да е насочено към широк кръг водни услуги, включително преградни съоръжения, водовземане, съхранение, пречистване и разпределяне на повърхностни води, и събирането, пречистването и заустването на отпадъчни води, а също когато представляват „самообслужване“, например самостоятелно водовземане за селскостопански цели. Възстановяването на разходите следва да бъде представено прозрачно за всички съответни сектори – ползватели, и екологичните и ресурсните разходи следва да са включени във възстановените разходи.....”/</p> <p>Действие 7.</p> <p>Разработване на Анализ за възстановяването на разходите – по наличните статистически</p>	2014-12-31	<p>Министерство на околната среда и водите</p>

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>данни Изпълнява се първият етап от договора. Анализът ще включва възможно най-широк кръг водни услуги, включително преградни съоръжения, водовземане за различни цели, съхранение, пречистване и разпределяне на повърхностни води, събирането, пречистването и заустването на отпадъчни води, самостоятелно питейно водоснабдяване, самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство и индустрията и др. В анализа е предвидено включването на събирането на вода за производство на енергия и за други цели (промишлени, земеделски, питейни). Във връзка с гарантиране приноса на земеделието към екологичните разходи от дифузно замърсяване е предвидено във възстановяването на разходите да се включват животновъдството и растениевъдството. В анализа за възстановяване на разходите предвиждаме навигацията да бъде включена като услуга - елемент от разходите за околна среда изчислявани на база сантинните води и баласт от корабите, събраните твърди отпадъци от пристанищните акватории и от корабите, събрания нефт и нефтопродукти от разливи в тонове годишно. Българското законодателство изисква задължително измерване на черпените и заустваните водни обеми (ЗВ, чл. 194, ал. 2 и чл. 194а), което спомага за определяне на приноса на различните водоползватели към възстановяването на разходите.</p>		
		<p>/виж встъпителна бележка по Действие 1/ Действие 2. Изготвяне на икономическия анализ на водоползването за периода 2007-2013, на който да се основават мерките и ценовата политика във вторите ПУРБ Проектът е одобрен за финансиране от Фонда за устойчиво развитие на регионите. Обявена е обществена поръчка и се очаква да бъде избран консултант .</p>	2015-12-31	Министерство на околната среда и водите
		<p>/Прилагане на ценовата политика, упомената в член 9, параграф 1, първо тире от Директива 2000/60/ЕО, вкл. следните четири действия:/ Действие 3. Приемане на Наредба за нормите за водопотребление по чл. 117а, ал.2 от Закона за водите Инициирани действия от министъра на околната среда и водите до министрите на регионалното развитие, земеделието и храните, икономиката и енергетиката и здравеопазването за определяне на отговорните експерти и сроковете за предоставяне предложения свързани с определянето на нормите за водопотребление. Стартирана е работата за осъвременяване на нормите за напояване. От МРР е възложен Доклад за изпълнението на Плана за действие към Стратегията за ВиК, включващ анализ на международния опит и практики при изготвяне и прилагане на нормативни и стратегически документи в областта на нормите за водопотребление в</p>	2015-12-31	Министерство на околната среда и водите Министерство на регионалното развитие Министерство на земеделието и храните

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		отрасъл Вик, със срок за предаване 31 март 2015 г.		<p>Министерство на икономиката и енергетиката</p> <p>Министерство на здравеопазването</p>
		<p>/Извършен е икономическият анализ, описан в приложение III от директива 2000/60/ЕО за целите на първите ПУРБ. Този анализ установява какъв е приносът на всичките три сектора (домакинства, земеделие, и индустрия) в възстановяването на разходите за водни услуги, като се взима предвид възможно кръстосано субсидиране. Икономическият анализ е оценен е от ЕК като много подробен и добре структуриран, в съответствие с насоките на WATECO. http://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm</p> <p>Отправена е бележка от ЕК в оценката на ПУРБ: “Аспектите на изменението на климата не са разгледани пряко в икономическия анализ”.</p> <p>За покриване на изискванията ще бъдат извършени две действия. Обявени са обществени поръчки и да бъдат избрани консултанти, които да ги извършат./</p> <p>Действие 1.</p> <p>Изпълнение на национално проучване за осигуряване на необходимите данни за изменение на климата и въздействието му върху водите Проектът е одобрен за финансиране от Фонда за устойчиво развитие на регионите. Обявена е обществена поръчка и се очаква да бъде избран консултант .</p>	2015-12-31	Министерство на околната среда и водите
T06.2. Waste sector: Promoting economically and environmentally sustainable investments in the waste sector particularly through the development of waste management plans consistent with Directive 2008/98/EC, and	2. The existence of one or more waste management plans as required under Article 28 of Directive 2008/98/EC;	<p>Действие 1</p> <p>Приемане на Национален план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. Планът ще бъде в съответствие с изискванията на чл.28 от Рамковата директива за отпадъците. На 22.08.2013 г. е сключен договор с изпълнител за разработването на Плана (и Програмата към него). Представен е проект на Национален план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. На интернет страницата на МОСВ са публикувани анализите, изготвени от консултантите, като първа част на публикуването на Програмата за обществено обсъждане. Предстоят следните стъпки:</p> <p>1) Публикуване на проекта на Плана и Програмата на интернет страницата на МОСВ,</p>	2014-8-31	Министерство на околната среда и водите

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
with the waste hierarchy.		<p>като втора част за обществено обсъждане и обществено обсъждане на Проекта на Плана и Програмата в рамките на процедурата по екологична оценка.;</p> <p>2) Внасяне на плана в Министерски съвет – август 2014 г. При разработването на НПУО 2014-2020 г. са взети предвид всички препоръки и примерни мерки, посочени в Пътната карта за България. При разработването на НПУО 2014-2020 г. е взето предвид и Методическото ръководство на ЕК, ГД „Околна среда“ за разработване на планове за управление на отпадъците.</p>		
	3. The existence of waste prevention programmes, as required under Article 29 of Directive 2008/98/EC;	<p>Действие 1</p> <p>Подготовка на Програма за предотвратяване образуването на отпадъците – като част от Националния план за управление</p> <p>на отпадъците за периода 2014-2020 г. Изготвен е проект на Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци и тя е част от Националния план за управление на отпадъците. Националната програма за предотвратяване на отпадъците включва цели, мерки и ключови индикатори, ориентирани към най-високото ниво от йерархията на управление на отпадъците.</p> <p>Виж ТПУ 6.2.1.</p>	2014-8-31	Министерство на околната среда и водите
	4. Necessary measures to achieve the targets on preparation for re-use and recycling by 2020 consistent with Article 11(2) of Directive 2008/98/EC have been adopted.	<p>Действие 1</p> <p>Приемане на Национален план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. Мерките за изпълнение на целите ще се включат и в новия Национален план за управление на отпадъците. Виж ТПУ 6.2.1.</p> <p>Прилагането на принципът „замърсителят плаща“, който изисква разходите за обезвреждане на отпадъците да бъдат поети от причинителят на отпадъка, е заложен в Закона за управление на отпадъците. Причинителите на отпадъци и притежателите на отпадъци следва да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве, като се отчитат реалните разходи за околната среда от образуването и управлението на отпадъците. Прилагането на принципът ще залегне и в новия Национален план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. Наложено е принципът за „разширена отговорност на производителя“ с цел засилване на предотвратяването на отпадъците, повторната употреба, рециклирането и друг вид оползотворяване, както и за намаляване на разходите за управлението на битовите отпадъци, чиято отговорност съгласно българския закон за управление на отпадъците е на кмета на общината. В Закона за управление на отпадъците и подзаконовите</p>	2014-8-31	Министерство на околната среда и водите

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично неизпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		<p>нормативни актове по прилагането му са определени мерки, които да гарантират, че всяко физическо или юридическо лице, което разработва, произвежда, обработва, третира, продава или внася продукти (производител на продукта) от които се образуват масово разпространени отпадъци носи разширена отговорност на производител. Тези мерки включват задължения за последващото събиране и третиране, в т.ч. рециклиране на отпадъците и финансовата отговорност за извършване на тези дейности.</p> <p>През 2010 г. са въведени икономически инструменти за общините, отговорни за управлението на битови отпадъци, за изпълнение на целите - отчисления при депониране на отпадъците (такса депониране), чиято цел е намаляване на количествата отпадъци, които постъпват за депониране, насърчаване на разделното събиране на рециклируемите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворените отпадъци и ускоряване на изграждането на регионалните системи за третиране на битови отпадъци и изграждането на техническа инфраструктура за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, предвидени в Националния план за управление на отпадъците. С промяната на Закона за местни данъци и такси през 2013г. се насърчават общините да въведат такса за управление на битовите отпадъци на база на количествата образувани отпадъци. Поправката влиза в сила от 2015г. Съгласно Закона за управление на отпадъците, системите за третиране на строителни отпадъци осигуряват най-късно до 1 януари 2020 г. повторната им употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни строителни отпадъци, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци в количество, не по-малко от 70 на сто от общото им тегло, от което се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние.</p> <p>В НПУО са поставени задължителни цели към общините за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и намаляване на депонираните биоразградими отпадъци. В програмите с мерки за достигане целите на НПУО са предвидени редица дейности за повишаване на административния капацитет на общинско ниво за подобряване на управлението на битовите отпадъци, в т.ч. и контролната дейност, информационно осигуряване на данни за отпадъците, методическо подпомагане от страна на МОСВ и др. За постигане на националната цел за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали са отговорни възложителите на строително - монтажни работи, които осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване.</p> <p>В анализите, на които се основават целите на НПУО 2014 – 2020 г. и мерките за постигането им, обширно е представен анализ на прилаганата в България схема за отговорност на производителите. Изводът е, че като подход и резултати схемата е успешна и постига целите за рециклиране и оползотворяване на тези потоци отпадъци. Идентифицирани са недостатъците, като с цел тяхното преодоляване е предложена отделна Програма с мерки за подобряване на схемата, като например разширяване и</p>		

Приложими тематични предварителни условия, които са напълно или частично изпълнени	Неизпълнени критерии	Действия, които да се предприемат	Краен срок	Отговорни органи за изпълнение
		подобряване на одитите на организациите по оползотворяване и др.		
7.4 Развитие на умни системи за разпределение, съхранение и пренос на енергия: Наличие на изчерпателни планове за инвестиции в умна енергийна инфраструктура и на регулаторни мерки, които допринасят за повишаването на енергийната ефективност и сигурността на доставките.	Наличие на национален план, очертаващ приоритетите за развитие на газовата инфраструктура в България	Одобрение на 10-годишния план за развитие на мрежите (TYNDP) на „Булгартрансгаз“ ЕАД по член 22 на Директива 2009/72/ЕС за периода 2014-2023 г.	2015-12-31	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране

10. НАМАЛЯВАНЕ АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ЗА БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

Опит от програмен период 2007-2013 г.

(Използвани са данни от Проучване на „ЕСТАТ“ ООД, проведено в периода декември 2012 г. – януари 2013 г.)

Основният научен урок от периода 2007-2013 г. е че административната тежест е едно от най-сериозните препятствия пред формирането на по-голям интерес за участие в процедурите по ОПК, както и като проблем за ефективното им провеждане, поради което на принципа „learning by doing” досега са предприети действия за облекчаване на кандидатите/ бенефициентите:

- през май 2012 г. е извършена институционална реформа, целяща създаване на по-опростена и по-ефективна управленческа структура на ОПК. Закрито е Междинното звено по ОПК, за да се елиминира дублирането на отговорностите и на сложните функции за мониторинг и контрол, и да се съкратят сроковете за преглед на документи и произнасяне;
- намален е обемът на документите, които се подават на етап кандидатстване, опростено е съдържанието на някои декларации, облекчена е процедурата по договаряне, въведена е възможност за служебна корекция на бюджета на проекта, при допуснатата от кандидата грешка/несъответствие, премахнато е месечното отчитане на изпълнението, намален е броят на исканията за разяснения от бенефициентите при верифицирането на отчетите за изпълнение на проектите;
- пилотно е въведено електронно кандидатстване по процедура BG161PO003-1.2.04 „Развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България“;
- от април 2013 г. е в сила ново Постановление на Министерския съвет /ПМС № 69/11.03.2013 г./, за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на кандидати за безвъзмездна финансова помощ и бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, Съвместната оперативна програма „Черноморски басейн 2007 – 2013 г.“, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм. С този акт се отменя действащото до момента Постановление № 55 на Министерския съвет от 12.03.2007 г. и се регламентира нова процедура с цел опростяване на режима за избор на изпълнител и ускоряване на изпълнението на проектите.

Научени уроци

УО отчита положителните резултати от постигнатото до момента за намаляване на административната тежест, като същевременно предвижда предприемане на по-нататъшни действия в тази насока през новия програмен период.

Планирани мерки през програмен период 2014-2020 г.

Общата визия за намаляване на административната тежест в рамките на цялостния процес, свързан с координацията, управлението, изпълнението,

мониторинга и контрола на средствата от ЕС е за създаване на стабилна и предсказуема среда за изпълнение на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, въвеждане на максимална електронизация на комуникацията между бенефициентите и УО, оптимизиране на административните процедури, премахване на ненужните задължения за бенефициентите и унифициране на правилата. В тази връзка се предвиждат следните конкретни мерки за намаляване на административната тежест по отделните елементи на проектния цикъл:

Документи и документооборот

Ще се въведат типизирани формуляри за кандидатстване, оценка и отчитане, като се очаква този процес да бъде финализиран през третото тримесечие на 2015 с въвеждането на ИСУН 2020:

- от една страна, това значително ще облекчи бенефициентите и ще доведе до ограничаване броя на проблемите и въпросите при попълването на формулярите, респективно ще има по-малък брой неправилно попълнени формуляри и следователно, по-нисък брой отхвърлени поради тази причина проектни предложения;
- от друга страна, типизирането е задължителна предпоставка и за успешното реализиране на пълната електронизация на процесите, заложената в регламента. Независимо, че електронните системи следва да позволяват известна гъвкавост съобразно спецификите на процедурите, следва да се прилагат ограничен брой типови формуляри, например такива за инфраструктурни проекти, за „меки мерки“ и т.н.

С оглед оптимизирането на документооборота ще се:

- разшири приложението на електронно подаване на проектни предложения и отчитане на проекти – индикативен срок на изпълнение средата на 2015 с въвеждането на електронно оценяване в рамките на ИСУН 2020;
- проучи възможността за преустановяване подаването на едни и същи документи повече от веднъж, както и ще се прецизират/ограничат случаите, в които е необходимо тези документи да бъдат подавани в оригинал или с нотариална заверка, както и с допълнителни копия - индикативен срок на изпълнение края на 2015 г.;
- преустанови подаването на административни документи и други документи, издавани от публични институции, на хартиен носител при наличието на публично достъпни електронни регистри за справка на обстоятелства или при наличието на регламентиран служебен достъп (автоматизирано предоставяне на данни по реда на Закона за електронното управление) до такива справки- изпълнено с приемането на нормативната уредба за изпълнение на програмите, съфинансирани от ЕСИФ;
- въведе техническа възможност за осъществяване на цялата комуникация между кандидатите/бенефициентите и УО по програмите, съфинансирани от ЕСИФ, както и между отделните звена на системата за управление на средствата от ЕС посредством ИСУН 2020 – индикативен срок на изпълнение третото тримесечие на 2015, когато се очаква ИСУН 2020 да е финализиран по отношение на всички свои функционалности.

Подготовка на проектни предложения

Планират се следните конкретни мерки за намаляване на административната тежест в контекста на процеса по подготовка на проектните предложения:

- унифициране на правилата и изискванията за инвестиционни проекти по отделните програми по отношение на предварителната подготовка, изготвянето на подробна обосновка, цели, индикатори, бюджет и график за изпълнение на дейностите по проекта, пред-инвестиционни проучвания анализи разходи-ползи и др.- индикативен срок на изпълнение средата на 2015;
- синхронизиране на времевата рамка за провеждане на схеми с допълващ се характер по различните оперативни програми – изпълнено с приемането на ПМС № 107 от 10.05.2014 г. раздел III;
- търсене възможности за въвеждане на ваучери и ваучерни схеми (напр. за сътрудничество, специализирани фирмени услуги и обучения) при скъсени срокове за получаване на помощта и старт на реализацията – ваучерите са сред планираните инструменти за подкрепа (заедно с БФП и финансовите инструменти) по ОПИК и подобни мерки се предвиждат за целия програмен период.

Оценка на проектни предложения, предоставяне на БФП и изпълнение на проекти

Планират се следните конкретни мерки за намаляване на административната тежест в контекста на процеса по оценка на проектните предложения:

- повишаване качеството на оценителния процес чрез поставяне на минимални изисквания по отношение на качеството на представените проекти като проекти под предварително определените прагове за качество не се финансират – изпълнено с приемането на ПМС № 107 от 10.05.2014 г.;
- прозрачен процес на оценка с електронизация на процеса на оценка на проектите и предвиждане на възможност за включване на висококачествена външна експертиза, вкл. международно участие, особено в сфери като иновациите - индикативен срок на изпълнение средата на 2015 с въвеждането на електронно оценяване в рамките на ИСУН 2020;
- при оценката на проекти при процедури за директно предоставяне на БФП предвиждане на възможност за комуникация между УО и кандидатите за коригиране на проектните предложения, - изпълнено с приемането на ПМС № 107 от 10.05.2014 г.;
- предвиждане на възможност за опростен подход за предоставяне на БФП на конкретните бенефициенти – административни структури чрез т.нар. „бюджетни линии“ – изпълнено с приемането на ПМС № 107 от 10.05.2014 г. съгл. чл.29, ал.1.

Процедури за избор на изпълнител

Във връзка с процедурите за избор на изпълнители по проектите, съфинансирани със средства на ЕС, се планират следните действия за ограничаване на административната тежест:

- създаване на ясно структурирани и стандартизирани правила, въвеждащи унифициран подход в изискванията към бенефициентите, публично-правни или частно-правни субекти, при избора на изпълнител. Наличието на ясна регламентация следва да изключва възможността за нейното по-рестриктивно интерпретиране от страна на УО и контролни органи, като когато нормативно въведените правила определят избора на изпълнител да бъде осъществен по определен ред, с оглед стойността на възлагане или типа бенефициент, тези правила следва да бъдат прилагани така както са регламентирани, без да бъдат утежнявани с допълнителни изисквания – изпълнено с приемането на ПМС № 118 от 20 май 2014 г.;
- прилагане на опростен ред за избор на изпълнител, съгласно нормативните изисквания, същевременно гарантиращ спазването на принципите на добро финансово управление, публичност и прозрачност, равнопоставеност и свободна конкуренция - изпълнено с приемането на прието е ПМС № 118 от 20 май 2014 година;
- електронизиране на процесите, свързани с процедурите за избор на изпълнител, вкл. предвиждане на възможност за е-търгове - индикативен срок на изпълнение третото тримесечие на 2015, когато се очаква ИСУН 2020 да е финализиран по отношение на всички свои функционалности.

Верификация и плащания

Както и на етап „подаване на проектно предложение”, обемът от административни документи на този етап от проектния цикъл следва да бъде намален до минимум. В тази връзка се предвижда:

- проучване възможностите за предоставяне както на банкови гаранции по авансовите плащания, така и на гаранция, предоставена от друга финансова институция или покритие от инструмент, предоставен като гаранция от публичен субект – индикативен срок на изпълнение края на 2015 г.; в стандартизираните форми на отчет да се постави ограничение за обема на описваната информация с оглед подаване само най-съществената такава, необходима за отчитане на съответствието на изпълнението с първоначално заложеното – предвидени е създаване на унифицирани образци за всички програми, които да бъдат включени в ИСУН 2020, на следните документи: формуляр за кандидатстване, искане за плащане, финансов отчет, технически отчет като индикативният срок за прилагането на тази мярка е третото тримесечие на 2015;
- прилагането на правилата за отчитане на опростените разходи, включително по всички програми, съфинансирани от ЕСИФ. Предвид неуспешния опит с прилагането на опростените разходи през настоящия програмен период, за периода 2014-2020 г. се предвижда приемането на национална методология в тази област – индикативен срок на изпълнение средата на 2015;

- унифициране на процедурите по верификация и възстановяване на разходите по отделните програми в максимално възможната степен като ясно се разпишат правилата, функциите и отговорностите, с цел да се избегне дублиране на дейности, извършване на проверки на няколко нива на едни и същи документи и информация, както и да има ясно идентифициране на носителя на отговорност на всеки един етап от проверките – прието е ПМС № 119 от 20.05.2014 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми;
- по отношение на плащанията, липсата на разполагаем ресурс от страна на УО ще се изключи като основание за забавяне възстановяването на средства към бенефициентите. Поставянето на такова условие, извън сферите на влияние на бенефициентите, представлява прехвърляне на риска от ненавременен възстановяване на средства от страна УО към бенефициента – преодоляването на този проблем вече е осигурено.

11. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие е един от основните приоритети на Националната програма за развитие: България 2020, като са очертани основните предизвикателства и възможности на страната ни в тази сфера през следващите няколко години.

Ключовите нормативни актове и секторни стратегически документи в сферата на устойчивото развитие и опазването на околната среда са:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за защита при бедствия;
- Закон за енергетиката
- Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.;
- Закон за водите;
- Закон за управление на отпадъците;
- Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България;
- Морска стратегия на Република България;
- Стратегически план да действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море;
- Национална програма за необходимите мерки в условията на тенденция към засушаване;
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие;
- Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г.;
- Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2014-2020 г. (със срок за разработване края на 2013 г.)
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустяването (2007-2013 г.);
- Национална програма за действие по околна среда и здраве 2008-2013 г.;
- Национална програма за защита при бедствия 2009-2013 г.;
- Трети национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г.;
- Национален план за защита при бедствия;
- Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяемите енергийни източници 2005-2015 г.;
- Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници, валиден до 2020;
- Енергийна стратегия на Република България до 2020 г., която съдържа цели, свързани с подобряване на сигурността на доставките на газ, повишаването на енергийната ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници;
- Втори национален план за действие по енергийна ефективност 2011-2013 г. и отчет към него.

*Устойчиво
развитие*

Документите отчитат основните приоритети и цели на европейската политика за устойчиво развитие, като присъстват като елемент във всички политики, свързани с развитието на страната.

Необходимите предпоставки за гарантиране прилагането на принципа на устойчиво развитие при управлението на средствата от ЕСИФ са създадени още в процеса на програмиране на отделните мерки и интервенции. В работната група за разработване на ОПИК са включени представители на основните ведомства, отговорни за прилагане на политиките по опазване на околната среда и устойчивото развитие, както и представители на неправителствени организации.

От друга страна, Министерският съвет одобри Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за Кохезионна политика, Общата селскостопанска политика и Общата политика за рибарство за периода 2014-2020 г. В Насоките са определени конкретни мерки и групи дейности за ПОС и ПИК, които да бъдат интегрирани от съответните отговорни институции на национално ниво при разработването на СП и програмите на ЕСИФ за 2014 – 2020 г. Целта на Насоките е да се гарантира прилагане на единен, систематичен и координиран подход при интегрирането на ПОС и ПИК в основните програмни документи за периода 2014-2020 г., докладване и проследяване на резултатите и съответно постигане на конкретни и измерими национални цели, които да са в съответствие с целите на ЕС.

Част от Насоките представляват документ „Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за Кохезионна политика, Обща селскостопанска политика и Обща политика за рибарство за 2014–2020 г. - фаза „Изпълнение на Оперативните програми и Споразумението за партньорство“. Предвижда се разработване на система от критерии, чрез които ще се гарантира, че в периода 2014-2020 г. с финансиране от ЕСИФ ще се изпълняват приоритетно проекти, които допринасят в по-висока степен за изпълнение на политиките по околна среда и политиките по изменение на климата. Също така, от особена важност при разработването и изпълнението на ОП е да се отчетат изискванията за опазване и подобряване на околната среда, главно чрез прилагането на принципите на предпазните мерки, на превантивните действия и принципа „замърсителят плаща“.

Ефективното прилагане на Насоките – фаза 1 и фаза 2 и включването на набелязаните мерки в програмите, съфинансирани от ЕСИФ, ще се гарантира с непрекъснат режим на диалог и координация с участието на всички заинтересовани страни. В тази връзка е предвидено създаването на Национална мрежа с участието на компетентните органи по околна среда, управляващите органи, както и неправителствения сектор и бизнес сектора в страната.

Съгласно специфичните разпоредби на Общия регламент и останалото приложимо европейско законодателство, по програмата и проектите систематично ще се прилага принципът „замърсителят плаща“. Разходите по предотвратяване или оздравяване ще се поемат от причинителите на потенциални или действителни вреди върху околната среда. На практика принципът ще се прилага посредством:

- гарантиране прилагането на националното и европейското законодателство във връзка с екологични лицензи, оценки и устойчиво развитие на околната среда за всички инвестиции по програмите;
- насърчаване въвеждането на системи за управление на качеството, свързани с опазване на околната среда в предприятията и организациите;
- подпомагане на развитие на еколого-съобразна дейност (работа без използване на хартия, „зелени“ обществени поръчки);
- извършване на оценки на въздействието на околната среда за всички инвестиции, когато се изисква от европейското и/ или националното законодателство;
- изготвяне на пълен анализ разходи-ползи на големи инвестиционни проекти, конкретно във връзка с публичната инфраструктура и общински екологични съоръжения;
- поставяне на условие за предоставяне на подкрепа единствено при наличие на пълно съответствие на финансираните дейности с националното законодателство в сферата на околната среда, както и при пълно заплащане на всички данъци и такси за дейности, оказващи въздействие върху околната среда.

Отчитайки важноста на зелените поръчки като един от факторите, съдействащи за устойчивото развитие, е приета Национална стратегия за развитие на сектора обществени поръчки в България за 2014 - 2020 г. , която подкрепя политиката на обществени поръчки и предвижда развитие на екологосъобразни обществени поръчки, т. нар. зелени поръчки. Зелените поръчки са важен инструмент, подпомагащ прилагането на мерки в областта на устойчивото развитие, като инструмент за това са договорите за обществени поръчки. Чрез тях могат да се поставят условия за налагане на зелени практики като намаляване употребата на хартия, използването на „зелени продукти“ при осъществяването на предмета на поръчките, разкриване на зелени работни места, сертифициране на устойчиви сгради по критерии за екологично качество/еко-баланс на строителния обект, оптимално използване на ресурсите и водите, прилагане на изисквания за енергийна ефективност и енергийни спестявания при доставка на оборудване и превозни средства и други, които се предвиждат в предстоящото за изготвяне практическо помагало за възлагане на такива поръчки.

Насърчаване на равенството между мъжете и жените, недопускане на дискриминация и достъпност

Принципите на равенство между половете, недискриминация и достъпност са залегнали в българската законодателна и институционална система и касаят всички сфери на социалния живот, включително имуществено състояние, икономически дейности и др. Общата рамка, гарантираща спазването на тези хоризонтални принципи, включва Конституцията на Република България (чл. 6); Законът за защита от дискриминация; Законът за интеграция на хората с увреждания; Националната стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.; Националната стратегия за насърчаване на

равнопоставеността на половете за периода 2009-2015 г.; Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011-2020 г.

Прилагането на тези принципи по отношение на управлението на средствата от ЕСИФ е обезпечено и на отделните етапи от подготовката и изпълнението на ОПИК за периода 2014-2020 г.

На етапа на програмиране, необходимите гаранции за това са създадени чрез:

- определяне на състав на работната група за разработване на ОПИК, който включва широк кръг организации, работещи в сферата на равните възможности и недискриминацията, включително Комисията за защита от дискриминация и Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси, НПО, работещи в сферата на равенството на половете и недискриминацията, Министерство на труда и социалната политика, което има хоризонтални компетенции във връзка с координацията и контрола на държавната политика на равните възможности;
- определяне като основна функция на работната група да следи за спазването на хоризонталните принципи в този процес;
- включване в изискванията към консултантите по техническа помощ и предварителна оценка по ОПИК необходимостта от преглед, съответно предложения, относно не-дискриминацията.

На етапа на изпълнение на ОПИК прилагането на принципите на равенство между половете, недискриминация и достъпност ще се гарантира чрез следните мерки:

- УО ще спазва хоризонталните указания, които ще издаде Централното координационно звено за прилагането на тези принципи на отделните етапи от изпълнението на програмите. На базата на тези указания, в договорите с бенефициентите ще бъдат включени конкретни изисквания за прилагане на принципите при изпълнение на проектите;
- в рамките на оценката на проектните предложения, ще бъде оценявана и тяхната съвместимост с принципа на равенство между половете, недискриминация и достъпност;
- мониторингът за спазване на хоризонталните принципи ще бъде неизменна част от мониторинга на изпълняваните проекти. Отчетите за изпълнение на проектите ще съдържат описание на приноса към принципа на равнопоставеност, недискриминация и достъпност;
- нарушаването на принципа при изпълнението на проектите, както и неизпълнението на заложените в проектните предложения ангажименти във връзка с него, ще бъде причина за налагане на финансови корекции, определени в зависимост от степента и значимостта на неизпълнението;
- при подготовката на всеки годишен доклад или доклад за напредъка по ОПИК УО ще предоставя информация за текущото изпълнение на хоризонталните принципи по всяка ос;

- в рамките на програмния период самостоятелно или като част от оценката на изпълнението на ОПИК ще бъде извършена поне една оценка на изпълнението на принципа на равнопоставеност, недискриминация и равен достъп;
- представители на неправителствени организации, работещи в сферата на равните възможности, недискриминацията и равния достъп, ще бъдат включени в Комитета за наблюдение на ОПИК.
- Заложеният механизъм надгражда подхода, прилаган през програмния период 2007-2013 г., като засилва някои от неговите елементи с оглед постигане на по-висока ефективност.

Достъпност

На базата на хоризонталните указания, които Централното координационно звено ще издаде за всички интервенции, за които е приложимо, УО следва да заложи съответствието с целта за достъпност като критерий за оценка на проектите предложения. Същото следва да залегне и в клаузите на договорите с бенефициентите по одобрените проекти.

От друга страна, посредством инструментите за прозрачност, публичност и информация, свързани с възможностите за финансиране, които се предоставят от страна на ЕСИФ, ще бъде насърчен достъпът до инвестициите на всички потенциални бенефициенти и широката общественост, което ще позволи както пълноценно участие в изпълнението на проекти, съфинансирани от ЕС, така и ефективно използване на стимулите за развитие, които те предлагат.

12. ОТДЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ

12.1. Списък на основните партньори в процеса на разработване на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020

- Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“;
- дирекция „Бизнес среда и политика за малките и средните предприятия“;
- дирекция „Инвестиции, иновации и предприемачество“;
- дирекция „Енергийни стратегии и политики за устойчиво енергийно развитие“;
- дирекция „Туристическа политика“;
- дирекция „Маркетинг, реклама и информация в туризма“;

Министерство на финансите:

- дирекция „Икономическа и финансова политика“;
- дирекция „Национален фонд“;
- дирекция „Оперативна програма „Административен капацитет““;

Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията;

Министерство на образованието и науката;

Министерство на околната среда и водите;

Министерство на земеделието и храните;

Министерство на регионалното развитие ;

Министерство на труда и социалната политика;

Министерство на здравеопазването;

Централно координационно звено;

Администрация на Министерски съвет:

- дирекция „Стратегическо развитие и координация“;
- дирекция „Оперативна програма „Техническа помощ““;

Агенция за устойчиво енергийно развитие;

Изпълнителна агенция за насърчване на малките и средните предприятия;

Българска агенция за инвестиции;

Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“;

Патентно ведомство на Република България;

Национален статистически институт;

Държавен фонд „Земеделие“:

- отдел „Оторизация на плащанията по прилагане на мерки за развитие на селските райони“;

- Заместник: отдел „Договориране по прилагане на мерки за развитие на селските райони“;
- звено „Сертификация на разходите по ПРСР“;

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури;
Представител на академичната общност;
Комисия за защита от дискриминация;
Национално сдружение на общините в Република България;
Регионален съвет за развитие на Югоизточен район;
Регионален съвет за развитие на Южен централен район;
Регионален съвет за развитие на Югозападен район;
Регионален съвет за развитие на Северен централен район;
Регионален съвет за развитие на Северозападен район;
Регионален съвет за развитие на Североизточен район;
Конфедерация на работодателите и индустриалците в България;
Асоциация на индустриалния капитал в България;
Българска търговско-промишлена палата;
Българска стопанска камара;
Конфедерация на независимите синдикати в България;
Конфедерация на труда „Подкрепа“;
Национално представителни организации на и за хората с увреждания
Неправителствени организации от тематична група „Социални организации“;
Неправителствени организации от тематична група „Организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата“;
Неправителствени организации от тематична група „Екологични организации“;
Неправителствени организации от тематична група „Политики за развитие“.

СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: Доклад за предварителна оценката на ОПИК

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: Доклад за екологична оценка на ОПИК

ПРИЛОЖЕНИЕ 3: Предварителна оценка и стратегия за ефективно прилагане на финансовите инструменти по ОПИК

ПРИЛОЖЕНИЕ 4: Кратко описание на ОПИК за гражданите

ПРИЛОЖЕНИЕ 5: Структура на управление на ИСИС

ПРИЛОЖЕНИЕ 4: КРАТКО ОПИСАНИЕ НА ОПИК ЗА ГРАЖДАНИТЕ

Значението на ОП „Конкурентоспособност“ 2007-2013 г., както и на новата оперативна програма за иновации и конкурентоспособност за периода 2014-2020 г., се определя от особеното място на предприемачеството и предприятията в икономическото развитие на страната.

За първия програмен период за България 2007-2013 г. по Оперативна програма „Конкурентоспособност“ са заложили средства в размер на 1,162 млрд. евро. Извън предоставените средства за инструментите за финансов инженеринг (36%), най-голям е процентът на търсените от предприятията и предоставените поради нуждите средства за технологична модернизация и системи за управление (33% от общо предоставените средства), следвани от средствата за иновации и подкрепа за НИРД (17%) и енергийна ефективност и зелена икономика.

Ефектът от предоставените средства върху българската икономика показва положително въздействие върху БВП, заетостта, износа на стоки и услуги, като най-значимо е въздействието върху ръста на частните инвестиции. В този смисъл, ефектът от оперативната програма се измерва не толкова в количеството предоставени средства и/или във финансирането „на парче“, а в първоначалния тласък на проекти, които по-късно частният сектор поема и доразвива, като извлича полза и за себе си.

Въпреки приноса на предоставените средства по линия на европейските фондове, в т.ч. на оперативната програма за конкурентоспособност, за преодоляване на негативните икономически тенденции през първия за страната ни програмен период, България продължава да бъде най-слабо развитата страна членка на ЕС с БВП на глава от населението 45% от средното за ЕС, с най-ниските показатели по отношение на конкурентоспособността, производителността на труда, консумацията на енергия и ресурсната ефективност.

Основните предизвикателства пред българската икономика остават затруднения достъп до източници на финансиране, ниската степен на интернационализация на дейността, ниската степен на иновативност на българските предприятия, високата степен на енергийна интензивност и ресурсоемкост на производствата, влошената структура на износа (основан предимно на износа на суровини и материали и стоки със сравнително ниска добавена стойност).

За адресиране на тези предизвикателства и в синхрон с националните и европейски цели за 2020 г. в ОПИК 2014-2020 г. са определени:

ПРИОРИТЕТНА ОС 1. Технологично развитие и иновации

1.1. Технологично развитие и иновации

ПРИОРИТЕТНА ОС 2. Предприемачество и капацитет за растеж

2.1. Достъп до финансиране в подкрепа на предприемачеството

2.2. Капацитет за растеж на МСП

ПРИОРИТЕТ 3: Енергийна и ресурсна ефективност

3.1. Енергийни технологии и енергийна ефективност

3.2. Ресурсна ефективност

ПРИОРИТЕТ 4 „Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ“

4.1. Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия

В процеса на разработване на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 се провеждат активни дискусии с всички заинтересовани страни - ЕК, водещи министерства и ведомства, социално-икономическите партньори, регионални и местни власти, структури на гражданското общество, академичната общност и други. В хода на тези дискусии се идентифицират реалните нужди/проблеми на бизнеса – основен бенефициент по програмата като по този начин се идентифицират конкретни мерки, към които да се насочи ресурсът, за да се постигне най-голям ефект върху икономиката и принос към постигането на целите на Европа 2020 – интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Най-трудната задача при разработването и изпълнението на програмата е да се инвестират средствата на българските и европейските данъкоплатци изключително фокусирано и разумно, така че да бъдат получени максимални ползи, да бъдат привлечени допълнителни ресурси, както и да бъде изграден траен консенсус между всички заинтересовани страни и баланс между мерките, които имат бърз и непосредствен ефект върху бизнеса (технологично обновление, въвеждане на международни стандарти и сертификация, интернационализация и т.н.) и такива, които изискват по-дълъг период за постигане на определен резултат и по-големи инвестиции (инфраструктура за иновации и изследвания; развитие и внедряване на иновации и т.н.), но създават дългосрочната конкурентоспособност на икономиката.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5: СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ИСИС⁶⁰

Процесът на иновация е сложен и системен, включва много участници и дълъг период на създаване. Политиките в областта на иновациите изискват хоризонтална, вертикална и времева съгласуваност, за да могат да бъдат ефективни. Постигането на тази съгласуваност поставя важни предизвикателства, първото от които е постигане на национален консенсус, че иновацията е верен път към икономически растеж. След това, правителството трябва да има широка и дългосрочна визия, за да ръководи развитието на система за иновации чрез съвместните усилия на публичния и на частния сектор, при които бизнесът отговаря за превръщането на знанията в иновации и богатство, а правителството – за създаване на среда, която е благоприятна за дългосрочни инвестиции.

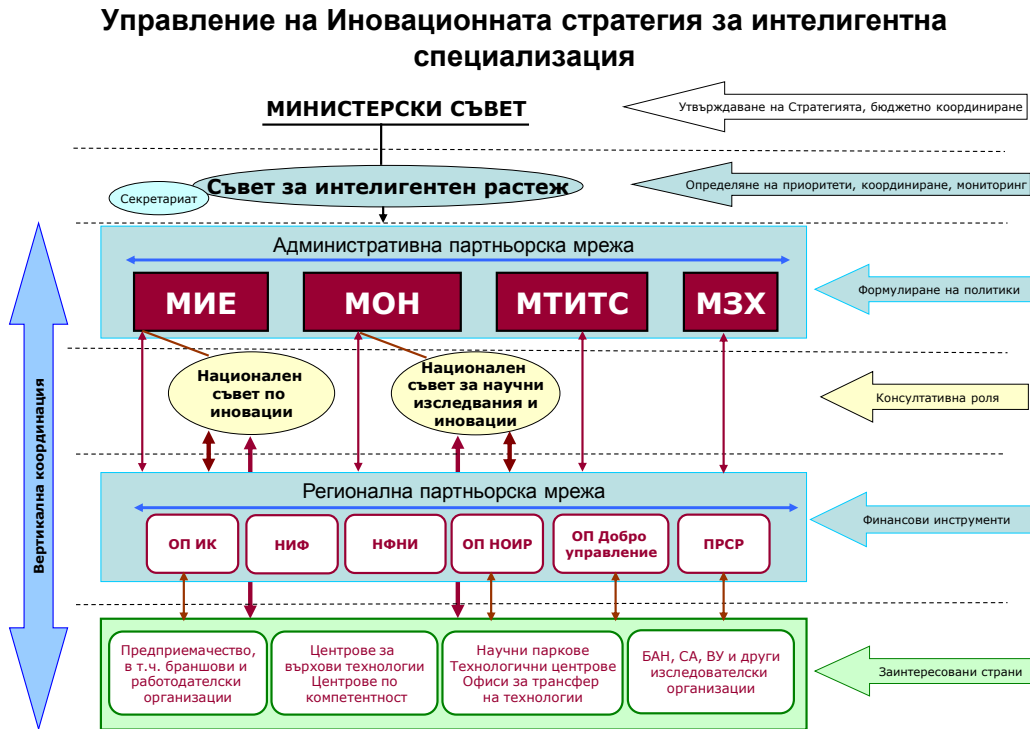
Основната трудност при иновацията се крие в нейната сложност, във факта, че тя е органически, нелинеен феномен, който зависи от сливането на много фактори и участници, и от връзките помежду им. Ролята на правителството за насърчаване на интелегентната специализация не се изчерпва само с подкрепа и разпространение на нови продукти, процеси и научни постижения. Правителството играе също толкова важна роля и в развитието на човешкия капитал и знания, в насърчаването на организационни подобрения, които са основна предпоставка за иновациите, в приоритизиране на развитието на възможностите за изследвания, както и в разглеждането на формирането на човешки ресурс и на нуждите от знания в ключовите сектори. Постигането на тези условия е скъпо и бавно, с несигурни резултати, и правителството трябва да поддържа баланс между стратегическата инвестиция в развитието на научните открития и формирането на човешки капитал в дългосрочен план като едновременно отговори и на търсенето от страна на бизнеса на иновативни продукти и процеси в краткосрочен план. Секторните особености и дългите периоди на изоставане изискват ефективна координация на тези два важни стълба.

При изпълнение на своите отговорности българското правителство се базира на „Модела с разграничение на дейностите“⁶¹ (по подобие на Германия, Норвегия, Финландия, Чили и Холандия), където ясно са определени отговорностите на Министерство на икономиката и енергетиката за индустриалните иновации и технологии, на Министерството на образованието и науката – отговорността на човешкия потенциал и научните изследвания, на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията - за ИКТ и др. Опастността при този модел е (което до момента се наблюдава) отдалечеността на образователната и научно-изследователската политики от бизнеса и ограничена иновационна политика.

За целите на устойчивото и ефективно управление на изпълнението на Иновационната стратегия за интелегентна специализация се предлага следната структура:

⁶⁰ Съгласно проекта на ИСИС

⁶¹ Доклад на Световна банка Принос към Стратегията за интелегентна специализация и иновации на България“

Предложение за институционална рамка на иновационната системата

Управленческо ниво

- **Министерски съвет** - Утвърждава ИСИС, актуализация при необходимост, годишно бюджетно координиране
- **Съвет за интелигентен растеж** със секретариат в МС – Определя основните направления на политиката - тематичните области, визия, стратегически цели ; координира изпълнението на ИСИС, мониторира изпълнението на ИСИС.

Формиране и реализиране на политиката

- **Отговорните министерства, партньорска мрежа на централно ниво** – Формиране на политики от областта на действие на ИСИС
- **Консултативно ниво** – Национален съвет за иновации, Национален съвет за наука и иновации, консултативна роля
- **Финансови инструменти, регионална партньорска мрежа** – финансови инструменти финансирани от национални и европейски публични средства

Заинтересована страна:

- **Предприемачи, работодателски и браншови организации**
- **Технологичен парк, Технологични центрове, Офиси за трансфер на технологии, неправителствен сектор,**

- **Центрове за върхови технологии, Центрове по компетентност**
- **Висши училища, БАН, СА и др. изследователски организации**

Създава се **Съвет за интелигентен растеж (СИР)** към Министерски съвет, **под председателството на министър-председателя**. Членове на този съвет са министрите на водещите министерства, отговорни за формиране на политиката в областта на образованието и науката – МОН, индустриалните иновации – МИЕ, информационните и комуникационни технологии – МТИТС, иновации в земеделието – МЗХ. Представители на индустрията са 4-ма – авторитетни бизнесмени от приоритетните технологични сектори на икономиката и 4-ма представители на научните академични среди.

Секретарият на Съвета се създава към МС и той ще координира провеждането на регулярни заседания и своевременната подготовка на материалите за заседанията на Съвета.

Съветът за интелигентен растеж:

- Определя приоритетите в сферата на образованието, науката, иновациите, ИКТ.
- Координира изпълнението на ИСИС
- Разглежда годишни доклади за изпълнение на ИСИС, съгласно мониторинговия механизъм
- Предлага промени в приоритетните технологични области на ИСИС, ако е необходимо. Предложението за промяна/допълнение се внася от водещото ведомство, в чиито правомощия е разглеждания въпрос
- Разглежда Годишен доклад за изпълнението
- Приема от дейности за осигуряване изпълнението на ИСИС. Този набор от дейности се изготвят на базата на три годишната бюджетна прогноза и програми на Комитетите за наблюдение на всяко от водещите ведомства и в съответствие с предложенията на бизнеса, научните и академични среди. Те ще залегнат в бюджетната прогноза за следващата бюджетна година.
- Разглежда Годишен доклад за прегледа на изпълнението на ИСИС и ако е необходимо възлага на отговорното ведомство да предприема необходимите мерки за коригиране на резултатите
- СИР провежда годишно поне едно открито заседание, на което се канят широк кръг представители на бизнеса, работодателските организации, браншови организации, изследователски, научни, академични организации, неправителствен сектор, представители на централната и местната власти и др. заинтересовани страни. Финансирането на събитето се осъществява на ротационен принцип от водещите ведомства.

- Приема правилник за своята дейност.

Координацията на политиките на отговорните министерства ще се осъществява от **партньорска мрежа на централно ниво** под егидата на министъра на икономиката и енергетиката. (С Решение № 668/2012 г, последно изменение 2014 г. МИЕ е определено за водещо ведомство за разработване на ИСИС – задължително предварително условие за новия програмен период) От всяко водещо министерство ще бъде определен експерт от сферата на политикет в компетенциите на дадено министерство, които имат отношение към изпълнението на ИСИС. По този начин ще бъде изграден административен капацитет за познаване в дълбочина тематиката и ще се реализира ефективна координация по поставените от Съвета за интелигентен растеж въпроси и теми за разглеждане. Партньорската мрежа на централно ниво ще участва в изготвянето, предоставянето на информация по изпълнението ИСИС и такава, свързана с изготвянето на годишния доклад за изпълнение на ИСИС

Партньорската мрежа на централно ниво ще участва в изготвянето на регулярни годишни доклади за наблюдение изпълнението на ИСИС, като обобщава информацията от всички финансови инструменти на водещите ведомства, финансирани с национални и европейски средства.

Ще бъде разработен график за всяка календарна година за планираните дейности по реализация на ИСИС и изготвянето на годишен доклад за преглед на изпълнението на ИСИС

Документацията за всяка отделна точка от заседанията на Съвета за интелигентен растеж ще бъде подготвяна от отговорното по въпроса ведомство (**МИЕ, МОН, МТИТС, МЗХ**). Всяко ведомство, съобразно графика по подготовка на тригодишната бюджетна процедура включва в проекта за бюджет за следващата година набор от мерки, които ще бъдат реализирани през следващата календарна/бюджетна година с национални и европейски средства

Към МИЕ и МОН продължават дейността си двата консултативни съвета – Национален съвет по иновации и Национален съвет за наука и иновации.

Националният съвет по иновации е създаден в съответствие с приетата през 2004 г. Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация. Доказал се е като работещ орган, където са се срещали мненията на предприемачите, научни и академични среди, неправителствения сектор и държавната власт за определяне визията за бъдещото развитие на страната. Съставът на НСИновации е определен със заповед на министъра и негови членове са висши представители (зам.министри) на отговорните министерства в сферата на иновациите, висши представители на работодателските организации, на Съвета на ректорите, на БАН, на СА, неправителствения сектор, успешни бизнесмени, видни учени. Правилата за работа се утвърждават от министъра.

Към министърът на образованието и науката е сформиран **Национален съвет за наука и иновации**, в съответствие със Закона за насърчаване на научните изследвания, в чийто състав влизат по един представител на МИЕ, МФ, седем представители на висшите училища, предложени от Съвета на ректорите, четирима представители, предложени от Управителния съвет на БАН, двама представители, предложени от Министерството на земеделието и храните,

председателят на Изпълнителния съвет на фонд "Научни изследвания", двама упълномощени представители на организациите на работодателите, посочени след споразумение на техните председатели, и един представител на неправителствени организации на учените, посочен след споразумение на техните председатели.

Двата консултативни съвета ще имат за задача да следят изпълнението на поставените цели в Стратегията, да разглеждат, съответно приемат или отхвърлят предложенията постъпили от социално-икономическите партньори, обществеността – всички заинтересовани страни във връзка с изпълнението на Стратегията и реализирани мерки. В резултат на тази обратна връзка членовете на Съветите ще взимат решение и предлагат на министрите промяна в политиките или в реализирани мерки, допълване, развитие, конкретизиране на тематични области, в определянето на технологичните и продуктовете ниши за подкрепа.

Финансовите инструменти за реализация на ИСИС са ОПИК, ОПНОИР и ПРСР – с европейски средства и НИФ и НФНИ – с национални средства. За целите на продължаване на процеса на предприемаческо откритие се създава партньорска мрежа на регионално ниво, с представители от всички областни администрации в страната. Ще бъде изграден административен капацитет за осъществяване на ефективна обратна връзка от заинтересованите страни за ефекта от провежданите дейности и политика. Информацията от тази мрежа ще залегне в ежегодния мониторингов доклад за изпълнението на ИСИС.

Осигуряване на прозрачността на управление на процеса на реализация на ИСИС ще се гарантира с редовното публикуване на информация от проведените срещи, предприетите действия, публикуване на аналитични материали свързани с обобщаване и анализиране на постъпилите предложения, публикуване на протоколи от заседания НСИновации, НСНИИ, Съвета за интелигентен растеж.

Дирекция „Малки и средни предприятия и иновации“ към Министерството на икономиката и енергетиката е отговорната структура за координация изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, включително и за изготвяне на всички документи свързани с управлението и мониторинга на ИСИС.

